

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İÇİŞLERİ KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

2'nci Toplantı

28 Ocak 2020 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi (2/2555)

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Kilis Milletvekili Mustafa Hilmi Dülger'in, İstanbul Milletvekili Zeynel Özen'in (2/2555) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- İstanbul Milletvekili Zeynel Özen'in, kendisinin (2/2555) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Yel'in, Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'un (2/2555) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki konuşması sırasında kendisinin kullanmış olduğu ifadelere ilişkin açıklaması

4.- Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'un, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Yel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İÇİŞLERİ KOMİSYONU

2'nci Toplantı
28 Ocak 2020 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM İçişleri Komisyonu saat 15.45'te açılarak dört oturum yaptı.

Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi'nin (2/2555), tümü üzerindeki görüşmeleri tamamlanarak maddelerinin görüşmelerine başlandı.

Kilis Milletvekili Mustafa Hilmi Dülger, İstanbul Milletvekili Zeynel Özen'in (2/2555) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki konuşmasında geçen bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili Zeynel Özen, kendisinin (2/2555) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen ifadelerine,

Tekirdağ Milletvekili Mustafa Yel, Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'un (2/2555) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki konuşması sırasında kendisinin kullanmış olduğu ifadelere

Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Yel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 00.16'da toplantıya son verildi.

28 Ocak 2020 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.45

BAŞKAN: Celalettin GÜVENÇ (Kahramanmaraş)**BAŞKAN VEKİLİ: Sermet ATAY (Gaziantep)****SÖZCÜ: Alev DEDEGİL (İstanbul)****KÂTİP: Müslüm YÜKSEL (Gaziantep)**

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Değerli arkadaşlar, herkese hayırlı günler diliyorum.

Komisyonumuzun çok değerli üyeleri ve misafir milletvekillerimiz; hepinize hoş geldiniz diyorum.

İçişleri Komisyonumuzun 4'üncü Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır, görüşmelere başlıyoruz.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER**A) KANUN TEKLİFLERİ****1.- Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi (2/2555) (x)**

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ - Gündemimizde Meclis Başkanlığımızca 22/01/2020 tarihinde esas Komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen (2/2555) esas numaralı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi yer almaktadır.

Teklifle ilgili olarak Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere ilk önce teklif sahiplerinden Kilis Milletvekilimiz Sayın Mustafa Hilmi Dülger'e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Dülger.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Değerli Bakan Yardımcımız, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Emniyet Genel Müdürlüğümüzün çok değerli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlarken, merkez üssü Elâzığ'ın Sivrice ilçesi olan 6,8 şiddetindeki depremde Elâzığ ve Malatya'da hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yaralıları acil şifalar diliyorum. Başta Elâzığ ve Malatya olmak üzere, tüm halkımıza bu vesileyle geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum. Ayrıca, ülkemizin birliği, milletimizin dirlik ve esenliği uğruna şehit olmuş bütün bürokratlarımıza, Emniyet, güvenlik, Jandarma güçlerimiz ile korucularımıza ve Türk Silahlı Kuvvetlerimizin değerli mensuplarına ve vatandaşlarımıza Cenab-ı Hak'tan rahmet diliyorum.

Değerli hazırım, malumlarınız olduğu üzere, İçişleri Bakanlığımız güçlü gelenek ve kurum hafızası olan bir Bakanlık olarak güvenlik dengelerinin hızlıca değiştiği bir coğrafya ve zaman dilimi içerisinde, ülkemizin her köşesinde güvenlik ve huzuru sağlarken ayrıca, vatandaşlarımızın temel hak ve hürriyetlerini özgürce ve rahat bir ortamda kullanabilmelerini sağlamak gibi ulvi bir görevi de yerine getirmektedir. 5442 sayılı Kanun'da da vali ve kaymakamların görevleri tanımlanırken açıkça ifade edildiği üzere, Bakanlığımızın görev alanı, insanımızın doğumundan ölümüne kadar devam eden bir süreci kapsamakla birlikte Bakanlığın görev alanı, sadece güvenlik ve huzurun temini değil, aynı zamanda kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanması, esenliğin korunması ve sürdürülmesi gibi bir geniş alanı da kapsamaktadır.*

(*) (2/2555) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Bu cümleden olmak üzere, bugün itibarıyla, Emniyet Genel Müdürlüğümüz bünyesinde görev yapmakta olan çarşı ve mahalle bekçilerimiz geceleri yaya görevlerini ifa ederek suçu önlemekte, meydana gelen suça ilişkin şüphelilerin yakalanmasında ve sorumluluk alanına giren bölgelerde asayişin düzenli bir şekilde sağlanmasında etkin görev almaktadırlar. Kökleri Osmanlı'ya dayanan çarşı ve mahalle bekçiliği, kolluk görevlisi ve polis yardımcısı rollerini taşımış ve böylece, kurumsallaşmış olan bu yapı ilk defa şehir ve köylerde bekçilerin bulunmasını zorunlu hâle getiren Çarşı ve Mahalle Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat'la yani geçici bir kanunla düzenlenmiş ve böylece yasal bir hâle getirilmiştir. Daha sonraysa, 14/7/1966 tarih ve 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle de yardımcı kolluk olarak günümüze kadar bugünkü hâliyle varlığını devam ettirmiştir.

Değerli üyeler, bugün itibarıyla meri mevzuatta çarşı ve mahalle bekçisi istihdamı valilik ve kaymakamlıklarca tespit edilen ihtiyaca binaen 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu, Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği, Emniyet Teşkilatı Sağlık Şartları Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda yapılmaktadır. Bekçi ihtiyacının doğması hâlinde, bekçi alımında illere göre alımı yapılacak çarşı ve mahalle bekçisi sayısı, şartları, başvuru yerleri, başvuru ve sınav tarihleri ve istenecek belgeler ile gerek görülen diğer bilgiler Emniyet Genel Müdürlüğü veya Polis Akademisi Başkanlığı resmî internet sayfasıyla ya da diğer uygun iletişim araçlarıyla duyurulmaktadır.

Geriye dönük baktığımızda, nüfusun artmasına, güvenlik ve asayişe müessir olayların konseptinde büyük değişiklikler olmasına rağmen, Emniyet teşkilatına 1995 yılından 2016 yılına kadar çarşı ve mahalle bekçisi alımının yapılmadığını görmekteyiz. Çarşı ve mahalle bekçi sayısı 1995 yılı öncesinde 19 bine kadar ulaşmışken 2015 yılında bu sayı 3.520'ye kadar düşmüş olup 1995 yılı öncesinde göreve başlamış ve hâlen aktif olarak 1.658 çarşı ve mahalle bekçisi bulunmakta ve görevlerine devam etmektedirler. Artan ihtiyacı gidermek bağlamında, 1995'ten bu yana ilk kez, yirmi bir yıl sonra, 2016 yılı Haziran ayı itibarıyla 6 ilde, 2018 yılı ikinci yarısı itibarıyla 20 ilde, 2019 yılı Mart ayı itibarıyla da 81 ilde çarşı ve mahalle bekçiliği alımı yapılarak bu yapı yeniden aktif hâle getirilmiştir. 2016 yılı ve sonrası yapılan alımlarla işlevsel hâle getirilen çarşı ve mahalle bekçiliğinde bugün itibarıyla 70'i kadın olmak üzere, 21.318 çarşı ve mahalle bekçisi görev yapmaktadır. 772 sayılı Kanun'da ilk atamaya yetkili amir valiler ve kaymakamlar olarak belirlendiğinden, ilk atama ve özlük işlemleri istihdam sağlanan valiliklerdeki il emniyet müdürlüğü aracılığıyla takip edilmektedir. 2019/1 Dönem olarak ilan edilen, asil ve yedek kazanan adayların belirlendiği ve istihdam süreci hâlen devam eden 8.242 çarşı ve mahalle bekçisinin 2020 yılı içerisinde ilk atamalarının gerçekleşmesi beklenmektedir.

Çarşı ve mahalle bekçilerinin sadece son bir yıllık icraatlarına baktığımızda, 2018 yılı Eylül ayından bugüne kadar geçen sürede 31.207 şahıs sorgulanmış, 127.911 şahıs hakkında adli işlem yapılmış, 3.643 hırsızlık olayına müdahale edilmiş, 1.032 kayıp çocuk bulunarak ailelerine teslim edilmiş, 18 yaş üstü 3.154 kayıp şahıs bulunmuş, 58.168 aranan şahıs hakkında işlem yapılmış; 237,05 gram kokain, eroin, esrar, bonzai ile 28.679 adet hap ele geçirilmiştir. 20 adet uzun namlulu silah, 1.999 adet tabanca, 761 adet av tüfeği, 5 adet el yapımı patlayıcı, 6 adet el bombası, 21.200 adet mermi, 3.017 adet kurusıkı tabanca, 3.240 adet tabanca şarjörü ve muhtelif parçalar ele geçirildiğini görmekteyiz.

Kolluk teşkilatlarının koruma, yardım ve hizmet boyutlu stratejileri, uygulamaya yönelik kendini geliştirmesi hem demokratik toplumlar için bir gereklilik hem de hizmetin devamı ve başarısı için bir zorunluluktur. Güvenlik hizmetleri, doğası gereği, hizmet ihtiyacı duyan vatandaşların beklentileri yönünde şekillenmektedir. İşte, bundan dolayı da halkın ihtiyaç duyduğu güvenlik hizmetleri kapsamında halka yakın, halkın problemlerini sahada çözecek yapıların etkinleştirilmesi gerekmektedir.

İşte, bu gerekçeden dolayı, bugün itibarıyla hâlen yürürlükte bulunan mevcut kanunun değişen kurum ve mevzuatlar çerçevesinde güncelliğini de yitirdiğini görmekteyiz. İşte, bundan dolayı, günün değişen hukuki ve sosyal şartlarını takipten uzak kalması sonucu bugün itibarıyla ihtiyaçları karşılayamaz hâle gelmiş olan bu yasanın ayrıca, özlük, mali ve disiplin işlemleri yönünden de uygulamada kullanılmayan hükümleri ihtiva etmesi de karışıklığa sebebiyet verdiği görülmüştür. Bundan dolayı, 5757 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, Devlet Memurları Kanunu ve Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’la yardımcı hizmetler sınıfından emniyet hizmetleri sınıfına geçirilmiş olan çarşı ve mahalle bekçilerinin, ülkemiz güvenlik yapısı içinde mevcudiyetinin korunması ve günün değişen şartlarına göre de görev tanımını güncellemeyi amaç edinen kanun teklifimizle, çarşı ve mahalle bekçilerinin Emniyet ve Jandarma teşkilatları bünyesinde genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere istihdam edilen silahlı bir kolluk olarak düzenlenmesi ve sınav, atama ve çalışma şartları ile hukuki statülerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bu kanun teklifimizle, çarşı ve mahalle bekçilerinin adli, önleyici, koruyucu görev ve yetkileri ile görevli oldukları mülki sınırlar içinde halkın istirahat, sağlık ve selametini sağlamaya yönelik görev ve yetkileri belirlenmektedir. Çarşı ve mahalle bekçilerinin görev ve yetkilerinin, işe alınma ve çalışma şartlarının, özlük haklarının güncel mevzuat çerçevesinde düzenlenmesi ile hukuki statülerinin tespit edilmesi amacıyla Emniyet ve Jandarma teşkilatlarında istihdam edilerek söz konusu teşkilatların kadroları içerisinde teşkilatın mevzuatına tabi olarak görev yapmalarına, görevlerinin ana hatlarıyla korunmasına, bununla birlikte, uygulamada karşılaşılan tereddütlerin giderilmesine çalışılmış, görevlerinin sınıflandırılarak netleştirilmesi, çalışma saatlerinin haftalık çalışma süresi belirtilmek suretiyle belirlenmesi, devlet memuru statüsü kazanmış olduklarından, işe alınmalarına ilişkin şartların 657 sayılı Kanun’la uyumlaştırılması ve güncellenmesi öngörülmüştür.

Bu kanun teklifinin 2’nci maddesiyle, çarşı ve mahalle bekçilerinin genel kolluk kuvvetlerine yardımcı ve silahlı bir kuruluş olduğu ve mesleki amirlerinin de istihdam edildikleri Emniyet veya Jandarma teşkilatlarında kendi meslek hiyerarşileri içerisinde tespit edileceği hususu düzenlenmiştir.

3’üncü maddeyle, çarşı ve mahalle bekçisi olacaklarda aranacak genel şartların memur olacaklarda aranacak genel şartlar olması ve bekçiliğe girişin İçişleri Bakanlığınca yapılacak giriş sınavıyla olacağı belirtilmiştir.

4’üncü maddesiyle, çarşı ve mahalle bekçilerinin atama ve eğitim usulleri, adaylık süresi ve asaleten ne zaman atanacakları ve temel hazırlayıcı eğitimde başarısız olan adaylar ile 657 sayılı Kanun’un hükümleri mucibince adaylık süresi içinde görevlerine son verilmesi gerekenlerin kurumlarıyla ilişkilerinin kesileceği belirtilmiştir.

5’inci maddeyle, çarşı ve mahalle bekçilerinin halka yardım görevi kapsamında mahalle sakinlerinin istirahat, sağlık ve selametini sağlamaya ilişkin görevleri belirtilmiştir.

6’ncı maddeyle, çarşı ve mahalle bekçilerinin kamu düzenini ve kamu güvenliğini sağlamak kapsamındaki önleyici ve koruyucu görevleri sayılmıştır.

7’nci maddeyle, çarşı ve mahalle bekçilerinin bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek, suç işlendikten sonra da kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit etmek, hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek, kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya mal varlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek amacıyla görev saatleri içerisinde görev bölgelerinde kişileri ve araçları durdurabileceği ve kimlik sorabileceği düzenlenmiştir.

8'inci maddeyle, çarşı ve mahalle bekçilerinin kamu düzeni ve kamu güvenliğini sağlamak amacıyla ifa edeceği adli görev ve yetkiler sayılmıştır.

9'uncu maddeyle, çarşı ve mahalle bekçilerinin Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun 16'ncı maddesinde belirtilen hâllerde zor ve silah kullanma yetkisini haiz olduğu belirtilmiştir.

10'uncu maddeyle, çarşı ve mahalle bekçilerinin diğer kanunlarla genel kolluk kuvvetlerine tevdi edilen görevlerde genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olacakları belirtilmiştir.

11'inci maddeyle, çarşı ve mahalle bekçilerinin kolluk hizmet ve görevleri dışında her ne suretle olursa olsun çalıştırılmayacağı düzenlenmiştir.

12'nci maddede, çarşı ve mahalle bekçilerinin haftalık çalışma süreleri genel olarak kırk saat şeklinde belirlenmiş, haftada bir gün istirahat verilmesi, çalışma saatlerinin güneşin batış saatinden doğuş saatine kadar olan zaman dilimini kapsayacak şekilde kurumlarınca düzenleneceği, güvenlik veya kamu düzeniyle görevi etkileyen zorunluluklar bakımından gerekli olan hâllerde İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelik dâhilinde farklı çalıştırılabilecekleri düzenlenmiştir.

13'üncü maddeyle çarşı ve mahalle bekçilerinin disiplin, ödüllendirme ve performans değerlendirme işlemlerinde, istihdam edildikleri genel kolluk kuvvetlerine göre emniyet ya da jandarma hizmetleri sınıfı mensuplarına uygulanan hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir.

14'üncü maddeyle çarşı ve mahalle bekçisi adaylarında aranacak özel şartların İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmeliklerle belirleneceği düzenlenmiştir.

15'inci maddeyle Devlet Memurları Kanunu'nun 36'ncı maddesinde yapılan değişiklikle çarşı ve mahalle bekçilerinin jandarma hizmetleri sınıfına uyarlanması öngörülmüştür.

16'ncı maddeyle 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici 1'inci maddeyle geçiş hükümleri düzenlenmiştir.

17'nci maddede yürürlük düzenlenmiştir.

18'inci maddeyle yürütme maddesi düzenlenmiştir.

İlerleyen zamanlarda bu konuda gerekli diğer açıklamalar ihtiyaç duyulduğunda yapılacaktır.

Benim şimdilik söyleyeceklerim bu kadar.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Biz teşekkür ediyoruz.

Şimdi, sırasıyla Komisyon üyelerimizden söz talep edenlere söz vereceğim.

Yaşar Bey, buyurun.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakan Yardımcımız, değerli bürokrat arkadaşlarımız; öncelikle Komisyonumuzun Jandarma kolluk kuvveti, Emniyet Genel Müdürlüğü noktasındaki silahlı kolluk kuvvetine hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Aynı zamanda, üç gün önce yaşadığımız başta Elâzığ ve Malatya'daki depremde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yaralılara da Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak acil diliyoruz.

Devletimizin, Hükûmetimizin, yerel yönetimlerimizin, sivil toplum örgütlerimizin, meslek odalarımızın, sendikalarımızın, derneklerimizin ve kuşkusuz 82 milyon vatandaşımızın gösterdiği duyarlılıktan dolayı da şükranlarımızı ve teşekkürlerimizi sunmak istiyorum.

Değerli arkadaşlar, bu kanun her ne kadar “uyum yasası” adı altında düzenlenmiş gözükse de bazı eksikliklerin ve teknik ayrıntılarının da burada konuşulması gerektiğine inanıyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak teklifin genelinin bir uyum yasası olabileceğini düşünüyoruz ancak bu uyum yasasındaki yanlışlara da değinmek istiyoruz.

Amaç ve kapsamını teklif sahibi arkadaşımızdan dinledik ama alternatif bir silahlı kolluk gücü oluşturuluyor. Ancak teklifin 2’nci maddesine baktığımızda, çarşı ve mahalle bekçilerinin genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere Emniyet ve Jandarma teşkilatları bünyesinde silahlı bir kolluk olarak istihdam edileceği düzenleniyor. Böylece, polis ve jandarmaya alternatif yeni bir kolluk gücü oluşturuluyor. Bir tarafta madde metninde diyoruz ki: “Yardımcı bir kuvvet” ama maddenin içeriğine baktığımızda yeni bir alternatif silahlı kolluk gücü oluşturuluyor. Bunun doğru olmadığını, bu cümlelerin doğru olmadığını düşünüyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi olarak da bu 2’nci maddede bir önergemiz var, bunun değiştirilmesini talep edeceğiz.

Teklifin 3’üncü maddesine baktığımızda, adaylarda aranacak şartlar, sınav, atama ve adaylık süreciyle ilgili bir değerlendirme var. Burada olduğu gibi Bakanlığa yetkiyi veriyoruz, yazılı veya sözlü olarak alınması noktasındaki bir görüşü belirtmiyoruz. Teklifin yine 3’üncü maddesinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak bir önergemiz var, bu önergenin de işleme alınmasını talep edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, bence bu teklifin en önemli maddesi 7’nci madde. 7’nci maddeye baktığımızda, 2559 sayılı Polis Kanunu’nun 4/A maddesi aynen buraya uygulamaya koyulmuş yani bir nevi kopyala yapıştır olmuş. Bir polis memurunun hangi kriterlerde göreve başlayacağı, ne kadar süreyle görev yapacağı belirtilirken burada hiçbir ayrıntıya girilmemiş. Örneğin, ülkemizde şu anda 230.338 polis memuru var, 6.392 başpolisimiz var, 8.742 komiser yardımcımız var, 1.111 komiserimiz var, 459 başkomiserimiz ve 810 da Emniyet amirimiz var. Şimdi, bu arkadaşlarımızdan lise mezunu olanlar en az iki yıllık eğitime tabi tutulurken yine üniversite mezunu olanlar en az sekiz ay -uygulamada altı ay ama 2019 yılı itibarıyla sekiz ay- eğitime tabi tutulacakken bekçi arkadaşlarımızın bu kriterlerden geçtikten sonra yani yazılı ve sözlü kriterlerini atladıktan sonra nasıl eğitimle göreve başlayacağı anlatılmamış, yazılmamış. Yani bunların eğitimi kırk gün mü sürecek, dört gün mü sürecek, il emniyet müdürlüğü tarafından dört ay süreyle mi, dört gün süreyle mi veya dört saat süreyle mi olacağı belirtilmemiş. Dolayısıyla, bu yetkinin bir yönetmelikle düzenlenmesinin doğru olmadığını düşünüyoruz ve Emniyet teşkilatında görev yapan 293 bin personelimize de bir haksızlık olduğunu düşünüyoruz çünkü onların lise mezunları en az iki yıl eğitime tabi tutuluyor, üniversite mezunları en az altı ay -2019 yılı itibarıyla sekiz ay- eğitime tabi tutulacak ama bekçi arkadaşlarımızın hangi eğitimden sonra göreve başlayacaklarına dair belirgin, net bir ifade olmadığını gözlemlemiş bulunuyoruz.

Diğer yönleriyle baktığımız zaman, tabii, grup üyesi arkadaşlarımız detaylı olarak da konuşmalarını yapacaklar. Anayasaya aykırılık iddiasıyla ilgili olarak da sevgili hocamız biraz sonra Komisyonumuzu bilgilendirecek, bilgi verecek. Ben bu aşamada grup sözcüsü olarak sözü fazla uzatmayayım ama söylemek istediğimiz şu: On yedi yıldır iktidarda bulunan siyasi partinin gerek il merkezlerinde gerek ilçe merkezlerinde Emniyet teşkilatına hangi yetkileri verip vermediğini biliyoruz ama teşkilattan beklentilerin de ne olduğunu bir türlü öğrenmiş değiliz.

Şimdi, Türkiye’de -Avrupa ülkelerine baktığımız zaman- 100 bin kişiye düşen polis sayısı 540, polis ve jandarma sayısı. Avrupa ülkeleri aşamasında baktığımızda da en yüksek ülke konumundayız. Yani bir taraftan Emniyet personeli, bir taraftan jandarma kolluk kuvvetiyle beraber bir taraftan da bekçi kolluk kuvveti yaratılarak sokaklardaki, caddelerdeki en kılcal damara kadar bir baskı unsuru uygulanmak mı isteniyor? Bunun da gerekçelerini Komisyon Başkanımızdan ve yetkililerimizden duymak istiyoruz.

Ben bu aşamada sözlerimi fazla uzatmak istemiyorum. Kanunun geneline baktığımız zaman bir “uyum yasası” olarak gözlemliyoruz ama 3 maddenin çok önemli olduğunu ve bunların teklif metninden çıkarılmasını talep edeceğiz.

“Uyum yasası” adı altında getirilen kanunun Anayasa’ya aykırılık gerekçelerini de hocamızdan dinlemek istiyoruz, Komisyonumuzu bilgilendireceğini düşünüyorum. Uygun görürseniz tabii ki Sayın Başkan.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ali Bey, buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarımız, İçişleri Bakanlığımızın saygıdeğer bürokratları; hepimizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Elâzığ ve Malatya’da meydana gelen depremde yaşamını yitiren bütün yurttaşlarımıza Allah’tan rahmet, milletimize, ailelerine başsağlığı diliyorum. Az önce de Manisa’da bir deprem yaşandı, umarım çok ciddi bir durum söz konusu değildir. Maalesef, son zamanlarda ülkemiz depremle ilgili ciddi sıkıntılar yaşıyor.

Gelen kanuna ilişkin sayın grup sözcümüz Yaşar Tüzün grubumuz adına değerlendirmesini gerçekleştirdi. Ben birkaç hususta şahsi fikrimi aktarmak istiyorum.

Sayın Dülger az önce gerekçeleri izah etti ama ben eksik olduğunu düşünüyorum. Yani burada amaç nedir? Kaç bekçi alınması hedefleniyor? Şu anda verilen rakamlara göre 21.318 bekçi mevcut; 8.242’si 2020 yılında gelecek, yaptı 30 bin. Acaba, 30 bin bekçi mi olacak, 40 bin mi, 50 bin mi? Nihayetinde bir silahlı kolluk kuvveti kuruluyor, alternatif bir silahlı güç kuruluyor, bunu böyle değerlendirmek gerekiyor. Hani diyebilirsiniz ki: “Bekçilik müessesesi geçmişten beri var.” Evet, doğru, var, olmalı da. “Mahallede insanların, mahallenin çocuklarının bekçilik yapması geçmişte de vardı şimdi de olmalıdır.” dersiniz “Peki.” deriz, kabul ederiz ama maalesef, Adalet ve Kalkınma Partisinin geçmişte sabıkası var, maalesef sicil kabarıktır. Yani Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı polislerin içerisindeki Fetullahçıların -“Fetullah Gülen cemaati” sonra “FETÖ” olan- FETÖ’cülerin nasıl üslendiklerini hepimiz biliyoruz. Bunu Emniyet Genel Müdürlüğü de kabul ediyor, Sayın İçişleri Bakanı da Plan ve Bütçe Komisyonunda kabul etti, rakamları verdi. Şimdi, geçmişte Emniyeti Fetullahçılara teslim eden iktidarın yarın bekçileri bir başka tarıkata, cemaate teslim etmeyeceğinin garantisi yok çünkü dediğim gibi, sicil kabarıktır, sabıka var. Bundan dolayı da toplumun, bizlerin bir şüphesi var, güvenmiyoruz maalesef, açık söylüyorum.

Devamında, bakıyorsunuz, bu bekçiler nasıl eğitilecek? Nerede eğitim alacaklar? Bu söylenmedi, belirtilmedi. Bu bekçileri kim eğitecek? Kaç ay süreyle eğitim alacaklar? Bir yıl mı, altı ay mı, iki yıl mı? Polis olmak için aranan şartlar var, aldıkları eğitim var, psikolojik eğitim, nasıl davranacağına ilişkin eğitim, spor, silahı nasıl kullanacağı, polis pek çok eğitimi polis olmak için alıyor. Peki, bekçilere bu eğitimler verilecek mi? Yoksa çağırılacak: “Gel kardeşim, sen bekçisin, aha düdük. Düdük böyle çalınır, sağa böyle dönülür, sola böyle dönülür.” diye mi gösterilip üç beş gün içerisinde “Hadi bakalım, sokağa.” mı denilecek? Burada bir netlik yok. Sınav nasıl olacak? Yazılı sınav mı, mülakat mı? Mülakatsa zaten, vay halimize! Yine, AK PARTİ ilçe başkanlıklarında listeler hazırlanacak demektir. Yazılı sınav yapılması gerekiyor. Girsin herkes sınava ve hakkı olan kazansın.

Devamında, en az ortaokul mezunu olma şartı var. Arkadaşlar, bu çok yanlış. Lise mezunu olması gerekir en azından. Ortaokul mezunu genç bir kardeşimizin eline, beline silah vereceksiniz, “Bekçisin.” diyeceksiniz, akşam çıkacak sokağa. İnanın, çok sayıda yanlışlıklar olur. Bir yıl, iki yıl sonra, çok geçmez, gelirsiniz “Gelin, şunu düzeltelim.” dersiniz ama iş, işten geçmiş olur.

7’nci madde, tam bir komedi. Yani 7’nci maddenin gerekçesini okudunuz mu, bilmiyorum. Şimdi, bakın, size bir şey okuyacağım, gerekçede diyor ki: “Bu kapsamda, durdurulan kişi üzerinde, giysilerinden herhangi biri çıkarılmaksızın, elle, yüzeysel olarak, yoklama biçiminde bir kontrol yapılabilir. Yoklama ve sıvazlama, durdurma sırasında, bekçinin kontrol amaçlı yapabileceği işlemlerdendir.”

Arkadaşlar, ne demek bu “sıvazlama” ya? Gece on ikide, birde bir genç kızımız ders çalışıyor, çıktı, evine gidiyor, bekçi çevirecek -şartlarda da ortaokul mezunu var, biraz da eğitim sıkıntısı olacak belki de- “Gel bakalım.” diyecek, kafayı takacak, sıvazlayacak. Öyle mi? Olur mu böyle bir şey ya? 70 kadın bekçi varmış, az önce Sayın Dülger söyledi. 21.318 bekçi var, 70 de kadın bekçi varmış. Şimdi, nasıl olacak bu iş? Bu sıvazlamayı nasıl yapacaklar, ben merak ediyorum. Emniyet Genel Müdürlüğümüzden arkadaşlar bunu açıklarlar mı? Sıvazlama nasıl oluyor, beton sıvazlama gibi mi, sırt sıvazlama gibi mi, nasıl olacak ya? Gerekçeye de bu yazılmış, komedi. Kabul edilebilir bir tarafı yok bunun ya. “Giysileri çıkarmadan” onu da çıkartsın bari. Gerçekten çok yanlış olmuş. Bunun düzeltilmesi gerektiğine inanandanım, bunun düzeltilmesi gerekiyor. Bu konuda, Sayın Tüzün’ün de belirttiği gibi, önergelerimiz var.

Yani, kısacası, eğitimlerin, sınav sorununun nasıl olacağı ve bu 7’nci maddenin tamamen çıkartılması lazım. Polis bütünü yetkisini almış, bekçiye vermişiz. Polise ne gerek var o zaman? Ya da polis sayısını artıralım, bekçilik de yapturalım geceleri onlara. Polisin tüm yetkisi bekçiye verilmiş “Sen bekçisin, devam et.” Alternatif silahlı kolluk gücü. Neye karşı? İşte, biliyorsunuz, geçmişte 15 Temmuz’da yaşadıklarımız hep beraber hafızalarımızda.

Kısacası, özetle söyleyeceklerim bunlar. Maddelere geçtiğimizde maddeler üzerinde de görüşlerimi açıklayacağım ama muğlak ifadelerin çok fazla olduğunu bir kez daha ifade etmek istiyorum ve aynı zamanda bu sıvazlama meselesine takıldım. Bu elle sıvazlama işi nasıl oluyor, Emniyet Genel Müdürlüğünden bir arkadaşımız bana anlatırsa mutlu olurum.

Teşekkürler.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyorum Sayın Öztunç.

Muhterem Bey, Sayın Bakan Yardımcım, 2 konuşmacı da özellikle sınavların nasıl olacağı, sınav ve eğitimlerin nasıl olacağı üzerinde durdu. 2016’dan günümüze kadar rakamlar burada, alımlar yapılmış, ciddi bir alım yapılmış. Bu alımları hangi usulle yaptık? Yani hâlihazır uygulaması olan bir şey... İki: Eğitimleri nasıl oldu? Üç: Bu, maddede yok ama gerekçede bu sıvazlamanın tanımıyla ilgili Komisyona bir açıklama yaparsanız tekrara düşmeyiz diye düşünüyorum. 3 tane konu soruyorum: Bir: 2016’dan beri bekçi alım sınavları nasıl yapıldı? Alınanların tahsil durumu ne -rakama dayanarak bilgi vererseniz sevinirim- ne kadar lise mezunu? İki: Bunlar göreve başlatılmadan hangi eğitim süreçlerinden geçirildi? Üç: Kanun metninde olmadığı halde bu “arama”nın tanımıyla ilgili genel gerekçedeki “sıvazlama”yla ilgili bir açıklama yaparsanız bence tekrara düşmeden yolumuza devam ederiz.

Buyurun Muhterem Bey.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; öncelikle, her 2 milletvekilimizin de dile getirdiği “Yeni bir kolluk birimi oluşturuluyor.” fikri; böyle bir amaçla çıkarılmış bir kanun değildir, böyle bir fikir yoktur, böyle bir şey kesinlikle yanlış bir yaklaşım olur.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Maddede yazıyor Sayın Bakanım, maddede yazıyor.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Tamamen, emniyet hizmetleri sınıfına ve jandarma hizmetleri sınıfına eklenen, bu kolluk birimlerine yardımcı olmak amacıyla oluşturulmuş bir kanun metnidir ve eski hâlinde de aynıdır, değiştirilen bir şey yoktur. Bu bölümdeki kısmı metnin, tamamen eski hâliyle yeni hâline geçirilmiş hâlidir. Eğitimleriyle ilgili bilgi arz etmem gerekirse...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ - Sınavlar, önce sınavlar...

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Sınavlarla ilgili hemen arz edeyim.

Sınavlar 3 aşamalı olarak yapılmaktadır, bunlar yönetmelikle düzenlenmektedir. Yönetmelikte -test, yazılı- 50 puan başarı puanı gerekmektedir. Fiziki sınavda 60 puan gerekmektedir ve üçüncü olarak da sözlü sınav yapılmakta, 70 puan da buradan gerekmektedir. Üçlü bir sistem vardır. Üç bölüme de mutlaka girip başarılı olma şartı vardır.

Eğitimleriyle ilgili konu: Toplamda kırk bir gün eğitimden geçirilmektedirler. Polis Akademilerinde bunlar eğitim almaktadır. Eğitimleriyle ilgili 12 ders söz konusudur. Almış oldukları dersler: Temel hukuk dersleri on sekiz saat; demokrasi ve insan hakları dersi altı saat; devletin idari yapısı altı saat; sosyal psikoloji ve toplumsal olaylar, kitle yönetimi dersi 6 altı saat; çarşı ve mahalle bekçileri için halkla ilişkiler ve iletişim altı saat; trafik güvenliği ve ilk yardım bilgisi altı saat; mesleki yazışma altı saat; çarşı ve mahalle bekçiliği için mevzuat dersi on sekiz saat; silah ve atış bilgisi dersi elli dört saat; çarşı ve mahalle bekçileri için müdahale yöntem ve teknikleri dersi kırk iki saat; uygulamalı çarşı ve mahalle bekçiliği dersi otuz altı saat; yavaşık düzen dersi on iki saat olmak üzere toplam iki yüz on altı saat bir eğitimden geçirilmektedirler.

Diğer bir husus, eğitimleriyle ilgili bir bilgi sorulmuştu. Şu ana kadar alınanlar içerisinde lisansüstü sayısı 33 adet, lisans mezunu olanların sayısı 7.254 adet, lise mezunlarının sayısı 12.912 adet, ortaokul mezunlarının sayısı 1.119 adet. Bu, tabii, eskiden kalanların sayısı yani eskiden beri devam eden, kadroda kalanlar vardı, onlardan kalan sayı bu. Bunu özellikle arz etmek istedim.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Eski ile yeniyi birlikte verdiniz. Yeni alınanları ayrıca veremiyor musunuz.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Onu bir çalışma yaptırmam lazım, hemen çalıştırıp ilerleyen saatlerde arz edeyim.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ- Bir de bu eğitimler yönetmelikte yazılmış, değil mi?

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Şimdi arkadaşlarım beni bilgilendirdiler, yeni alınanlarda hiç ortaokul mezunu yok, hepsi lise ve üzeri.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Anladığım, yönetmelik hâlâ ortaokul mezunu alımına cevaz veriyor.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE- Yani orada ilana çıkmaya bağlı biraz da. Nasıl ilana çıkarsanız o şekilde alım söz konusu olur.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ama ortaokul mezunu hiç almamışız şu anda.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Yeni alımlarda olmadı.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Hiç olmamış.

Peki “sıvazlama”yla ilgili, Emniyet tarafından bir açıklama var mı?

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Bir cümle söyleyeyim, orada, gerekçede devamında da yazıyor sıvazlamanın nasıl olacağı şeklinde, orada da belirtiliyor gerekçede.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ - Kanun metninde olmayan bir şey.

Selami Bey Emniyet Genel Müdür Yardımcımız.

Buyurun Selami Bey.

Bu “sıvazlama”yla ilgili ne diyorsunuz?

EMNİYET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SELAMİ HÜNER – Sayın Başkanım, Adli Arama Yönetmeliği’nin 27’nci maddesi yoklamadan bahsediyor, eliyle yoklama ve yoklamadan bahsediyor. Yoklamanın ne olacağı, bazı hukuk kitaplarına baktığımızda, orada yoklamanın “sıvazlama” şeklinde yapılacağından bahsediyor. Dolayısıyla “sıvazlama” tabiri buradan geliyor. Yani direkt bir metinde yok ancak hukuk kitaplarında “Yoklama nedir?” sorusuna verdikleri cevap sıvazlamadır. “Kişinin el ile elbiselerin üzerinden sıvazlamadır.” şeklinde geçiyor. Dolayısıyla, gerekçeye yoklama eşittir sıvazlama şeklinde yazılmış bir ibaredir. Bundan ibarettir.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Literatürden oraya geldi diyorsunuz.

EMNİYET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SELAMİ HÜNER – Evet oraya geldi.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bir şey daha var, netleşsin kafamız: 70 kadın bekçiniz var. “Erkeğe, gece yarısı, öğrenciye, herhangi bir kadına bu yaptırılabilir mi?” diyorlar. Bu konuda hocamızdan da bilgi alabiliriz yani hukukumuzun buna izin vermeyeceğini düşünmüyorum ben.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Bir şey sormak istiyorum konuya ilişkin.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Benim sorum bitsin, sorun. Aydınlansın istiyorum.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Yani konuya ilişkin, tamamlar diye...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Yani bilen biri söylesin. Hukukumuzda burada madde olmasa bile bir erkek polis, bekçi, gece veya gündüz bir kadını arayabilir mi? Öyle bir şey olabilir mi?

EMNİYET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SELAMİ HÜNER – Öyle bir şey mümkün değil, polisler için de aynı şey geçerli.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Onu soruyorum. Bir yerde maddi, pozitif bir hukuk kuralımız var mı? Teamül mü, nedir bu iş?

EMNİYET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SELAMİ HÜNER – Teamül şudur bizde: Eğer bir bayandan şüpheleniliyorsa bir bayan memur çağrılır, polis memuru çağrılır. O gece saatinde bayan memur bulunamıyorsa bir devlet memuru çağrılır, varsa nöbetçi hemşire olur, başka biri olur. O da yok ise bir bayan vatandaş temin edilir ve o kontrolü yapar yoksa aksi düşünülemez bile.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bunun aksi bile düşünülemez diyorsunuz. Şimdi size geçiyorum.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (KİLİS) – 28’inci maddede açıkça belirtilmiştir: “O üst taraması kişinin cinsiyetinde bulunan görevli tarafından yapılır.”

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Neyin 28’inci maddesi?

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (KİLİS) – Adli Arama Yönetmeliği’nin 28’inci maddesi.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – “Yani bir pozitif hukuk kuralımız var, uygulamada oturmuş durumda. Bu konuda bir tereddüt yok.” diyorsunuz.

Ali Bey, buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, gerçekten bu kanunda bu yazıldığı takdirde, bunu alan bir bekçi kardeşimiz isterse bunu tersi yönde kullanabilir. Bu elle arama, sıvazlama yetkisini verirse o bekçi, karşısındaki insana gıcık da olup yapabilir, her türlü bunu suistimal edebilir. Bunun böyle olduğu polis teşkilatında da -geçmişte yapıldı- biliniyor Sayın Genel Müdürüm.

EMNİYET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SELAMİ HÜNER – Cezası vardır Sayın Vekilim.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Cezasını alır. İşte şöyle olur, der ki vatandaş: “Beni bu taciz etti.” O da der ki: “Kardeşim, kanunda bana ‘Elle sıvazla.’ diyor, bende elle sıvazladım, taciz etmedim.” Bu olmuştur, geçmişte çok oldu, yine olacaktır ama ben bir hatırlatma yapmak istiyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ali Bey, teşekkür ediyoruz.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Son cümle olsun.

Sayın Bakanım, dediniz ya: “3 aşamalı sınav olacak, yazılı, fiziki ve sözlü sınav.” Yönetmelikle düzenleneceği söylendi.

Şimdi, yönetmelikle düzenlenmesine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin kararı var, iptal var. Diyor ki: “Bakanlıkta istihdam edilecek sözleşmeli personelin sözlü sınavıyla mesleğe alınma ve yetiştirilmesine ilişkin temel ilkelerin kanunda belirtilmeksizin yönetmelikle düzenlenmesine imkân tanınması kamu görevlilerinin statülerinin kanunla düzenlenmesine ve yasama yetkisinin devredilmezliğine ilişkin Anayasa ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.” ve iptal etmiş kısım ayında. Yani bu, Anayasa’ya aykırıdır. Kaboğlu Hocam daha iyi bilir bunu.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Buyurun Yaşar Bey.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakan Yardımcımız sunumunda bir kolluk kuvveti olmadığını, eski kanunda da böyle bir ibare olduğunu söylemişti. Dolayısıyla, bir hatırlatma ve bir uyarıda da ben bulunayım. Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu’nda yani 1966’da çıkan son kanunda madde 2 der ki: “Çarşı ve mahalle bekçi teşkilatı, en büyük mülkiye amirinin emrinde, genel zabıtaya yardımcı, silahlı bir kuruluştur.” Şimdi “silahlı bir kuruluştur” kanun metninde var. Bizim hazırladığımız teklifte, çıkarılacak kanun metnindeyse diyor ki: “Genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere Emniyet ve Jandarma teşkilatları bünyesinde silahlı bir kolluk olarak çarşı ve mahalle bekçileri istihdam edilir.” Bundan daha somut ne olabilir Sayın Başkan? Önceki kanunda “silahlı bir kuruluş” diyor, burada “silahlı bir kolluk kuvveti” diyor.

EMNİYET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SELAMİ HÜNER – Sayın Vekilim, birinci fıkrasında yardımcı olduğu belirtiliyor, oradan devam ederseniz...

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Yani o zaman “kolluk kuvveti”ni tamamen kaldıralım, gerçi önergemiz de var ama netice itibarıyla, bu teklif bu hâliyle kabul edildiği müddetçe yeni bir kolluk kuvveti kurmuş olacağız.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Komisyon üyelerimizden Erkan Bey konuşacak.

Buyurun.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, Komisyon Başkanı, Emniyet ve Jandarmamızın değerli temsilcileri; mahalle ve çarşı bekçileriyle ilgili kanun teklifi hakkında söz almış bulunmaktayım.

Öncelikle, Elâzığ Sivrice’de meydana gelen, Malatya ve çevre illerde de hissedilen, 41 vatandaşımızın hayatını kaybettiği, onlarca yaralı olan, depremde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah’tan rahmet, yaralılara da acil şifalar diliyorum.

Bugün yine Manisa Kırkağaç’ta 4,8 büyüklüğünde bir deprem meydana geldi. Bu sıralar ülkemizde deprem gerçeği hemen hemen her gün kendini hissettiriyor ancak şunu görüyoruz ki olası bir büyük depremde –İstanbul ya da Bursa 1857 depremi var- maalesef gerekli önlemlerin alınmadığı ve can kaybının çok fazla olabileceğini -bir kez daha altını çizerek- ifade etmek istiyorum.

Bu kanun ilk geldiğinden beri kamuoyunda da aslında bir kimlik sorma meselesi üzerinden algılandı. Bu kimlik sorma yetkisi verilsin mi, verilmesin mi? Daha önce yerel mahkemelerin verdiği karar var. İzmir 35. Asliye Ceza Mahkemesi, Mardin 2. Sulh Ceza Hâkimliği, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu’nun polislere verdiği kimlik sorma yetkisinin bekçilere verilemeyeceği yönünde karar vermişti. Sanırım, o boşluğu da doldurmak üzere bu kanun teklifi buraya geldi; güzel.

Gene, gerekçeler içerisinde bu kanunla ilgili diyor ki: “Kolluk teşkilatlarının koruma, yardım ve hizmet boyutlu stratejileri uygulamaya yönelik kendisini geliştirmesi demokratik toplumlar için bir gerekliliktir.” Yani ileri gitmesi gereklidir diyor gelişmeye vurgu yaparak. Bakıyoruz, bu kimlik sorma meselesi, hepimizin –yaşı yetenlerin- hatırladığı gibi 12 Eylül döneminde bekçilerin yoldan geçen ya da bekçi olmayıp da... Nokta dergisinin meşhur bir deneyi vardı. Nokta dergisinin 2 muhabiri yolda geçip kimlik soruyor, bir Allah’ın kulu da “Kardeşim sen kimsin? Neden kimlik soruyorsun?” demeden insanları âdeta istediği gibi sorguladığı ya da fişlediği bir dönem yaşandı.

Biraz önce, Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsünün ve diğer arkadaşımızın da söylediği gibi ortaokul mezunlarına –rakam 1.200’lerde görünüyor ama- bu yetkiyi verdiğiniz takdirde önceden husumeti olan -halk diliyle- gıcık kapıldığı insanlar hakkında keyfekeder böyle uygulamalar yapmayacağını garantisini kim verecek? Teknoloji gelişti, bir T.C. kimlik numarasıyla GBT’den yedi sülalesini ortaya çıkarıyorsunuz, her şey anında “Ne yapmış? Ne yapabilir?” potansiyel hepsi çıkıyor. Ama biz bu gelişmeyi yaparken aslında “12 Eylül döneminin günlerine doğru mu gidiyoruz?” sorusu akla geliyor. Tabii ki bunlara da mutlaka teklif sahipleri ya da Komisyon Başkanı olarak sizler cevap vereceksinizdir.

Bununla birlikte bir başka konuya daha dikkat çekmek istiyorum. İçişleri Bakanının bütçe görüşmelerinde verdiği rakamlar var, bizzat tutanaklardan aldığımız rakamlar. 524.808 Emniyet mensubu var, buna ilaveten 11.624 bekçi alınmış, 7 bin daha alınacakmış, 10 bin de yeni kadro tahsis edilmiş, 52 bin köy korucusu, 19.912 de gönüllü korucu, kısaca, 600 bine yakın Emniyet mensubu bulunuyor. Bir o kadar da özel güvenlik mensubu olduğunu ve 500 bine yakın olduğunu varsaydığımızda toplamda 1 milyon 100 bine yakın bir iç güvenlik ordusu var, özel güvenliği, korucusu, bekçisi, Emniyet teşkilatı. Yani neredeyse 80 kişiye 1 güvenlik personeli düşüyor. Yani her köşe başında bir güvenlik elemanı var görünüyor. 1 milyon 100 bin kişi bizim iç güvenliğimizi sağlamaya yetmiyor ki Sayın Cumhurbaşkanı bu senenin ikinci gününde, Ocağın 2’sinde Şehir ve Güvenlik Sempozyumu’nda aynen şu cümleleri kullanıyor, ben de onun söylediklerini aktarıyorum: “Artık şehirlerimizin dış güvenliğini surlar ve hendeklerle koruyamayacağımız, içerideki düzeni de sadece kolluk gücüyle sağlayamayacağımız bir yere gelmiş durumdayız. Öyleyse bu yeni duruma karşı yeni yaklaşımlar, yeni fikirler, yeni yöntemler geliştirmemiz gerekiyor. Bu tür çalışmaların şehirlerimizin geleceğinde ihtiyacımız olan güvenlik düzeninin oluşturulmasına katkı sağlayacağına inanıyorum.” Ne zaman diyor? Bugün 28’i, yirmi altı gün önce ve siz de yirmi altı gün sonra bir kanun teklifi getirip burada, 2’nci maddede olan kolluk gücü oluşturmayla ilgili de bir atıfta bulunuyorsunuz. Bu, izaha muhtaç bir cümle. Öncelikle Sayın Komisyon

ya da teklif sahipleri ya da Bakanlık yetkilileri bununla ilgili bir izahat getirmek durumundadırlar diye düşünüyorum. 1 milyonu aşkın kolluk gücü yetmiyor, Şehir ve Güvenlik Sempozyumu'nda başka yeni yaklaşımlar geliştirilmesiyle ilgili birtakım görüşler ifade ediliyor ve ardından da bu kanun teklifi.

Peki, nedir bu yeni çözümler? Şehirlere yeni milis güçler mi yerleştirilecek ya da yeni çeteler ya da yeni mafyalara yetkiler mi verilecek? Nedir, ne yapılacak? Ya da Cumhurbaşkanının Güvenlik Başkanışmanın yönettiği SADAT üyeleriyle ilgili birtakım gelişmeler mi olacak? Bu sorular ister istemez aklımıza geliyor. Bu sorular yanıtsız kalıyor ama açıklamaya muhtaç. Sayın Cumhurbaşkanı burada ne demek istedi ve yirmi altı gün sonra buraya gelen teklifin acaba o gün Şehir ve Güvenlik Sempozyumu'nda konuşulanlarla bir alakası var mıdır? Yani, mesele sadece, hepimizin “bekçi amca” diye bildiğimiz çocukluğumuzdaki bekçiler meselesidir midir, yoksa yeni yasalarla, bu şehir güvenliğinin hendek ve sularla olamayacağı yaklaşımının bir sonucu mudur?

Gene, son olarak da 7'nci maddede geçen “makul bir sebep” kavramı. Evet, nedir makul olan? Türk Dil Kurumu, “akla uygun, akıllıca, mantıklı” olarak tanımlıyor. Peki, buraya verdiğimiz, bekçilere verdiğimiz yetkilerde “makul” kavramını o bekçi nasıl yorumlayacak? Bize göre makul olmayan ama ona göre makul olan konuyu, tutumu kim belirleyecek? O yüzden, Sayın Kaboğlu Hocamız bunun Anayasa'ya aykırılığıyla ilgili mutlaka izah yapacaktır ama bizim araştırmamıza göre de Anayasa'nın 12, 17, 19 ve 20'nci maddelerine aykırı olduğu ortaya çıkıyor. Teklifi hazırlayan arkadaşların bence -ki bizim önergemizde var zaten- bu “makul” kavramını maddelerle açıklamaları gereklidir, zoruridir. Yani örneğin şu şekilde olabilir: Kişinin şüpheli durumlar sergilemesi, kişinin suça meyilli durumlar göstermesi, kişinin aşırılıklar yapması, kişinin çevreye zarar verecek eylemler gerçekleştirmesi, kişinin tacize varan hareketlerin içinde olması ya da buna hazır olduğunun gözlemlenmesi ya da kişinin gözetleme yapması gibi. Yani, bu “makul” kavramının makul bir tanımlamaya ihtiyacı var. Bu makullük kavramı yarın hepimizin başını ağrıtacak.

Ali Bey'in dediği gibi “Ya, biz bunu makul bir şekilde çıkardık ama tekrar şunu düzenlemek zorunda kalmayalım.” konusuna dönmek için burada çekincelerimizi belirtiyoruz.

Maddeler üzerinde tekrar zaten görüşlerimizi ileteceğiz diyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Teşekkür ederim.

Buyurun.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, sevgili bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu 1966 tarihli. Bu Kanun'un günün gerek ve ihtiyaçlarına göre tadil edilmesi elbette gerekmektedir fakat elimizdeki teklifi incelediğimizde iki sorun olduğunu görüyoruz.

Bir: Bu teklif ülkemizin huzur ve güvenliğinin ihtiyaçları ekseninde değil, iktidarın faşizme doğru giden, yol alan otoriter eğilimlerinin bir uzantısı olarak hazırlanmıştır.

İki: Bu teklif hazırlanırken bekçilerimizin yaşadığı sorunlar dikkate alınmamıştır.

Değerli arkadaşlar, Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet yapısı önemli bir dönüşümden geçiyor. Son seçimde gördüğümüz gibi, Türkiye siyasetinde yerellerin önem kazanmasıyla beraber bekçilik kurumunun tekrar aktifleştirilmesi çabası da bu sürecin önemli bir parçasıdır. Neden mi? Çünkü bütün otoriter iktidarlar vatandaşların gündelik hayatlarını kontrol etmek ister. Bekçilerin mahalle mahalle görevlendirilmesi, iktidarın günlük yaşamın bütün gözeneklerine sızma amacını da açık etmektedir. İktidar açısından hayati olan gözetleme ve bilgi alma işlevleri yeni araçlar gerektiriyor. Bekçiler

âdeta bir monitör gibi yerelin bilgisini iktidara aktaran araçlar olarak düşünülmektedir maalesef. Niyet güvenlik olsaydı farklı önlemler alınırdı ama bekçilerin görev ve yetkileri polislerin görev ve yetkilerine yaklaştırılarak bekçilik aktifleştiriliyorsa niyet başkadır. Bu niyet özel hayatın kontrolüdür. Zamanında “Evlerde kadınlı erkekli kalıyorlar.” diyerek “Öğrenci evlerini basarım.” tehdidini savuran, gençlerimizin kaç yaşında evleneceğine karışan, muhtarlara muhbirlik çağırısı yapan iktidar için bekçilik, yerelde iktidarın elini güçlendirecek bir ayak olarak tasarlanmıştır maalesef.

Değerli arkadaşlar, 15 Temmuzda FETÖ’nün kanlı darbe girişimi sonrası 35 bine yakın Emniyet personeli, 20 bine yakın Türk Silahlı Kuvvetleri personeli ihraç edildi. Bunların içerisinde, bir kısmında aslında haksız ihraçlar da vardı. Yine de önemli olan şu: Bu rakamlar devletin silahlı kurumlarını dizayn ederken ne kadar dikkatli olmamız gerektiğini de gösteriyor. Özellikle silahlı güçlerde, Anayasa’ya sadakat dışında başka bağlılıklar, politik sebeplerle fiili çatışmaya dönüştüğü zaman hepinizin canı yanıyor.

Burada şu soruları sormalıyız aslında:

Bir: Bekçilik kurumunun yeniden aktifleştirilmesi, Anayasa’ya sadakatle bağlı bir güvenlik bürokrasisiyle tek elden yürütülmesi gereken iç güvenlik politikalarımızda bir çok başlılık tehlikesi oluşturuyor mu?

İki: Bekçiliğe yapılan alımlar, teklifteki gibi, sadece İçişleri Bakanlığı eliyle yürütülecekse belli bir siyasi anlayışın kadrolaşması anlamına mı geliyor?

Üç: Hem polis yetkileriyle donat hem de polislik için gerekli şartları arama. Bu, kadrolaştırılmak istenen ama yeterliliği olmayan bir kesimin önü mü açılıyor sorusunu doğurmuyor mu?

Bu, işin bir yönü; diğer yönü ise bekçilik yapan işçi kardeşlerimizin sorunu. Emniyet teşkilatında çarşı ve mahalle bekçileri 2008 yılına kadar yardımcı hizmetler sınıfında görev yapıyordu. 2008 yılında yapılan bir düzenlemeyle yardımcı hizmetler sınıfından emniyet hizmetleri sınıfına alındılar. Fakat emniyet hizmetleri sınıfındaki polislere uygulanan fiili hizmet süresi zammı, sürekli gece çalışmalarına rağmen bekçilerimize uygulanmamaktadır. İlk olarak, bu mağduriyet kanun teklifine eklenecek bir düzenlemeyle giderilmelidir.

Bunun yanında, bekçilerimizin çalışma saatlerine yönelik bir uygulama birliği de sağlanamamıştır. Örneğin, Ankara Çankaya’da bekçilerimiz sabah yedi ve akşam altıda çalışırken, Sincan’da saat on ile altıda, İstanbul’da başka, başka illerde de başka şekilde çalışmaktadır.

Kanuna riayet etmeyen amirin karşısına güvenlik emekçileri sendikalarıyla birlikte durdukları zaman hak ve özgürlüklerimiz güvence altında olacaktır. Dolayısıyla, hem polislere hem de bekçilere sendikal örgütlenme hakkı hem mevzuatta hem de pratik olarak tanınmalıdır.

Güvenlik teşkilatımız siyasi iktidarlar tarafından kendi sopası olarak görülmektedir. Bu durum güvenlik mensuplarımızın sendikalaşmasıyla engellenebilir.

Hem bekçilerimizin hem de polislerimizin çalışma şartları iyileştirilmeli, yetkileri Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’ndan başlanarak Anayasa’nın çizdiği özgürlükler sınırına çekilmelidir.

Bekçilere fiili hizmet süresi zammı verilirken polislerin beklediği 3600 ek gösterge de hemen kanunlaştırılmalıdır diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Zeynel Bey, buyurun efendim.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Filiz Hanım ilk önce bir konuşsun, ondan sonra ben tamamlayacağım.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Buyurun Filiz Hanım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, bu kanun teklifinin aslında ciddi olarak temelden tartışılması gerekiyor. Yani saik nedir, niye yapıldı, bu kanun teklifi neden hazırlandı? Bunun, tabii, samimiyetle tartışılması lazım ama o samimiyeti yaşayabileceğimizden bugünün Türkiye’sinde çok emin değilim.

Şimdi, Türkiye’de maalesef belli konularda devamlılık esas. Kamu görevlilerinin ağır insan hakları ihlallerinden sorumlu olduğu hâllerde karşımıza çıkan cezasızlık da bu devamlılıklardan bir tanesidir.

Şimdi, gerçekten bir kanun getirilirken, hele ciddi olarak bir paramiliter güç oluşturuluyorsa yani silahlı bir kolluk oluşturuluyorsa, o zaman öncelikle bakılması gereken yer denetimin nerede olduğudur, denetim esaslarıdır. Kim denetleyecek? Gerçekten, bugün, polis teşkilatıyla ilgili ciddi bir denetimin olduğunu düşünüyor musunuz, böyle bir şeye kani miyiz? Yani ihlaller karşısında fail eğer kamu görevlisiyse, fail genelde kamu görevlisi olduğunda bizim karşılaştığımız şey, vatandaşın karşılaştığı şey, çoğu zaman, cezasızlık ya da karartma ya da delillerin toplanmaması oluyor. Yani aslında buna maalesef yeni bir zincir ekliyorsunuz.

Pek çok muğlak ifade ve tanımla dolu bu teklifle bekçilerin asayiş ve güvenlik yetkilerinin artırılması Türkiye’deki bu antidemokratik teamülün daha da derinlere kök salması ve insan hakları ihlallerinin artması sonucunu doğuracak arkadaşlar. Özellikle, kolluk yetkileri konusunda mevzuatta genel ifadelerin bulunması, polisten de bildiğimiz gibi, uygulayıcıların takdir yetkilerini olması gerekenden fazla genişletmekte ve keyfiliğe yol açmaktadır. OHAL altında bir KHK’yle oldubittiye getirilerek, hem de Emniyet Müdürü Mustafa Çalışkan’ın “Gerektiğinde silah kullanmaktan çekinmeyin.” telkinleriyle yeniden hayatımıza giren bekçilerin de, tam da bu nedenle, çok sayıda ihlal ve soruna maalesef neden olabileceği veya olduğu yargı tarafından da tespit edilmiştir. Bu konuda yargı kararları da vardır. Üstelik bunlar münferit olaylar da değildir. Bekçi uygulaması başladığından beri, toplumun farklı kesimlerinden pek çok kişi, şiddete ve hak ihlaline maruz kaldığını ifade etmektedir. Özellikle toplumsal dışlanmanın hedefi olan kesimleri, örneğin, mültecileri, transları, Kürtleri, Romanları, bunları bekçilerden kim koruyacak ? Gerçekten bunun da endişesini ayrıca taşıyoruz.

Şimdi, benim sormak istediğim sorular var. “Bu teklif, gerçekten yurttaşların güvenliğini sağlamayı hedefliyor.” diyorsanız, bunu iddia edenler şu sorulara çok açıkça yanıt vermelidir:

Bir: Kişileri durdurma ve kimlik sorma yetkisini kullanmak için aranan makul sebep ne anlama gelmektedir?

İki: Makul sebep ayrımcılığın ve kötü muamelenin nedenlerini oluşturan toplumsal önyargılardan nasıl ayrıştırılacaktır?

Üç: İnsan hakları başta olmak üzere pek çok konuda eğitim aldığı söylenen polislerin uygulamalarında bile açıkça kötüye kullanılmaktayken, polislerin aldığı eğitimleri dahi almayan ama geniş yetkilerle donatılmış bekçilerin makul sebebi keyfi ve sınırsız yorumlaması nasıl önlenecektir?

Dört: Bekçilere kimlik sorma yetkisinin yanı sıra, kişi ve araç durdurarak arama yapma, silah kullanma ve sorgu yetkisi de vererek yeni bir tür kolluk grubu oluşturulması nasıl bir ihtiyaçtan doğmuştur?

Beş: EUROSTAT ve Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisinin verilerine göre, hâlihazırda Türkiye’de son on yılda polis sayısı yüzde 36 artmışken -ki buna jandarma dâhil değil- her 185 kişiye 1 polis düşüyorken neden bir de tümüyle militarize bir pozisyon olarak tanımlanan bekçilere ihtiyaç duyulmaktadır?

Altı: Bu yetkilerin suistimal edilmesinin, kişilerin can ve mal güvenliğine, hak ve özgürlüklerine kastedilecek şekilde kullanılmasının özel yaşama müdahale, hatta ahlak polisliğine dönüşmesinin önünde sizce bir engel var mıdır?

Evet, değerli arkadaşlar, asıl konuşmamız gereken, polisin yetkilerinin sınırlandırılması, OHAL kalktıktan sonra dahi ısrarla başvurulmuş antidemokratik uygulamalara son verilmesidir. Ama tersine, cezasızlık kültürünün bu denli yaygın olduğu ülkemizde, binlerce kişiye daha, hem de tümüyle denetimsiz biçimde, polisinkine benzer bir güç kullanma yetkisi verilmesini tartışıyoruz. Ben şimdi bireysel silahsızlanma kanun tekliflerimizden falan söz edeceğim ama ikinizden herhâlde kıs kıs güleceksiniz yani “Ne bireysel silahsızlanması? Güvenlik çok önemli, güvenlik olmadan olmaz.” diyeceksiniz. Ama aslında ne kadar fazla güvenlik endişesini ortaya atıyorsanız özgürlükler o kadar daralıyor ve aynı zamanda iktidar başlı başına bir güvenlik sorunu hâline geliyor. Çünkü bunu kendine göre tanımlıyor, tamamen kendine göre bir tanım söz konusu, genel insan hakları değerlerine göre bir tanım söz konusu değil.

Şimdi, bu teklifteki bir başka sorun da kimlerin hangi şartları yerine getirdiği takdirde bekçi olacağına tümüyle İçişleri Bakanlığının karar vermesi. Bu kişiler memurluk sınavından muaf tutuluyor. Yazılı sınav mı yapılacak, mülakat olacak mı; adaylık sürecindeki başvuru kriterleri tamam, bunlardan biraz söz edildi ama bunların gerçek bir yanıtı yok. Bunların mülakatla alınacağını biliyoruz aslında birçok zaman gördüğümüz gibi. Böylece bekçilik müessesesi yeni bir istihdam alanı olarak, siyasi rant ve kadrolaşma amacıyla kullanılacak aslında, asıl niyet bu.

Peki, gerçekten gençler ne oluyor? İşsiz gençlere katma değer yaratan üretici imkânlar yaratmıyorsunuz ve onları polis olmaya, onları bekçi olmaya, onları güvenlik görevlisi olmaya mecbur bırakıyorsunuz. Açtığınız alan bu, ya inşaat alanı ya güvenlik alanı. Başka bir alan yok Türkiye’de artık. Gerçekten üretim yok ve bu gençler de buna yöneliyorlar. İşte, bunu aynı zamanda işsizliğe bir çözüm olarak getiriyorsunuz ve bu da ciddi bir sorun maalesef. Oysa burası gerçekten üretim yapılan bir ülke olmalı.

Evet, toparlıyorum. Daha önce 2 bin civarı bekçi varken 2016’dan itibaren 20 bine yakın bekçi alımı yapılmış, 2020’de de bir 20 bin daha öngörüldüğü anladığımız kadarıyla ya da “daha az” deyin, çok önemli değil. 28 bin olsun, az mıdır 28 bin?

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Sınavı yapılanlar hazır.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yani 20 bin var zaten. 23 bin, 21 bin 300 mü ne, Bakanlığın açıklamalarına göre. Hadi 8 bin olsun, 20 bin olmasın ama bir süre sonra ona da ulaşacaktır zaten.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – 30 bin oluyor 2020’de.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bunların 70’i kadın yani bir de bunu öngörün, 70’i kadın. Ya bu da Türkiye açısından... Siz yeni bir istihdam alanı açıyorsanız eğer -bunu turnak içerisinde söylüyorum- bu bizim için bir istihdam alanı ve kabul edilebilir bir şey değil ama burada da ne kadar büyük bir ayrımcılık yapıldığını aynı zamanda görmemiz lazım.

Evet, bu koşullar altında bekçilik müessesesini bir güvenlik mekanizması şeklinde değerlendirmek mümkün değildir arkadaşlar. Bunun yerine, kimin için, hangi sınırlar çerçevesinde çalışacağı belli olmayan bir silahlı grubun oluşturulmasının yaratacağı tehlikeleri ele almamız çok daha elzemdir.

Biz bu nedenle, bu teklifin tümüyle ama tümüyle geri çekilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu, o maddesinin, bu maddesinin, şu maddesinin tartışılacağı bir teklif değildir. Türkiye’de yeterince militer güç vardır. Yeterince denetlenmeyen, toplantı gösteri hakkını koruması gereken, barışçıl

toplantıları koruması gereken, insanları koruması gereken aslında bir gösteri yapılırken ya da onların güvenliklerini koruması gereken güçler zaten bunu yeterince suistimal etmektedirler. Bizim ülkemizde artık o, eski mahallelerimizde olan, benim gençliğimde olan, babacan, tonton mahalleli gibi olan, mahallenin tanıdığı yani işte “Mehmet amca, Ahmet amca” dediği bekçiler falan yoktur. Bunlar karşımıza başka bir güç olarak çıkmaktadırlar şu anda ve ben, partimizin buna asla kabul göstermeyeceğini belirtmek isterim.

“Bekçi kimlik soramaz.” diyen yargı kararları var. Aslında şimdi buna uyarlamak üzere bunu getiriyorsunuz; “Bekçi kimlik sorabilir.” olacak bu kanun teklifinizle. Yani fiiliyatta olan olumsuzlukları hayata geçirmeye çalışıyorsunuz.

Son olarak, 17 Ocak 2020’de, İstanbul Bayrampaşa’da elindeki bıçakla restorana giren ve sarhoş olduğu iddia edilen Bulgaristan uyruklu Milen Bahchevanov’un, polisler tarafından onlarca kez ateş açılması sonucu yaşamını yitirdiğini hatırlatmak isterim. Bir sarhoşa karşı onca güvenlik görevlisi, en azından ayağına sıkarak, onu öldürmeden güvenlik önlemi alamıyorsa, siz bu bekçilerin eline silah verdiğiniz zaman, kimlik sorma yetkisi verdiğiniz zaman, o adını bile anmak istemediğim sıvazlama -neyse- hakkını verdiğiniz zaman nelerin olabileceğini tahmin bile edemiyorum.

Bu nedenle, bu teklife karşı olduğumuzu belirtirim.

Hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Zeynel Bey, buyurun.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Değerli Başkan, değerli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu depremde yitirdiğimiz canları saygıyla anıyorum, ailelerine başsağlığı, halklarımıza başsağlığı diliyorum, yaralılara da acil şifalar diliyorum.

Değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekilimiz gerekçeyle ilk başlarken bence orada biraz durmak gerekir: “Osmanlı’da bekçilik sistemi vardı, biz bunu devam ettiriyoruz.” Osmanlı’da şeyhülislamlık da vardı kardeşim, sadrazamlık da vardı, kadılık da vardı; o zaman hepsini, o kurumları bugünkü modern cumhuriyete taşıyalım. Böyle bir gerekçe olmaz.

Öbür taraftan, dünyanın demokratik ülkelerinde hukuk devleti olmak önemlidir, güvenlikçi devlet değil. Türkiye, bugünkü yapısıyla güvenlikçi bir yapıyı örgütlüyor ve bununla Türkiye toplumunda huzur, demokratikleşme mümkün değil. Düşünün, köy korucularıyla, jandarmayla, şimdi oluşacak bekçilik sistemiyle, polis sistemiyle yani neredeyse kişi başına 1 güvenlikçi tayin edeceğiz; bununla ülkemizi kalkındıracağız, huzur ve demokrasiyi getireceğiz. Bu, dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş.

Öbür tarafta, tüm demokratik ülkeler, tüm kurum ve kuruluşlarda, devlet kurumlarında eğitim kalitesini yükseltip profesyonelliği teşvik ederken -bugün üniversite bitiren gençlerimizin resmî rakamlarla yüzde 26’sı, yüzde 27’si işsiz- biz ortaokul mezunlarından silahlı bir güç oluşturuyoruz ve bu çok muğlak. Hep dedik ya, makul şüphe, şu, bu; her şey muğlak. Bu bekçileri nerede görevlendireceğiz arkadaşlar, hangi alanlarda görevlendireceğiz? Hiçbir şey yok. Tuzluca’yı’da mı, Mamak’ta mı, yoksa başka yerde mi? Nerede görevlendireceksiniz bu bekçileri? Bu konuda da hiçbir şey yok.

Onun dışında, bunların Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu’ndaki tüm yetkileri kullanabilecekleri söyleniyor. Ne kadar büyük eğitim veriyormuşuz biz bunlara ya. En çok verdiğimiz eğitim toplam 240 saat.

NİHAT YEŞİL (Ankara) – 256 saat.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – 41 gün.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Yani bu eğitimle, insanların can güvenliğini o insanlara teslim edeceksiniz ya.

Şunu şöyle açıkça söyleyin: “Biz paramiliter bir güç oluşturuyoruz -bu da bizim Türkiye’de yaşanmamış, tecrübelerle şahit olunan bir durum değil- biz kendi gençlerimize, kendi taraftarlarımıza bir iş alanı açıyoruz, orayı alacağız.” Şimdiye kadar yapılan tüm KPSS’yi de tut, hangi sınav layıkıyla yapılmış, hak edenler alınmış? Yok, KPSS’de en üst sıralarda olan, ilk 100’e giren insanlar bugün işsiz. Ne var? Çünkü orada sözlü sınav var. Sözlü sınava sıra geldi mi Kürtlerin orada yeri yok, Alevilerin orada yeri yok, sol sosyalistlerin orada yeri yok. Kimin yeri var? Dayısı olanların. Bu da mevcut iktidarın, tarikatların. Yani tarikatların ve şeyin... Onun için, bu kanun teklifinin baştan sona kadar reddedilmesi gerekiyor. Eğer yapılması gerekiyorsa, polisimizin eğitim düzeyinin yükseltilmesi, daha profesyonelleşmesi, uzmanlaşması ve eğitilmesi sağlanmalı ancak buna yapılacak yatırımlar buraya yapılmalıdır.

Başka? Biz yeni bir paramiliter güç, o da cahil sürüsünden... Kusura bakmayın. Ortaokuldan başlayacak liseye kadar.(x) Üniversite mezunlarımız ne oldu arkadaşlar? Bunlar niye işsiz dolaşıyor? Polis olacaklar gidip bir eğitimden geçiyorlar, uzmanlık kazanıyorlar. Polisliğin içinde çeşitli uzmanlık dalları var. Bu bekçilere her işi yaptıracaksınız ya. Hangi uzmanlıkları var bunların? Bunlar narkotikte mi görevlendirilecek, bunlar şurada mı, bunlar burada mı? Hangi konuda uzmanlar? Uzman olmayan insanların eline bizim, toplumun can güvenliğini vereceksiniz. Şimdiye kadar uygulamalarda gördüğümüz, cezasızlık yani kamuda suç işleyenlere karşı bir cezasızlık hukuku da oluşmuş durumda. Böyle devam edecek. Bu kabul edilemez bir şey. Bu teklifin baştan sona hepsinin, bunlar şey olana kadar geri çekilmesi gerekiyor.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Dinlemiyor kimse, baksana.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Dinlemiyorlarsa kendilerinin sorunu o.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Dinliyoruz, dinliyoruz; hepsi kayda giriyor. Lütfen, ne demek. Saygıyla dinliyoruz.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ben çok teşekkür ediyorum Zeynel Hocam.

İYİ PARTİ’den, buyurun efendim.

MEHMET METANET ÇULHAOĞLU (Adana) – Sayın Başkan, Değerli Bakan Yardımcıları, çok saygıdeğer Komisyon üyesi arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de İYİ PARTİ Grubu adına, Elâzığ’da ve Malatya’da hayatlarını kaybeden değerli yurttaşlarımıza Allah’tan rahmet, yaralılara da acil şifalar diliyorum.

Evet, değerli arkadaşlar, bugün, 18 maddeden ibaret olan bir teklifi hep birlikte tartışıyoruz, görüşüyoruz. 1966 yılında Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu yürürlüğe girdiğinde, yardımcı kolluk olarak varlıklarını devam ettirmeleri amaçlanmış. Ama bugün geldiğimiz noktada diyoruz ki: Artık bunları yardımcı kolluk kuvvetinden çıkaralım ve kolluk kuvvetlerinin bütün yetkisini haiz kılalım.

Burada, tabii, sıkıntılar yaşanır mı? Yaşanabilir. Benden önce konuşmacı olan değerli arkadaşlar birtakım sıkıntıları dile getirdiler. Onların birçoğuna biz de katılıyoruz. Burada biz teklifin tamamına karşı değiliz. Biz İYİ PARTİ olarak, her şeyden önce, olumlu olan maddelere her zaman destek veriyoruz, olumsuz olan maddelerin de neden olumsuz oldukları yönünde fikirlerimizi paylaşıyoruz. **

(**) Bu ifadelere ilişkin açıklama bu toplantı Tutanak Dergisi’nin 63’üncü sayfasındadır.

Şimdi, değerli arkadaşlar, 1966'dan farklı olarak, özellikle 7'nci maddede 1966'da daha açık ifadeler varken bugünkü teklifin 7'nci maddesinde daha muğlak ifadeler öngörülmekte. Şimdi, madde 1'de de idare, ceza ve anayasa hukukunda "çarşı" ibaresinin olmadığını biliyoruz. Dolayısıyla burada "çarşı" derken mesela Adana'da Kazancılar Çarşısı vardı, şimdi AVM'ler var. Bunların kapsam alanları AVM'leri de içerecek mi? Oralar da çarşı yani. Bunlara da bir açıklık getirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Özellikle bu "çarşı" ibaresinin ne içerdiğini kanunun içerisine de eğer koyarsak daha anlamlı olacağını düşünüyorum.

Yine, madde 2'de, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğüne hazırlanacak sınav sorularının Emniyet Genel Müdürlüğü Sınav Komisyonunca değerlendirilmesinde geçmişte olduğu gibi aksaklıkların ve haksızlıkların meydana gelmemesi için optik koruyucuyla yapılması gerekliliğine inanıyoruz. Bu konuda da özellikle yönetmeliklerde bunun değerlendirilmesini istiyoruz. Ayrıca, yapılacak sözlü mülakat sınavlarında haksızlığın ve hukuksuzluğun önüne geçilmesi, itirazların değerlendirilmesi aşamasında hakkaniyetin gözetilerek yerine getirilmesi, kamu vicdanında yara açılmaması için video kamera kaydı bulundurulması zorunluluğunun da getirilmesini özellikle teklif ediyoruz.

Yine, madde 6'da, bu maddenin (ç) bendiyle, beklilere, kamu düzenini bozacak mahiyetteki gösteri, yürüyüş ve karışıklıkların önlenmesi amacıyla, genel kolluk kuvvetleri gelinceye kadar önleyici tedbirler alma yetkisi verilmektedir. Buradaki önleyici tedbirlerin kapsamı net olarak belirtilmelidir.

Yine, bu maddenin (g) bendi açıklayıcı nitelikte değildir. Kaldırılması öngörülen 1966 tarihli Kanun'un (b) fıkrasının birinci bendinin (e) ve (f) alt bentlerinde belirtildiği gibi daha açık ifade edilmesinin gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Madde 7'de, çarşı ve mahalle beklilerine bir suç veya kabahatin işlenmesinin önlenmesi amacıyla kişileri veya araçları durdurabilme ve kimlik sorma yetkisi verilmesi amaçlanmaktadır. Burada, durdurma ve kimlik sorma yetkisi sakıncalı görülmekle beraber, madde metninde muğlak ifadeler bulunduğunu düşünüyoruz.

Bu maddenin 6'ncı fıkrasında yer alan "el ile dıştan kontrol", biraz önce arkadaşlarımız da bu konunun üzerinde durdular, yani bu sıvazlama mevzuu üzerinde. Bunun da özellikle açıklığa kavuşturulmasının gerekli olduğunu düşünüyoruz. Hanımınızla bir yere gidiyorsunuz, sizi durduruyorlar, şimdi orada bayan bekçi yok, dolayısıyla hanımefendiyi nasıl sıvazlayacak?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Olmayacağı söylendi.

MEHMET METANET ÇULHAOĞLU (Adana) – Söylendi ama buna açıklık getirilmesinin gerekli olduğunu düşünüyoruz, bu önemli bir konu.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Yanlış o madde. Sıvazlamayla başlar, başka yere gider o iş.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Onu yönetmeliğe atfetsek daha iyi olmaz mı Başkanım?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bitirsin.

MEHMET METANET ÇULHAOĞLU (Adana) – Yine, madde 9'da, genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere atanan beklilerin genel kolluk kuvvetleri kadar silah kullanma yetkisine sahip olmasının sakıncalı olacağı tarafımızdan öngörülmekte. Bu sebeple, silah kullanma yetkisinin somut olaylarla orantılı olacak şekilde ve zaruri görülen hâllerde verilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Evet, 12'nci madde. Bu 12'nci maddenin de 3'üncü fıkrasında beklilere kamu düzeni ve güvenliğiyle alakalı yetki verilmektedir. Kamu düzeni ve güvenliği yetkisi hâlihazırda emniyet güçlerindeyken bu yetkinin beklilere verilmesinin sakıncalı olacağını düşünüyoruz. Yine, daha birkaç

gün önce bekçilerimizin birkaçıyla yüz yüze yaptığım sohbette, özellikle 6+1 sisteminin, yani 6 gün çalışıp 1 gün dinlenmenin hem sağlıklarını hem de aile hayatlarını olumsuz etkilediğini ifade ettiler. Şimdi, bu genç arkadaşlar, her gün akşam güneşin batımından güneşin doğuşuna kadar on bir saatlik çalışmadan sonra eve gittiklerini, akşam tekrar devriye görevine gittikleri için dinlenmediklerini, gündüz çalışan ailelerine zaman ayıramadıkları için boşanma durumuna kadar geldiklerini belirttiler. Bu çalışma sisteminin, 1+1, yani on beş saatlik çalışmadan sonra 1 tam gün istirahat verilmesinin uygun olacağını düşünüyoruz. Onların ağzından özellikle Komisyonumuzda Bakan Yardımcılarının da duymasını istiyorum. Kanundaki gün doğumu, gün batımı meselesi.

Bir de İçişleri Komisyonu Başkanlığına verdiğimiz 4'üncü maddeyle ilgili önergemiz var, onu da...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Yeri geldiğinde tartışırız.

MEHMET METANET ÇULHAOĞLU (Adana) – Yeri geldiğinde tartışacağız.

Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ben çok teşekkür ediyorum.

Birkaç kelime söyleyeyim istedim ama vazgeçtim.

Buyurun efendim.

AHMET ÇELİK (İstanbul) – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Özellikle depremde hayatını yitiren vatandaşlarımıza rahmet, yaralılarımıza acil şifalar diliyorum.

Ben başka bir yerden bakacağım hadiseye: İçişleri Bakan Yardımcımız görev yapan 21.318 bekçiyle ilgili, eğitim durumlarıyla ilgili bizi bilgilendirdi sağ olsun. Şimdi, orada lisansüstü 33 yanlış not almadıysam...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Öyle söyledi, evet.

AHMET ÇELİK (İstanbul) – Lisans 7.254 diye geçiyor. Yani, bu, genç işsizliğin hangi boyuta geldiğini, üniversite bitiren hatta lisansüstü eğitim yapan arkadaşlarımızın, insanlarımızın, gençlerimizin iş bulamadıklarını, lisansüstü eğitim yaptıkları hâlde uzunca bir süre iş aradıklarını ve en nihayetinde bekçilik sınavına girdiklerini, bekçilik yapma noktasında mecbur kaldıklarını üzülerken ben gördüm, müşahade ettim. Bugün itibarıyla Emniyet kadrosuna baktığımız zaman, Emniyet Genel Müdürü de veyahut üst düzey kadrolarda ben lisansüstü eğitimin ancak birkaç tane olabileceğini veya olmayabileceğini düşünüyorum. Yani Emniyet Genel Müdürleri, Emniyet amirleri, Emniyet müdürleri noktasında, üniversite mezunu olan bir yapı içerisinde, lisansüstü mezunları bekçilik yapıyorlar. Ya, gerçekten Türkiye, geldiği nokta itibarıyla, vahim bir noktaya gelmiş vaziyette. Yirmi sene eğitim yapmış, “Üniversite bitiririm, lisansüstü eğitim alırım, devletime çok ciddi hizmette bulunurum.” diye geçen bir yirmi senenin sonunda geline nokta bekçilik olmuş efendim. Ben de bu konuya dikkatinizi çekmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ben çok teşekkür ediyorum.

Aylin Hanım, buyurun.

AYLİN CESUR (Isparta) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan Yardımcılarım, Emniyet teşkilatımızın ve Jandarmamızın değerli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle ben de Elâzığ'ımızın Sivrice'sinde ve merkezinde, ve Malatya'mızın Doğanyol'unda can kaybına yol açan ve memleketimizin başına gelen bu afetten duyduğum üzüntüyü dile getirmek istiyorum. Hayatını kaybeden vatandaşlarımıza ve yakınlarına taziyelerimi iletiyorum. Vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum, yaralılara da acil şifa diliyorum. İnşallah, Allah'ın yardımıyla, milletimizin gücüyle, devletimizin gücüyle, hep beraber bunu da aşacağız ama bu da başka bir konu, bugünün konusu değil. Biz millet olarak bunu aşarız ama bir kere daha hep beraber görüyoruz ki önümüzdeki süreçte -Türkiye'nin her yerinde de zaman zaman oluyor, bugün de yeni bir hadise daha olmuş- bu konuyla ilgili olarak da gerekli önlemlerin tam ve eksiksiz olarak alınması gerekiyor. Bu konudaki düşüncelerimi de söylemiş olayım.

Görüşmekte olduğumuz Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi'ne ilişkin olarak ben de şahsım ve partim adına görüşlerimi ifade etmeye çalışacağım.

Burada, çoğuna katıldığım değerli açıklamalar yapıldı ve hepimizin amacı buradaki teklifte eğer eksikler, kusurlar varsa onların tamamlanması ve düzeltilmesi. Yalnız, bu kanun teklifine baktığımız zaman, belirsiz, ucu açık ve tartışılabilir nitelikte olan kısımlar var, bunların değiştirilmesi veya tamamlanması gerekiyor çünkü eğer böyle kalırsa, yine buradaki ifadelere, benden önce konuşan arkadaşlarıma, değerli milletvekillerinin düşüncelerine bakınca, bu kanun teklifinde, çarşı ve mahalle bekçilerinin yetkilerinin genişletilerek kolluk kuvvetlerinininkine benzer, polislin yetkilerine benzer bir hâle taşınması amacının olduğu gibi bir tartışma var burada. Şimdi bu kanun teklifiyle, toplumda tezahür eden bu rahatsızlığın ve bu belirsiz, geniş yetkilendirmeye yaşanabilecek olan hak ihlallerinin bir sebebi olmamamız gerekiyor. Hâlihazırda var olan sistemde bile vatandaşların rahatsızlıkları ortadayken neden bu kadar rahatsızlık görmezden gelinerek çarşı ve mahalle bekçilerine polisteki haklar verilmekte, bunun mantıklı bir açıklamasının mutlaka bugün bu Komisyonunda, tam olarak, buradaki herkese yapılması gerekiyor.

Öncelikli olarak, bu kanun tasarısıyla getirilen yeni bir özel kolluk kuvveti resmen doğuyor. Bu özel kolluk kuvveti, kişilerin özel yaşamlarına ve alanlarına sızabilecek konum ve yetkilerle mi donatılıyor? Bekçilerin, yeni yetkileriyle, özel yaşama müdahale edebileceği, dahası ahlak polisliği yapabileceği gibi eleştirilere yanıt vermemiz gerekiyor.

Şimdi birtakım hadiseler var, faydalı olabileceği düşüncesiyle onları da söylemek istiyorum burada mahalle ve çarşı bekçilerinin keyfi tutumunun vatandaşlar arasında ciddi rahatsızlık oluşturmalarına ilişkin. Örneğin, İzmir 35. Asliye Ceza Mahkemesi ve Mardin 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin, vatandaşın çarşı ve mahalle bekçilerinin kimlik sorması konusundaki ısrarı sonucunda çarşı ve mahalle bekçilerinin kimlik sormaması gerektiğine yönelik verdiği kararlar var. Çarşı ve mahalle bekçilerinin sosyal yaşamda sebep olduğu rahatsızlığa dair burada mahkemenin kararları bir kanıt olarak sunulmuş ve ek olarak, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları çarşı ve mahalle bekçilerinin kimlik sorarken takındığı üslup ve davranışlarından duydukları bazı rahatsızlıkları sosyal medya aracılığıyla ve görsel medyada zaman zaman paylaşmış. Bütün bunların yeniden bir tartışmaya yol açmayacak şekilde, kanunun tüm maddelerinin ve tüm sözcüklerin, tek tek -az önce burada belirttiğim hususlar da dâhil, sıvazlama da dâhil- düzenlenmesi gerekiyor.

Şimdi, 1982 Anayasası'nın 34'üncü maddesinin birinci fıkrasında toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı yer alıyor. "Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir." diyor. Kanun koyucu daha sonra bunu "Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlandırılabilir." şeklinde Anayasa'ya eklemiş ve bu sınırlamayı da yorumlama görevini idareye vermiş. Şimdi bugün

bu sınırlama durumu bile tartışılırken mahalle ve çarşı bekçilerinin anayasal bir hak olan gösteri ve yürüyüş hakkını engellemek amacıyla hangi önleyici tedbirleri, nasıl alacağı sorusunun cevabı burada net olarak bulunmuyor. O nedenle, bu idareye ve kolluk kuvvetinin inisiyatifine bırakılmayacak kadar toplumsal düzeyde hassas olan bir konunun sınırlarının net olarak çizilmesi gerekiyor.

İlave olarak; Anayasa Mahkemesi ve İnsan Hakları Mahkemesinin vermiş olduğu bazı kararlar var, birçok kararı var. Bunlara göre, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı demokratik bir toplumun sağlam temeller üzerine oturması için bir ön koşul niteliğinde. Genel kolluk kuvvetinin müdahalesinin bile evrensel norm ve Anayasa’yla sorgulandığı bir süreçte, polisin yetkilerinin çarşı ve mahalle bekçilerine ucu açık ve sınırlandırılmamış bir şekilde verilmesi uzun vadede Anayasa Mahkemesine kadar gidebilecek hak ihlallerini veya yeni tartışmaları doğurabilecek.

Şimdi 7’nci maddede geçen bu oturma ve kimlik sorma hakkı var. Buna göre bu tartışmaya baktığımızda, bekçiler sadece burada geçen bir maddeyle bu hakkı kullanmamalılar. Eğer kullanacaksa mutlaka kanunla bunun sınırlanması gerekiyor. Bekçiler polisler gibi bu yetkilerini kullanırken hâkim ve mülkî amirin onayını almalılar. Özetle; polis bile hâkim onayıyla kimlik sorar ve savcılık onayıyla üst araması yaparken, bekçilere kanun ve yönetmelikle bu hakkı vermek sıkıntı yaratacak öyle duruyor.

Şimdi yine madde 6’nın (b) fıkrasında yer alan “Görev bölgeleri içinde bulunan konut, işyeri ve araçlar gibi malların korunmasında sahipleri tarafından noksan alınan tedbirleri tamamlattırmak,” ifadesi var, bu da tartışmaya açık. Biz biliyoruz ki hukuk gereğince meşru şekilde sahip olunan ve kullanılan mülkiyetler üzerindeki haklar ve tasarruflar yalnızca mülkiyet sahiplerini ait. Vatandaşların özel mülkiyetleri onların rızalarından bağımsız bir şekilde korunamaz. Dolayısıyla, çarşı ve mahalle bekçileri vatandaşları ancak uyarabilirler. Buradaki “gerekli tedbirleri tamamlattırmak” ifadesiyle tam olarak neyin kastedildiği daha detaylandırılmalı ve “noksan tedbirlerin tamamlanmasına yönelik uyarılarda bulunmak” şeklinde değiştirilmesi gerektiğini dikkate sunmak istiyorum.

Yine, bana göre önemli bir madde daha var burada, 15’inci madde. 15’inci maddede diyor ki: “Jandarma teşkilatında istihdam edilen çarşı ve mahalle bekçilerinin Jandarma Hizmetleri Sınıfına dâhil edilmesi öngörülmekte 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na göre. Ancak maddeyle, ayrıca, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu’nda yapılan düzenlemeyle Emniyet ve Jandarma teşkilatlarında istihdam edilecek çarşı ve mahalle bekçilerinin özlük ve mali hakları açısından farklılık oluşmaması, aynı görev ve yetkileri haiz personel arasında yeknesaklık sağlanması öngörülmektedir.” Ben şahsım adına bunu doğru buluyorum. Ancak daha önce de dile getirdiğim bir başka husus var; onu burada, hazır bu teklifin 15’inci maddesi dile getirilmişken, İçişleri Bakanlığımızın da yetkilileri buradayken dile getirmek istiyorum. Bizim şu anki sistemde Jandarma alay komutanı, Sahil Güvenlik ve Emniyet müdürleri aynı kuruma bağlandılar ve hepsi şehrin güvenliğini sağlıyorlar. Bölgeleri farklı ama sorumluluk alanları sonuç olarak aynı, ücretlendirmede durumları farklı. Herhangi bir Jandarma albayı 4800, 5800 ek göstergedeyken birinci sınıf Emniyet müdürleri ve il Emniyet müdürleri de dâhil olmak üzere ek göstergesi 3600 ve ciddi bir maaş farkları var. Hani, burada bekçileri aynı özlük haklarına kavuştururken aynı şeyin, bu yapılanmanın da yapılması gerektiği hususunu da dile getirmek istedim.

Şimdi, sonuç olarak açıkça görülmekte ki, kanun teklifinin birçok maddesinde yardımcı olmak eylemi fazlasıyla geniş bir şekilde yorumlanmış ve incelemekte olduğumuz bu kanun teklifi, görevi kötüye kullanma, orantısız güç kullanma veya kolluk kuvvetleri arasında yetki çatışması gibi bazı istenmeyen vakalara neden olabilir. O yüzden, az önce bahsettiğim hususların ve burada bahsedilen hususların tek tek belirtilmesi ve ona göre bir düzenleme yapılması gerekiyor ve aynı zamanda,

polisimizin, jandarmamızın kamu nezdindeki itibarına da gölge düşürmemek adına aradaki farkın, az önceki soruların iyi bir şekilde cevaplandırılması lazım, “Aynı hak ve yetkilerle donatılacaksa o zaman bekçiye ne gerek var?” sorusuna mahal bırakılmaması lazım.

Son olarak; yine yetkiler için herhangi bir sınırlama bulunmamakta, ucu açık ve kişinin inisiyatifine bırakılan bir alan oluşturulmakta.

Özetle: Komisyon üyelerine, bu kadar geniş yetkilerle donatılacak, az önce söylediğim gibi, “Çarşı ve mahalle bekçileri varken polise ne gerek var?” sorusu ortadan kaldırılmalı ve bunun kamuoyuyla paylaşılması gerekiyor.

Son olarak; aslında güvenlik demokrasinin olmazsa olmaz bir parçası ve en önemli aracı. Demokrasinin çeşitli tanımları yapıyor. Güvenlik için daha doğruyu ve en iyiyi aramak elbette çağımızın gereği. Burada bunu yaparken yeni tartışmalara yol açacak sonuçlara varmaması gerektiği hususunun altını çiziyorum. Churchill’in bir tanımlaması var, diyor ki: “Sabah beşte, alaca karanlıkta eğer kapınızı çalan sütüden başkası değildir diyorsanız işte o demokrasidir.” Benim çocukluğumda, apartmanlarda, anahtarların üzerinde bırakıldığı, mahalle bekçisinin herkesi tanıdığı çocukluk dönemleri ve güvenlik ortamlarında yaşamışız, çok da şanslıymışız. İlerleyen ve yeni çağa uyum sağlayan, yenileşme yolunda giden Türkiye’de kanunların düzenlenmesi, yapılması elbette bize de buradaki düşen görev ama hem toplum nezdinde hem buradaki Komisyon üyelerini millet vicdanında rahatlatacak şekilde bu soruların giderilerek bu kanunun düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ben çok teşekkür ediyorum.

Doktorsunuz değil mi?

AYLİN CESUR (Isparta) – Evet.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Hukuk ve güvenlik literatürüne bu kadar hâkimiyetinizi tebrik ediyorum.

AYLİN CESUR (Isparta) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Şimdi bir ara talebi var.

Yaşar Bey, hocamı dinlemedik. Hocam demesin ki “Beni gene konuşturmadın.”

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Genel Kurulda grubumuzun oylaması var. Hocamızla da görüştük, o da uygun gördü. Aradan sonra konuşsa...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ne kadar verelim ara? Ne diyorsun?

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – On beş dakika falan yeterli bizim için.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – On beş dakika ara veriyoruz arkadaşlar.

Kapanma Saati: 17.19

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 17.47****BAŞKAN: Celalettin GÜVENÇ (Kahramanmaraş)****BAŞKAN VEKİLİ: Sermet ATAY (Gaziantep)****SÖZCÜ: Alev DEDEGİL (İstanbul)****KÂTİP: Müslüm YÜKSEL (Gaziantep)**

BAŞKAN CELETTİN GÜVENÇ – Değerli arkadaşlarım, çoğunluğumuz vardır, İkinci Oturumu açıyorum.

Faruk Bey size söz veriyorum, buyurun.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Evet, çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, İçişleri Bakanlığının değerli bürokratları, Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Başkanım, tabii bu konuyla ilgili benden önce konuşan çok arkadaşlarımız oldu. Eleştirilerinin tamamına katılıyorum, gerçekten güzel değerlendirmelerdi. Hele hele benden önce konuşan doktor milletvekili arkadaşımızın özellikle üstünde durduğu bu, “Kamu düzenini bozacak mahiyetteki gösteri, yürüyüş ve karışıklıkların önlenmesi amacıyla genel kolluk kuvvetleri gelinceye kadar önleyici tedbirler almak...” Bir hukukçu olarak bildiğim kadarıyla bu tedbirler ancak mahkeme kararıyla alınır. Yani ortada bir mahkeme kararı olmadan, nasıl olacak da bir kolluk kuvveti, bekçi oradakileri durduracak, hangi gerekçeyle durduracak? Bunu detaylı bir şekilde anlattığı için aynı şeye girmeyeceğim.

Yine burada, muğlaklık konusunda da benden önceki konuşmacı arkadaşlar söyledi. Mesela burada yine 2’nci maddede diyor ki: “Durdurma yetkisinin kullanılması için makul bir sebebin bulunması gerekir.” Kime göre makul bir sebep? Neye göre makul bir sebep? Bunun ölçüsü ne? Bunların açık bir şekilde belirtilmesi lazım.

Şimdi, ben esas olarak, İçişleri Bakanlığının bürokratları burada olunca bir konuyu dile getirmek istedim. Sayın bürokratlar, Sayın Başkan Yardımcısı, Bakan Yardımcısı, Nevşehir ilimizde uyuşturucu sorunu her gün, gün geçtikçe artarak devam ediyor. Her gittiğimde bana şikâyetler geliyor. Sayın Valimiz de Sayın Emniyet Müdürümüz de gerçekten bu konuda ciddi şekilde çalışıyorlar, kendilerine teşekkür ediyorum. Ben Valimizi zaman zaman eleştiriyorum ama hem Emniyet Müdürümüz hem de Valimiz bu konunun üzerinde ciddi şekilde duruyor fakat bu yeterli olmuyor. Eğer bu konuda İçişleri Bakanlığı bir önlem almazsa gün geçtikçe bu artacak. Biliyorsunuz Nevşehir bölgesinde hiçbir terör örgütünün oluşma şansı yok ama oradaki uyuşturucu vasıtasıyla gençleri başka yöne sevk ediyor olabilirler, bu konuya dikkatinizi çekmek istiyorum. Biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak ve ben aynı zamanda Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili olarak sizlere biz parti olarak da il olarak da il örgütümüz olarak da yardıma hazırız. Mesela, ben size buradan şöyle bir teklifte bulunayım: Eğer İçişleri Bakanlığı organize ederse orada bulunan, Nevşehir’de bulunan bütün siyasi partilerin il başkanları, milletvekilleri bir araya gelelim, bu konuyu tartışalım, ne yapabiliriz, işin sosyolojik boyutu nedir, psikolojik boyutu nedir bunlar üzerinde bir tartışalım diyorum. Ciddi şekilde bu konuda bir talep var, zaman zaman yerel basında da bu konu çıkıyor. Bunu özellikle belirtmiş olayım Nevşehir halkı adına.

Şimdi, İçişleri Komisyonuna bu yasa teklifi gelince aklıma gelen bizim şöyle bir atasözümüz var, Başkanım derler ki: “Varlık danıştırr, yokluk dövüştürür.” Halk yoksullaştıkça dövüşmeye başlıyor, dövüşmeye başladıkça da güvenlik tedbirlerini artırmak istiyorsunuz. Güvenlik tedbirlerini artırarak

bir ülkedeki asayışı sağlayamazsınız, asayışı sağlamanın koşulu, ekonomiyi canlandıracaksınız, üretim toplumu yaratacaksınız. Üniversitelerin sayısını çoğaltınız ama üniversiteden mezun olan kimse hiçbir şey üretmiyor, dikkatinizi çekerim. Niye üretmiyor? Bizim arkadaşlarımız, bizim gençlerimiz geri zekâlı olduklarından değil; yeterli eğitim verilmiyor. Hukuk fakültesini bitiriyor, hukuk fakültesinde ders verecek hoca yok, mühendislikte ders verecek hoca yok. Bizim üzerinde durmamız gereken bu, asayiş tedbirleriyle bir yere varamayız.

Şimdi, asayiş tedbirleriyle bir yere varamayacağımızı ben size, biraz da ortamı yumuşatmak adına bir olayla anlatayım. 80’li yıllarda Uğur Dünder’in bir programı olurdu televizyonlarda, programın konusu şu: Evden kaçan çocuklar. Bizim Altındağ mahallesini bilirsiniz, Ankaralılar bilir, bürokratlarımız daha iyi bilir. Altındağ mahallesinde Uğur Dünder gitti bir röportaj yapıyor, diyor ki: “Beyefendi, sizin iki çocuğunuz varmış, her gün evden kaçarmış. Nedenini hiç düşündünüz mü?” “Vallahi beyefendi, gâvurun oğlunu dövüyorum dövüyorum yine kaçıyor, dövüyorum dövüyorum yine kaçıyor.” diyor.

Şimdi, siz ne yapıyorsunuz? Tedbirler alıyorsunuz. Nasıl tedbirler alıyorsunuz? Hukuk yok, hukukun olmadığı bir yerde asayiş sağlayamazsınız. Bekçilerin sayısını artırarak da asayiş sağlayamazsınız. Dünyada bunun örnekleri var. Hatırlar mısınız, Güney Afrika diye bir yer vardı. Güney Afrika’da polis devleti vardı resmen. Şimdi biz de polis devletini aştık, bekçi devleti olmaya başladı. Sonu ne oldu Güney Afrika’nın? Yani sonuç ortada, bizim acilen Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyeleri olarak, Komisyon olarak Türkiye’deki ekonomik sorunları bir an önce çözmemiz lazım. Ekonomik sorunlarını çözenin ön koşulu da eğitimden geçer, sağlıklı bir eğitim vermemiz lazım. Eğitilmiş olan insanlar üretiyor artık. Ben şuna katılmıyorum, hep denir ya işte “Sermaye yok, sermaye yok.” Ya Allah aşkına, şunu üretiyorlar, şunun tanesi 7.500 lira, 8.000 lira. Şunun demir olarak maliyetini bir hesap edin, içindeki telleri hesap edin, 200 lira yapmaz, 500 lira yapsın. Demek ki üreten beyinlere ihtiyacımız var. Zeki gençler yetiştirmeye ihtiyacımız var; güvenlik tedbirleriyle bu işleri çözemeyiz diyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ben çok teşekkür ediyorum. Hocam, size söz verelim mi? Yoksa daha toparlayayım mı?

Sizi bir dinleyelim, buyurun efendim.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan, hepinizi selamlıyorum.

Öncelikle, grubumuzun sözcüsüne teşekkür etmek isterim, grubumuz adına anayasallık sorununu gündeme getirmemi önerdi. Her ne kadar sona kaldımsa da Anayasa’nın üstünlüğü devam ediyor. Bu bakımdan hangi çerçevede konuşma yapacağımı belirtmek suretiyle sözlerime başlayacağım.

İç Tüzük madde 38, kenar başlık “Anayasa’ya uygunluğun incelenmesi.” “Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasa’nın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler. Bir komisyon, bir teklifin Anayasa’ya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.” Şimdi, bunu okumamın nedeni şudur Sayın Başkan: Bazı komisyon başkanları “Biz bunu inceledik.” diyorlar. Kime incelettiniz? “Meclis yasama uzmanlarına inceledik, Anayasa’ya aykırılık sorunu görmediler.” diyorlar ve hemen tartışmaya başlıyorlar. Oysa bunu okumamın nedeni, özellikle metni paylaşmamın nedeni: Bu yetki bize aittir, Komisyona aittir ve bir ön sorun olarak bunun ele alınması gerekiyor; Anayasa’ya aykırıysa reddedilir, değilse devam edilir. Yani görüşmelere geçmenin bir ön koşul maddesidir, bu yetki münhasır bir yetkidir. Bu açıdan, dilerim ki bundan böyle en azından İçişleri Komisyonunda ki İçişleri Komisyonu tabii bu çatı altında çok önemli bir komisyondur, diğerleri de önemli ama İçişleri haydi haydi...

Bu çerçevede konuşmaya başlarken bir iki ön saptama yapmak istiyorum, şu ana kadar yapılan açıklamalar çerçevesinde. Bu, kollukla ilgili bir düzenleme ve kollukla ilgili bu düzenlemeyle polis ve jandarmaya üçüncü bir kolluk ekleniyor, neden eklendiğini biraz sonra belirteceğim ama belli olmayan, mesela bekçilerin kent mekânında görev yapıyor olmalarına rağmen –bildiğim kadarıyla- burada bütün Türkiye’de –jandarma alanına girdiği için- kırsal alanda da görev yapıp yapmayacakları belli değil. Yani jandarmaya yollama yapmakla “Bütün Türkiye’de görev yapacaklar, mezralar dâhil olmak üzere.” anlamı çıkıyor. Fakat metinde bu çıkmadı.

Şimdi, birinci saptama, demek ki kollukla ilgili olarak -biraz sonra teknik açıklamalarla yetineceğim- burada işlenen, ele alınan maddeler, şu 3 kategori de kamu yönetimi alanına girmektedir: Birincisi, kolluk, merkezî yönetimin birimidir ama bunun ötesinde yerel yönetimlere giren yetkiler, pekâlâ mesela muhtarlıkların güçlendirilmesiyle, var olan konumuyla ve güçlendirilmesiyle yerine getirebilecekleri görevler bekçiye veriliyor, birincisi bu. İkincisi, sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesiyle, sağlık merkezlerinin özellikle aile hekimliğinin kurulmasından sonra mahallelerde oluşturulan sağlık merkezlerinin görebileceği görevler, onların güçlendirilmesiyle, görülecek görevler bekçilere veriliyor ve üçüncüsü de özgürlükler mekânında, yurttaş mekânında aslında bütün yurttaşların Anayasa’mıza hak öznisi olarak, Anayasa’mızın bütün yurttaşlara yüklemiş olduğu ödev ve sorumluluk çerçevesinde yerine getirilebilen görevler bekçilere veriliyor, o da şöyle, Anayasa madde 12, fıkra iki: “Temel hak ve hürriyetler kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.” Yani biraz sonra değineceğim somut örnekler, esasen özgür bir toplumun, özgür yurttaşının başkalarına, komşularına, ailesine, mahallelilerine karşı yükümlülüğüdür, sorumluluğudur. Bu bakımdan, tabii ki, mesela yerel yönetimlerin güçlendirilmesi merkezî otorite karşısında, sağlık hizmetlerinin kamulaştırılması ve güçlendirilmesi, yurttaş hak ve özgürlüklerinin güçlendirilmesi esasen bu oluşturulmakta olan bir yeni kolluk alanının getireceği çözümler ve yaratacağı sorunlar açısından üzerinde durulması gereken konular.

Şimdi, özellikle tabii deprem acısını bütün vekiller haklı olarak, insani olarak paylaştılar. Oradan bir yanıt geldi, “Bir taciz durumunda yaptırım uygulanır.” diye. Bir genç kıza gece yarısı taciz söz konusu olduğunda hiçbir yaptırım onu telafi edemez, o genç kıyı öldürmeniz belki daha az ağır sonuç doğurur, ömür boyu onda travma yaratır. Şimdi deprem konusunu konuşuyoruz. Sevgili Başkan, aşağıya indik yeni bir şey öğrendim. Şöyle ki: Biz on yıl kadar önce 2011’de bir uluslararası doğal afetler ve insan hakları konulu proje yürütüyorduk. Brezilya’dan Vietnam’a kadar birçok temsilci gelmişti. Suriye temsilcisi gelmemişti, geç kalmıştı. Tabii, Suriye’de olaylar patlak vermiş, gelecek olan kişi de Halep Hukuk Fakültesi Dekanı. Şimdi, ben Marmara Hukuktayım, 5 bin öğrencimiz var, Halep Hukuk Fakültesinin 25 bin öğrencisi. Şimdi, biz de tabii merak ediyoruz, Suriye’de acaba mahsur mu kaldı, ayrılamıyor mu, ne tür haberler getirecek? Geldi, çok sakın biçimde geldi. “Ne oldu?” dedik, “Ya onlar birkaç terörist, onlar hiç önemli değil.” dedi. Yani o zaman patlak veren olayların sorumluları için ve işte koca bir Halep Hukuk Fakültesi Dekanının bize beyanı ve Suriye’nin içinde sürüklendiği vahim durum dikkate alındığı zaman, burada bizim kullandığımız kavramların aslında çok ciddi olduğunu, bu kavramları çok özenle kullanmamız gerektiğini, yerli yerine oturtmamız gerektiğini söylemek durumundayım. Çünkü o projeden ortaya çıkan sonuç -maalesef, henüz Türkçeye çevrilmedi- deprem öncesi, esnası ve sonrasında bilimsel olarak, insan hakları uluslararası hukukun ölçütlerinin ışığında ne tür hazırlıklar yapılması gerektiğini, ne tür önlemler alınması gerektiğini ortaya koyması bakımından son derece öğretici -ben Türkiye raportörüydim- maalesef henüz Türkçeye çevrilmedi.

Sayın Başkan, biraz önce bir şey öğrendim. Depremle ilgili bir araştırma önergesi nasıl reddedildi? 1'inci partinin sözcüsü, bütün konuşmalar bittiği zaman söz aldı ve o sözünü bitirinceye kadar 1'inci partinin vekilleri salona doldular ve o şekilde denge değişti ve reddedilmiş oldu. Oysa deprem çok önemli bir konu. Ben, tabii, bu yaşında, bu deneyimimde Parlamentodaki bu oyunu –tırnak içerisinde- öğrenmiş oldum; keşke öğrenmemiş olsaydım.

Şimdi, burada, bugün ele aldığımız konularla ilgili kullanacağımız kavramlar da bu bakımdan son derece önemlidir, insan yaşamı açısından mutlaka dikkate alınmalıdır.

Burada gördüğüm kadarıyla henüz teklif sahibi aramızda değil ama zaten hazırlayıcılar buradalar, bizim de karşı çıktığımız husus budur esasen. Teklifleri biz yazalım diyoruz ve nitekim kanıtlanmış oldu teklifin bu Meclis çatısı altında yazılmadığı.

Ama şunu merak ediyorum: Jandarma temsilcileri burada, hoş geldiniz; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri burada, hoş geldiniz; tabii ki en başta Bakan Yardımcısı ve yardımcılarını olmak üzere. Ama acaba bekçilerimizin temsilcisi var mı burada? Öyle ya, onlar hakkında kanun yapacağız ve 30 bin kadar bekçinin Türkiye’de görev yaptığı belirtildi. Onu öğrenmek isterim ama herhâlde olsalardı, “Biz de buradayız.” derlerdi. Bu, tabii ki temsiliyet açısından kendi haklarında yaptığımız kanunun somut temellere basması, zemine oturması açısından önemliydi.

Şimdi, ben, İç Tüzük’ün 38’inci maddesi çerçevesinde bazı maddelerin teknik açıdan neden Anayasa’ya aykırı olduğunu dile getirerek sözlerimi sürdüreceğim.

Sayın Başkan, değerli vekiller; 2’nci madde esasen yeni bir kolluk gücünün oluşturulmasını amaçlamaktadır. Biraz önce temsilcilerimiz okudu 772 sayılı Kanun’un 2’nci maddesini. Ama o kaldırılmakta olan, kaldırılacak olan 2’nci maddeyle getirilecek olan 2’nci madde örtüşmemektedir, farklıdır ve burada “Emniyet ve jandarma teşkilatları bünyesinde silahlı bir kolluk olarak çarşı ve mahalle bekçileri...” deniyor ve (2)’nci fıkrasındaysa, yürürlükten kaldırılacak olan 2’nci maddenin (2)’nci fıkrası hiyerarşik ilişkiyi belirlediği hâlde burada “Emniyet ve jandarma teşkilatlarında istihdam edilen çarşı ve mahalle bekçilerinin amirleri meslek hiyerarşileri içerisinde tespit edilir.” diyor.

Şimdi, bu iki fıkrayı biraz daha açacak olursak şöyle söyleyebiliriz: İlk fıkraya göre çarşı ve mahalle bekçileri yardımcı bir silahlı kolluk olarak genel kolluk içerisine dâhil edilmektedir. Gece ihtiyaç duyulan kolluk faaliyetleri için hâlihazırda var olan emniyet ve jandarma teşkilatları içerisindeki istihdamı artırmak ve gerektiğinde görev tanımını yeniden yapmak yerine, hangi nedenle silahlı yardımcı kolluk kategorisinin ihdas edildiği açık değildir, açık olmaktan uzaktır. İzleyen maddelerdeki saptamalar dikkate alındığında, çarşı ve mahalle bekçilerinin silahlı yardımcı bir kolluğa çevrilmesinin sakıncası bu maddeden itibaren okunmaktadır.

Bu örtüşmemenin ötesinde hiyerarşik ilişki kaldırılmakta olan maddede hiyerarşik amiriyet belirlenmiş oluyor fakat burada önerilen düzenlemede Emniyet ve Jandarma teşkilatlarında istihdam edilen çarşı ve mahalle bekçilerinin amirlerinin meslek hiyerarşisi içinde tespit edileceği ifade edilmiştir. Ancak izleyen maddelerde önemli görevler üstlenen, silah taşıyan, genel kolluk içerisinde yardımcı kolluk olarak dâhil edilen bekçilerin amirlerinin yasa düzeyinde belirlenmesi gerektiği göz önüne alınırsa, bu şekilde muğlak bir ifade, genel ifade aslında Anayasa madde 137’ye... Anayasa madde 137’de Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik biçiminde bir amirin emrinin sorgulanması söz konusudur ki burada bekçi hangi amirden görev aldığını bilmek durumundadır. Bunun da kendi teşkilat kanununda belirtilmesi gerekir. Amiri kim? Kanunsuzsa, yerine getirmeyeceğine göre, hangi amirin emri... “Sayın amirim, sen yetkili değilsin mi?” diyecek, yoksa “Sayın amirim, senin verdiğin emir suç

teşkil eden emirdir. Bunu ben yerine getiremem mi?” diyecek. İşte, bu bakımdan, “meslek hiyerarşisi” kanun tekniği açısından yasada belirtilmesi gereken bir husustur. Bu konu yönetmeliğe bırakılamaz. Bu açıdan demek ki Anayasa’ya aykırılık söz konusudur.

Şimdi, üzerinde çok duruldu. O nedenle ben o kısmı, adaylarda aranacak şartlar kısmını çok teknik bir iki cümleyle geçiştireceğim. Bu kişiler -belki sayın yetkililer, teklifi hazırlayanlar not alacaklardır- KPSS sınavına girenler arasından mı seçilecek, yoksa doğrudan üniversiteyi bitiren, liseyi bitiren veyahut -biraz önce belirtildiği gibi- “Ben doktoramı bile yaptım.” Hani az önce sayın vekil müdahale etti “Ya doktora yapanlar, hayır...” Pekâlâ bugün işsiz doktoralılar var, diyebilir ki: “Ben aileme karşı mahcubiyet içerisinde yaşamaktansa bekçi olmayı kabul ediyorum.” Çünkü önemli olan görevi hakkınca yerine getirmek. Aday olabilecek mi? Girebilecek mi?

Bu bakımdan, burada, sayın vekillerin isabetle işaret ettikleri gibi, bu konu yönetmeliğe bırakılamayacak kadar ciddi bir konudur. Çünkü geçen haftalarda oyladığımız ve Genel Kurulda tartıştığımız yasalarda esasen bu sorun çok ciddi bir biçimde gündeme gelmişti. Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu karardan sonra daha özenle ele almamız gerekir.

Teklif sahibi şu anda görev yapan bekçi sayısını genel çizgileriyle ortaya koydu. Ben yaklaşık 30 bin olarak hesapladım ama burada tanımı yapılan yeni bekçi tanımı dikkate alındığı zaman, sanki bu 30 binin çok cüzi bir sayı olarak kalacağı izlenimi doğdu bende. Bir anda acaba 30 bin mi, 130 bin mi, 200 bin mi, 300 bin mi? Çünkü o kadar geniş bir görev tanımı var ki bu görev tanımının karşılığı böyle bir mahallede bir bekçi veya üç bekçiyle yerine getirilebilecek bir tanım değildir. O bakımdan, bu, tabii ki -değinildiği üzere- büyük bir istihdam alanıdır. O zaman böyle olunca siz 10 bin kadro açarsanız en azından 1 milyon kişi gelecektir. Tabii, 1 milyon kişi arasında mutlaka doktoralılar olacaktır, doçentler olacaktır ama eğer bir gece yarısı sonrası kanun hükmünde kararname ek listesinde adı yer almışsa profesör bile bekçi olamayacaktır. Dolayısıyla bütün bunları bu mekânda konuşmak ve dile getirmek gereği bulunmaktadır.

Bu nedenle, giriş sınavı konusunun yönetmeliğe bırakılması bizatihi Anayasa’ya ve Anayasa Mahkemesi kararına aykırılık teşkil etmektedir. Bunun somutlaştırılması gerekir. Bunu yasayla somutlaştırmak gerekir. Biraz sonra örneklerini belirteceğim gibi, bekçiye o kadar büyük görevler verilmiş ki uzun uzun sayılıyor, hele hele bir PVSK’ye yapılan yollama var, 16’ncı maddeyi... Yıllar önce bir emniyet müdürü benim gözetimimde yüksek lisans tezi yaptı, “Hayır, hocam olamaz, böyle bir yetki bize verilemez.” demişti. Biraz sonra onu ele alacağım. Ve siz “yardımcı” diyorsunuz, “jandarmanın yardımcısı” diyorsunuz, “polisin yardımcısı” diyorsunuz ve o kişiye polisten daha çok silah kullanma yetkisini veriyorsunuz ve maddeye yollama yaparak bunu yapıyorsunuz. Bu kanun tekniği açısından mümkün değildir.

Şimdi 3’üncü maddeye geçtim, 4’üncü madde, esasen burada yine sınav konusu adaylık konusu söz konusu. Adaylık süresini siz doğrudan kanunda belirteceksiniz, yoksa “Şu süreyle bu süre arasında değişecektir.” biçiminde bir kayıt koyduğunuz zaman, belirsizlik koyduğunuz zaman bunun adayın lehine mi kullanılacağı, yoksa aleyhine mi kullanılacağını önceden bilemezsiniz, kestiremezsiniz. Bu, bakımdan, adaylık süresinin de -madde 4- açıkça belirtilmesi gerekiyor.

Şimdi sorunun özüne gelelim, görev ve yetkiler konusu. Şimdi “Halka yardım görevi” şeklinde başlayan 5’inci madde ve 5’inci madde (e) paragrafına kadar devam eden gerçekten geniş bir alan. Bu bakımdan, burada teknik deyimlere belki fazla şey yapmamak gerekir. Mesela “acele hâller” hukuki bir deyim değil, “acil durumlar” diyeceksiniz ama ben ondan çok bu metinde yer alan bu yetkilerin, hukuk tekniğine ve insan hakları güvencesine aykırı olup olmadığı açısından değerlendirilmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum.

Burada “istirahat, sağlık ve selameti sağlamak bakımından” diyor. Şimdi, siz aşağıda “kamu düzeni” diyorsunuz ama paragrafa, maddeye “istirahat, sağlık ve selametini sağlamak” diyorsunuz. Sağlık ile selamet arasında ne fark var? Sağlık, selamet, istirahat, kamu düzeni kavramının alt ögeleridir. Eğer bir maddeyi yazacaksak o zaman bunu doğrudan bizim kamu hukukumuzun temel ilkeleri ışığında yazmamız gerekir. Bir bekçinin istirahat, sağlık ve selameti sağlama kriterlerini belirlemesi ne kadar kolaydır, bunu takdirlerinize bırakmıyorum çünkü takdir edilecek bir şey değildir, hukuki olarak çok sorunludur.

“Yardıma ihtiyaç duyduğu değerlendirilen...” Kim değerlendirecek? (b) fıkrasını kim değerlendirecek? “Yardıma ihtiyaç duyduğu değerlendirilen, şiddet mağduru veya şiddete ya da istismara uğrama riski taşıyan kadın ve çocukları, kimsesizleri en yakın genel kolluk birimlerine teslim etmek...”

Şimdi, sayın vekiller, “İstismara uğrama riski bulunan, taşıyan kadın ve çocukları...” Nasıl belirleyeceksiniz bunu? Lokantadan çıktı, genç kızlar, erkekler on ikiye doğru, kaha kaha atıyorlar, şakalaşıyorlar. Bir başka mekândan olabilir, okuldan olabilir. Böyle bir değerlendirme yetkisini... Bir genç kız çılgılık attı. Peki, bekçi gidip onun yakasına mı yapışacak? Böyle bir düzenleme olabilir mi?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Sıvazlayacak.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) - Şimdi ona geleceğim, biraz sonra geleceğim.

Onun, hani sıvazlamanın -bir genç kız, erkek demeyelim, kim olursa olsun, kadın-erkek ayrımı da yapmaksızın- ne kadar sakıncalı olduğuna özellikle 7’nci maddede geleceğim ama burada özellikle bu (b) paragrafı gerçekten hukuken kabul edilebilir bir şey değildir. Mesela doğum, hastalık filan, tamam; sağlık merkezlerine düşen veyahut da yolda rahatsızlanan bir kişi, toplum sağlığı filan... Bunlar -Anayasa madde 12- hepimize düşen görev. Yolda düşen bir kişiyi kaldırmayacak mıyız, hastaneye götürmeyecek miyiz? Yani biz, o zaman, Anayasa’nın güvence altına aldığı hak ve özgürlüklerin ödev ve sorumluluklar ihtiva ettiği hususunu, gerçeğini inkâr mı edeceğiz? Her türlü insani gereksinimi karşılamak için mutlaka her sokağa bir bekçi mi koyacağız?

Bu açıdan, mesela yerel yönetimler hep merkezî yönetimin bir tür aygıtı olarak kabul ediliyor. Bu 5’inci maddede -bunun kısa olması için ayrıntıya girmiyorum- yurttaşlık görevi alanına giren hususlar, Anayasa’da güvence altına alınan ama bir tek yerde belediye durumundan haberdar etmek... Yani her şeyi bekçi, kolluk da yapacak ancak bir konuda belediye de durumdan haberdar edecek: “Toplum sağlığını ve güvenliğini tehdit eden bir hayvana rastlanıldığında verebileceği zararları engellemek için kişileri alandan uzaklaştırmak, ilgili genel kolluk ve belediye durumundan haberdar etmek.”

Bütün bu görevler, görev alanı, esasen büyük bir kısmı, yüzde 70, yüzde 80’i yerel yönetimlerin görev ve yetkilerine girmektedir. Siz muhtarlığı iyice zayıflatacaksınız ama onun yerine bir mahalleye kaç bekçi tayin edebileceğinizi, bu görevleri kaç kişinin yapabileceğini kestiremediğiniz bir biçimde bunları bekçiye yükleyeceksiniz. Hele hele biraz önce farklı biçimlerde değinilen 6 ve 7’nci maddeye baktığımız zaman, doğrusu ben teklif sahiplerinden kaç yüz bin bekçi alımını öngördüklerini açıklamalarını bekliyor olacağım, istirahat edeceğim biraz sonra çünkü bu çok önemli bir konu.

Şimdi önleyici ve koruyucu görev ve yetkiler bağlamında... Mesela bu madde halka yardım görevini sağlık, selamet filan açılarından ele almış işte istismara uğrama riski gibi farklı, öznel değerlendirmelere açık kavramlarla. Fakat 6’ncı madde “Önleyici ve koruyucu görevler bağlamında devriye hizmeti yürütmek” diyor.

Sayın vekiller, sayın imza sahipleri; hemen sorayım. Bu madde, (h) bendine kadar sayılan görevler o kadar geniş ki bu devriye hizmetini yürüyerek mi yapacak, atla mı yapacak, polislerin sahip olduğu gibi devriye araçlarına mı sahip olacak, motosiklet mi olacak? Bunlar esasen yasada belirtilmesi gereken hususlar. Çünkü siz silah veriyorsunuz bir kişiye ve o kişiyi büyük yetkilerle donatıyorsunuz ama gerisini boş bırakıyorsunuz.

Şimdi, burada “Görev ve bölgeleri içinde bulunan konut, iş yeri ve araçlar gibi malların korunmasında sahipleri tarafından noksan alınan tedbirleri tamamlattırmak...” Evet, doğrusu benim evimin önünde çöp var mı, atmış mıyım, atmamış mıyım; aracımı doğru park etmiş miyim, etmemiş miyim; bunlara bile müdahale edebilecek. Ha, iyi tarafları... Diyebilirsiniz bir bekçim var, benim yaşantımı kolaylaştırıyor diye. Böyle olsa tabii ki amenna diyeceğiz.

“Görev saatleri içerisinde vakıf oldukları şüpheli durum veya kişileri bağlı bulundukları genel kolluk birimlerine bildirmek.” Şimdi, sayın başkanlar, sayın vekiller; ne demek bu? “Görev saatleri içerisinde vakıf oldukları şüpheli durum ve kişileri bağlı bulundukları genel kolluk birimlerine bildirmek...” En azından “tespit ettikleri”, “gözledikleri”, “saptadıkları” gibi kavramlar, “vakıf oldukları”... “Vâkıf olmak” ne demek? Hukuki bir kavram değil bu.

Sonra, nihayet geliyor (ç) bendine: “Kamu düzenini bozacak mahiyetteki gösteri, yürüyüş ve karışıklıkların önlenmesi.” Şimdi, kamu düzenini bekçiye bırakıyoruz, biz yıllar yılı öğretide, idare hukukunda, kamu hukukunda, anayasa hukukunda açıklığa kavuşturamadığımız kavramı bekçiye bırakıyoruz ve bir de “karışıklıklar” diyor. Şimdi, nerede yazıyor karışıklıklar? Ne demek karışıklık? Ya, karışıklık ne demek? Slogan atması mı karışıklık, şakalaşması mı, gülüşmesi mi, kahkaha atması mı, yürümesi mi? Gece çıktık dersten, fakülteden yürüyoruz, bu mu? Kaldı ki şu var: Şimdi siz ilerdeki maddelerde tanımını yapıyorsunuz “güneş battıktan sonra güneş doğuncaya kadar” diyorsunuz. Gösteri ve yürüyüş, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu madde 7’ye göre zaten yasak. Yani, şimdi, siz, orada acaba akşam vakti bir gösteriye cevaz vermek için mi bekçiye böyle bir görev veriyorsunuz, yoksa bekçiye bir tür gösteri ve yürüyüş kategorisi ihdas etme yetkisi mi veriyorsunuz? Bu açıdan bakıldığı zaman, tabii, bu düzenleme, Anayasa madde 34’e ve ilgili kanun madde 7’ye açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Hele hele “karışıklık” sözcüğü hukuken bir garabettir ve bekçilerin öznel ve keyfi değerlendirmelerine tamamen açıktır. Bu bakımdan, bu konuda, tabii, bu madde çerçevesinde sayılmış bulunan diğer kavramlar aslında o kadar geniş görev ve yetkileri kapsamına alıyor ki...

Ben yazım tekniği açısından yapılan... Kişi kategorisini yazarsınız, sonra mal kategorisini yazarsınız, sonra eşya kısmını, doğayla ilişkisini yazarsınız. Hayır, burada kişiyi koymuş, sonra eşya demiş, sonra tekrar kişiye gelmiş, sonra mallara yönelik. Hayır, bir madde tekniği var ve buna siz “önce insan” diyorsanız önce insanı yazarsınız, sonra aracını gerecini, sonra çöpünü vesaire yazarsınız. Ama burada (h) bendine kadar uzanan bu hususlar tanım öğeleri açısından “kamu düzeni” kavramı, bildirmek ve önlem almanın zorluğu açısından ve burada bekçilere -şimdi aramızda komutanlar var, Jandarma komutanları var, Emniyet Genel Müdürlüğünün üst düzey görevlileri var- verdiğiniz görevleri bir Jandarma teşkilatı olarak, bir Emniyet teşkilatı olarak alabilecek kapasitede mi jandarma ve polis de bunları bekçilere veriyorsunuz?

Biz, yurttaş hak ve özgürlükleri açısından da bu konuyu ele aldık ama bekçilerin görev, yetki ve sorumlulukları açısından onları da düşünmek durumundayız. Onu siz nasıl sorumlu tutacaksınız bu soyut kavramlarla, belirsiz kavramlarla? Bekçileri, sen görevini yapmadın, niçin şurada sayılı olan tedbirleri almadın, engellemedin, genel kolluk kuvvetlerine bildirmedin, karışıklıkları önlemedin diye nasıl sorgulayacaksınız? Onları hukukilik açısından bir hukuk devletinde nasıl sorumlu tutacaksınız? Görev-yetki- sorumluluk üçlüsü, hukuk devletinin temel üçlüsüdür ama o açıdan baktığımız zaman da

bunu uygulamanız mümkün değil. Hem “Bu ayrı bir meslek kategorisi, kolluk kategorisi kurmuyoruz.” diyorsunuz hem de onlara “bizim yardımcımız” diyorsunuz ama sahip olduğunuz görev ve yetkilerden çok daha fazlasını veriyorsunuz.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Bir hususu dikkatinize sunmak isterim.

Geneli üzerine konuşuyorduk, maddelelere değiniyorsunuz. Saygı duyuyorum ama yarım saati de geçtik. Takdirlerinize...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, ben de zaten konuşurken bütün yetimi kullanıyorum bir an önce toparlamak adına ama sonuç olarak bunu bir kez konuşacağız ve ben anayasal açıdan...

Şimdi, anayasal açıdan genel olarak aykırıdır dedikten sonra siz, haklı olarak “Peki, iyi de nedir somut dayanağımız?” Ben de bunu yapmaya çalışıyorum.

Şimdi, mesela, madde 7 “Durdurma ve Kimlik Sorma” başlığını taşıyor. Oysa burada, sayın vekiller, Sayın Bakan Yardımcıları; 4 yetki söz konusu. Durdurma, kimlik sorma, arama ve alıkoyma yetkileri söz konusu. O zaman niçin yazmıyoruz? Maddeye yazalım bunları eğer gerçekten kenar başlığın içeriği yansıtması gerekiyorsa.

Şimdi, bu çerçevede, zamandan tasarruf açısından sadece birkaç hususa değinmek suretiyle bu maddeyi toparlayacağım.

Şimdi, bakın, bir örnek olarak “Kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya mal varlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut ya da muhtemel bir tehlikeyi önlemek amacıyla durdurabilir.” diyor. Peki, bu muhtemel bir tehlikeyi önlemek için hangi ortam ve koşullarda, bir bekçi bunu nasıl değerlendirecek? Ve hemen sonrasında “Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için makul bir sebebin bulunması lazım.” “Makul bir neden” diyorsunuz ama muhtemel bir durumu makul nedenle bağdaştıramazsınız. Hukuken bu mümkün değildir. Ve hemen devam ediyor, “Süreklilik arz edecek, fiili durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma işlemi yapılamaz.” Ama siz bir önceki paragrafta keyfilikle bitişebilecek bir yetki tanıyorsunuz. O da insandır yani doktoralı da olabilir, lise mezunu da olabilir, hiç fark etmez. Orada fiili bir durumla karşı karşıya olan kişiden bu kadar geniş yetki tanıdığınız zaman “Hayır, keyfi kullandım bunu. Fiili duruma taşım.” diyemezsiniz çünkü zaten sizin yaptığınız düzenleme hukukilik ve fiili durum ilişkisinde fiili duruma ağırlık veren bir husus. Siz bir bekçiden fiili durumu hukukileştirmesini bekleyemezsiniz, beklememelisiniz.

Bu bakımdan, devamla, (3)’üncü bendin son cümlesinde –zaman almamak için- kimlik bildirme -biraz önce Ali Bey ve diğer vekiller değindiler- Anayasa Mahkemesi kararıyla örtüşüyor bu, örtüşüyor. Yani Anayasa Mahkemesi iptal etti bunu. Anayasa madde 153’e göre, hiç değilse Anayasa Mahkemesi kararına saygı duyalım ve bu şekilde ihlaller sonuç olarak zincirleme bir biçimde Anayasa suçuna kadar gider.

Şimdi, burada “...kişi tutularak durumdan derhal genel kolluk görevlileri haberdar edilir.” diyor. Peki, ne kadar tutulacak? Haber verdiği zaman bitecek mi görevi? Eğer haber verdiği zaman bırakacaksa o zaman tutmanın bir anlamı yok. Hayır, tutuyor, haber veriyor, bir saat sonra da gelebilir kolluk, on bir saatte de gelebilir.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Nerede tutacak bu arada?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Nerede tutacak?

Peki, varsayalım bu tutulacak kişi 11 kişi de olabilir, 31 kişi de olabilir. Kaç kolluk gücü tutacak? Ateş mi edecek? Peki, ateş ederse bir mahalle ortamında bir başkasının yaşamı tehlikeye girmeyecek mi? Bunlar tabii ki bu bakımdan son derece sorunlu bir düzenleme.

“Durdurma süresi, durdurma sebebine esas teşkil eden işlemin gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulan makul süreden fazla olamaz.” Anayasa da bile şu kadar süreyle gözaltında tutabilirsin diyor, şu kadar süreyle tutuklayabilirsin diyor. Yani hâkimin, emniyet müdürünün tutma süresini bile sınırhıyorsun ama sokak ortasında kaç saat tutacağın konusunda yazmıyorsun. Diyebilirsin ki “Bir saat tutar, iki saat tutar.” Dahası var. Peki, bu kişiyi tuttu, altı saat tuttu, sonra karakola gitti, gözaltı uygulandı. Bu süreci gözaltına sayacak mısınız, saymayacak mısınız? Gözaltına saymazsanız, o zaman siz Anayasa dışı bir yaptırım ihdas etmiş oluyorsunuz. O da Anayasa’nın ilgili maddelerine -şimdi zaman kaybetmemek için girmiyorum- aykırıdır.

Yine, değindikleri gibi vekillerin, arama konusu... Yani sıvazlama falan bir tarafa sayın vekiller -bunları keşke burada hiç telaffuz etmeme durumunda olsaydık, etmeseydik, bu tür kavramlara lütfen hep birlikte karşı çıkalım- ama arama yetkisinin Türkiye’de ne kadar kötüye kullanıldığını biliyoruz, bunu biliyoruz ve bu açıkça Anayasa madde 20’ye aykırıdır. Zaten daha önce konuşma yapan vekiller bunu da dile getirdiler. O bakımdan, bu madde de tümünden Anayasa’ya aykırılık teşkil etmektedir.

Şimdi, adli görev ve yetkiler bağlamında, tabii, burada da geniş bir alanda yetki veriliyor ve bu yetkiler içerisinde de hep suçüstü hâli ötesini geçen, henüz izleri meydanda iken... Şimdi, ya “suçüstü” dersiniz Anayasa’ya göre ya da “sonradan” dersiniz. O zaman, ne suçüstü ne sonradan; böyle bir ara kategori yaratmanız mümkün değil ama bu teklifi yazarların öncelikli olarak özellikle -tabii, Adalet Bakanlığının görevi ama- adli kolluğa öncülük etmeleri gerekirdi çünkü siz burada birtakım görevleri, adli kolluğun görevlerini bekçilere veriyorsunuz. Oysa Türkiye’de yarım asırdır adli kolluk-idari kolluk ayrımı yapılıp diye çok yoğun çalışmalar yapıldı. İçişleri Bakanlığı onu yapmak yerine kendi uhdesinde tutmak istediği için bütün kolluğu, adli kolluk ihdas etmek bir yana, var olan kolluğu da tamamen genişletmek suretiyle bu geniş yetki alanında Anayasa’ya aykırı düzenlemeler yapılmış oluyor.

Son olarak, sayın komutanlar, Sayın İçişleri Bakanlığının Bakan Yardımcıları, üst düzey görevlileri; gerçi hepimiz bu ülkenin yurttaşları olarak zor kullanma yetkisinin ne kadar kötüye kullanılmaya açık bir yetki olduğunu biliyoruz ama siz bunu bizden daha iyi biliyorsunuz. PVSK madde 16’nın ne kadar sorunlu olduğunu hepimiz biliyoruz, PVSK madde 16’nın bu geniş, kaygan tanımı nedeniyle ne kadar insanın yaşamını kaybettiğini de biliyoruz, PVSK 16’ya 6638 sayılı Yasa’yla, İç Güvenlik Yasası’yla beş yıl önce yapılan eklemeyi de biliyoruz ve bu yetkilerin Anayasa madde 17 açısından insan yaşamı için ne ölçüde ciddi bakımdan tehdit oluşturduğunu da biliyoruz.

Şimdi, burada üç sorun var, üç çok ciddi sorun var. Bir: Maddeyi yazmıyorsunuz. Eğer maddeyi yazmayacak idiyse, yazılmadan oluyor idiyse niçin diğer maddeleri yazdınız? Pekâlâ orada gönderme yapabiliydiniz diğer maddelere. Bu maddeye gönderme yapmıyorsunuz “16’ncı madde” diyorsunuz, 16’ncı madde de 1,5 sayfalık bir madde. Bunu yazmıyorsunuz. Bu maddenin düzenlenme biçimi zaten sorunlu yani polis ve jandarma için sorunlu bir madde. Tabii, sorunlu derken sadece yurttaş yaşamı değil, onları korumak adına da bunu söylüyorum. Ama siz “Bağımsız bir kolluk kurmuyoruz.” diyorsunuz “Bize bağlı bir destek birimi oluşturuyoruz.” diyorsunuz; ona sizin sahip olduğunuz yetkiden daha fazla yetki veriyorsunuz. Mesela, orada “deneyim” kavramı var, polislerin deneyimi, daha deneyimli... Peki “deneyimli bekçi”den ne anlıyorsunuz? “Deneyimli polis”ten anlıyorsunuz bir şey, yazılı işte “komiser, başkomiser...” ama peki ya kaygan, hassas yetkilerin deneyimliler tarafından takdir edilmesi, kullanılması...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun Sayın Kaboğlu.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Peki, polise verdiğiniz bu yetkilerle -takdire bağlı yetkiler açısından görev-sorumluluk-yetki ilişkisinde tanım yaptığımıza göre- burada “Yardımcı bir birim oluşturuyoruz.” diyorsunuz ama siz asıl birimlere paralel ve daha fazla yetkiler verdiğiniz zaman o takdir ve değerlendirmeyi yapacak olan bekçinin tanımını neden yapmıyorsunuz? “Tecrübeli polis” kavramının, “kolluk gücü” kavramının yanında “tecrübeli bekçi”den ne anladığınızı buraya yazmanız gerekiyor.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Başpolis, başbekçi...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – O zaman onları yazmanız gerekiyor.

Şimdi, burada en tehlikeli madde bu 9’uncu madde: Çarşı ve mahalle bekçileri, 1934 tarihli PVSK’nın 16’ncı maddesinde belirtilen zor ve silah kullanma yetkisi... Bakın, zor kullanma yetkisi olsa tamam bir yerde ama silah... Bunu yapmayın yani bizim amacımızda 16’ncı maddenin de esasen meşru savunma ve zaruri hâle indirgenmesi gerekiyor. Ya, bir kişi kaçmış yani teslim olması gerekiyormuş, olmamış, peki o kişiyi öldürecek misiniz? Çok ciddi bir sorun bu ve böyle bir görevi mahalle aralarında bekçiye veriyorsunuz. Bunu yapmayın beyler, bunu sadece Anayasa’nın 17’nci maddesine aykırılık, diğer maddelerine aykırılık açısından değil, insani açıdan bunu yapmayalım.

Şimdi, bütün bunların ötesinde “Çarşı ve mahalle bekçileri mevzuatla genel kolluk kuvvetlerine tevdi edilen görevlerde genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olurlar.” Bir de belirsiz bir yetki alanı, yetki kategorisi tanımıyor.

Ben dördüncü bölüme girmeyeceğim. Sözcümüz anayasallık açısından bu görevi bana tevdi ettiğine göre... Ben en azıyla yetindim Sayın Başkan, Sayın Başkanlar. Bu, Anayasa’ya aykırıdır, bunu lütfen geri çekelim. Eğer bir alt komisyon kurmak gerekiyorsa biz yine Jandarma teşkilatından, İçişleri Bakanlığı uzmanlarından, onların önerilerinden yararlanalım ve Anayasa’ya uygun, insan haysiyetine, yaşam hakkına uygun bir yasal düzenleme yapalım.

Teşekkürler.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Görüşleriniz kayda girmiştir Sayın Hocam.

Teşekkür ediyoruz.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ama Sayın Başkan, sadece “...kayda girmiştir.” değil; bazı sorular da yönelttim, somut sorular da yönelttim. Onları da herhâlde...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – İlgililer arzu ederlerse cevaplayabilirler.

Ensar Bey, buyurun.

ENSAR AYTEKİN (Balıkesir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım, sağ olun.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın çok değerli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Saatlerdir üzerine epeyce tartışıldı. Tekrara girmeden kısa birkaç husus üzerinde durmak istiyorum. Evet arkadaşlar, bekçilik müessesinin, kurumunun Türkiye’deki tarihi, geçmiş çok değerli, çok önemli. Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz de yıllardır bekçilik kurumunun yeniden eski günlerine kavuşmasını dillendiren, isteyen, söyleyen bir siyasi partiyiz. Bu kanun teklifine baktığımızda gördüğümüz şey çok farklı. Yani genelde şunu söyleyebiliriz: Örneğin, bu teklifle bekçiliğin Türkiye’deki güvenlikçi, otoriter devlet aklının en küçük yerleşim yerleri olan çarşıya, pazara, mahalleye kadar indirilmesi olarak tarif edebiliriz. Özelde ise, örneğin, bekçi eskiden o mahallenin insanıydı genelde, oradan tercih edilirdi.

Mahalleli bekçiyi tanırdı, bekçi mahalleyi tanırdı; mahallenin kültürünü, geleneklerini, özelliklerini, caddesini, sokağını bilirdi; mahalleli bekçiyi onların kapısını bekleyen bir kişi bilir ve ona güvenirdi. Çoğu zaman birçok kişi de o güvenle evinin kapısını dahi kilitlemezdi.

Şimdi, baktığımızda bu kanunla örneğin bekçiye takdir yetkisi veriyoruz. Arkadaşlar, şöyle düşünelim: Bir mahallede -örnek vererek anlatayım- bir baz istasyonu kurulacak, mahalle halkı bunu istemiyor. Mahalle halkı işten döndü, kalabalık oluşturmak için güneş battıktan sonra bir toplantı, bir eylem yapmayı planladı baz istasyonuna karşı. O mahallenin bekçisi “Ben bu eylemi kamu düzenini bozan bir eylem olarak görüyor ve böyle takdir ediyorum.” diyebilir bu kanuna göre çünkü böyle bir yetkisi var. Açıkça anlatmıyor, yoruma açık ve bir soyutluk var. Bununla ilgili önleyici tedbirler de alabilir. O önleyici tedbirler nedir, nelerdir, hangi tedbirleri alabilir? Bence bunun kanunla yazılması lazım. O yetkisinin, o çerçevenin de bu anlamda sınırlandırılması lazım.

Vakti daha fazla uzatmamak adına ben konuşmamı ilerdeki maddelerde de konuşma hakkımı da saklı tutarak şimdilik burada bitiriyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ensar Bey, ben çok teşekkür ediyorum.

Behiç Bey...

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, İçişleri Bakanlığının değerli bürokratları, Sayın Bakan Yardımcısı; ben de konuşmama başlamadan önce Elâzığ ve Malatya’da meydana gelen deprem münasebetiyle hayatını kaybedenlere Allah’tan rahmet, yaralılarımıza acil şifalar diliyorum. İnşallah, deprem yarasının bir an önce sarılması temel arzumuz ve temennimizdir.

Değerli arkadaşlar, konuşmacıları dikkatle dinledim. Tabii yıllarca ben de idare içerisinde bekçilerle teşrikimesai içerisinde olan bir kişiyim. Burada farklı değerlendirmelerden ayrı olarak, bekçilerin Köy Kanunu’na tabi olmadığını, bunların mahalle statüsünde olan yerlerde yani kasabalarda, kasaba belediyelerinde, ilçe merkezlerinde ve il merkezlerindeki mahallelerde istihdam edildiklerini biliyoruz. 772 sayılı Kanun muvacehesinde böyle bir istihdam modeli geliştirilmiş durumda. Ancak ben konuya farklı bir yönden yaklaşmak istiyorum, o da şu: Anayasa’mızın 127’nci maddesi var, Sayın Kaboğlu da Anayasa’ya değinmişken, ben de bu maddeyi özellikle hatırlatmak isterim. Bu madde de yerel yönetimleri anlatan bir maddedir. Mahallî idareler il, belediye ve köy halkının mahallî mahiyette müşterek ihtiyaçlarını karşılayan tüzel kişiliklerdir, bu madde bu şekilde düzenleme yapıyor. Biz şimdi burada bu mahalle tanımını bu madde doğrultusunda nereye yerleştireceğiz? Bu, bir sorundur şu anda. Eskiden bu böyle değildi, eskiden hep bizim tahayyül ettiğimiz... Anadolu’da bir ilçe var, ilçenin belki kasabaları var, o ilçe merkezinde manevi, maddi değerleriyle, her anlamda bütün değerleriyle homojeniteyi kurmuş, birbirleriyle dayanışma içerisinde bir halk yaşıyor ve o halkın içerisinde bir bekçi orada görev yapıyor. Şimdi öyle bir mahalle kalmadı; ne Karadeniz’de kaldı ne Doğu’da kaldı ne Marmara’da ne Ege’de kaldı. Onun için mahalle hukuku diye bir hukuk da söz konusu değil. Belediye Kanunu’nda “hemşehri hukuku” diye bir madde var ama o hemşehriliğin ne anlama geldiği de artık tartışma konusu çünkü özellikle 30 büyükşehir belediyemiz var, bunların içerisinde nasıl bir “hemşehri hukuku” oluşturulabildiği de ayrı bir tartışma konusu. Bu itibarla, biz demek ki öncelikle bu bekçi kanunuyla uğraşmak yerine önce belediyelere bir nizam verelim. Belediyelere niye nizam verelim? Çünkü buradan hareketle ancak mahalleyi oluşturabiliriz ve mahalle oluştuktan sonra da burada bekçi istihdam edebiliriz.

Çarşı ve mahalle bekçiliği kavramı -bir arkadaşımız da çarşıdan bahsederken “AVM’ler var.” dedi- şimdi farklı bir boyutta. 21’inci yüzyılda bir Türk toplumu var ve şu anda bu ülkede fiilen yaşayan insan sayısı 90 milyona yakın Suriyeliler ve diğerleriyle birlikte. Şimdi böyle bir nüfus Türkiye’de barınıyor.

Burada benim dikkatinize sunduğum -127’nci maddeden sonra- biliyorsunuz 2012 yılında 6360 sayılı bir kanun çıktı. Bu kanun 2014 mahalli idareler seçiminden itibaren Türkiye’nin gündemine oturdu. Şimdi, büyükşehir belediyelerinin hudutları il hudutları hâline geldi. Dolayısıyla binlerce köy iptal edildi ve hepsi mahalle yapıldı. Devasa belediyeler vardı. Mesela benim ilim Mersin; Kızkalesi Belediyesi kışın 15 binden fazla nüfusu olan bir beldedir -şu anda belde diyorum, mahalleleri var veya kendisi mahalledir- yazın 100 bine yaklaşan nüfusu olan bir yer. Silifke Taşucu keza aynı şekilde. Mersin’in hemen merkezine yakın Huzurkent artık mahalle hâline geldi. Dolayısıyla ilçe yapmadığımız yerler mahalle oldu ve bu mahallelerin bazıları arz ettiğim gibi devasa büyüklükte. Şimdi siz Kızkalesi Belediyesine nasıl bekçi vereceksiniz? Burası bin nüfuslu, 2 bin nüfuslu, maksimum 5 bin nüfuslu bir yerleşim yeri değil. Bunun yanında, köyü mahalle yapmışsınız; 50 nüfuslu, 100 nüfuslu, bugün mahalle olarak addedilen ama 2014’ten önce köy olan yerleşim birimleri var. Buraya nasıl bekçi vereceksiniz? Şimdi, bunların hepsi başlı başına sorun.

Biz 6360 sayılı Yasa’nın çarpıklığını zamanında çok anlattık. Ben burada, evet, İYİ PARTİ adına konuşuyorum ama İYİ PARTİ’nin dışında AK PARTİ’li yetkililer, Cumhuriyet Halk Partili yetkililer, bürokratlar -müzahir olan arkadaşları da kastediyorum- bu kanunun yanlışlığını zamanında ifade ettiler ama zorla bu kanun çıkarıldı. İçişleri Bakanlığı da o zaman irade olarak bu kanunun çıkmaması yönünde ayak diredi ama zorla çıkarıldı. Türkiye’nin idari yapısını mahvetti bu kanun ve bugün belediye başkanlarını görüyoruz. Hangi belediye başkanı şimdi büyükşehirlerine bütünüyle hükmedebilir, Allah aşkına? Belediye, kendi içerisinde yani şehircilik bilimi açısından kent yerel yönetimidir.

Bir de şu anda 51 vilayette de özel idare var. Peki, bu 51 vilayette özel idare varken 30 vilayettede özel idareyi 6360’la niye kaldırdınız? Bunun anlamı nedir? Buna hiçbir cevap yok, açıklık getirilemiyor. Bu itibarla, kendi kentinin imarına, temizliğine ve yaşayan hemşehrilerinin geleceğine matuf yeni yerel yönetim politikaları uygulamakla görevli olan belediye başkanı, belediye meclisleri ve meclisten oluşan encümen bu konuda tamamen dağılmış durumda Türkiye’de; İstanbul da dağılmış durumda, Ankara da dağılmış durumda, 2014’ten bu yana dağılmış durumdadır. Herhangi bir çıkış yolu yok. Bundan çıkış yolunu bulmanın ancak 6360 sayılı Yasa’nın getirdiği büyükşehirlerdeki yıkımı önleyici yeni bir kanun yapımından geçtiği tartışılmaz bir gerçektir.

Bu nedenle, 6360’dan sonra ben tekrar Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanun Teklifi’ne dönersem, bu kanun teklifini Sayın Hilmi Dülger hazırlamış. Sayın Hilmi Dülger sadece bu teklifi hazırlama konusunda, kanun teklifi verme konusunda, bu konuda uzman bir şahsiyet değil; daha arz ettiğim bütün kanunları hazırlayacak kapasitede, bürokratlardan gelme çok değerli bir arkadaşımızdır, Kilis Milletvekilini kast ediyorum. Ancak bunun niçin öncelendiğini ben anlayabilmiş değilim. Yani burada Emniyet teşkilatımızla ilgili Emniyet Teşkilatı Kanunu gibi, Vazife Salâhiyet Kanunu gibi, Emniyeti daha doğrudan ya da dolaylı ilgilendiren örneğin Karayolları Trafik Kanunu gibi birçok kanun var. Bütün bu kanunlar topluca ele alınıp daha modernize edilerek, bugüne uyarlanarak gerçekten Emniyet teşkilatını rahatlatacak bir kanuni düzenlemeyi Türkiye Büyük Millet Meclisi İçişleri Komisyonu yapabilir. Özellikle 1’inci partinin vekilleri teklif vererek hatta bizlerin de arzu ederlerse desteğini alarak bunu düzenleyebiliriz.

Niçin bekçi yasası geliyor şimdi? Zaten 1966 yılında çıkmış bu. Benim Emniyetle ilgili arz ettiğim mevzuata baktığımız zaman -işte önümüzdeki kitapta hepsi var- ta 30’lardan itibaren birçok yasa var. Bunlar niçin ele alınmıyor da Çarşı ve Mahalle Bekçileri Yasası’na böyle özellikle dikkat çekiliyor,

bunu anlamış değilim. Şimdi, bekçiler, evet, bu genel kolluğun yardımcısı bir kolluk gücüdür yani bu doğru. “Özel kolluk” gibi sözler sarf edildi, özel kolluk değildir, özel kolluk başka bir şeydir teknik olarak ama burada demek ki bir bekçinin yetki alanını kapsayan o mahallenin ne olduğuna ilişkin bir hükmün de olması gerekirdi, yasa da bu yok. Yani onu özellikle ifade etmek isterim.

Sayın milletvekilleri, bir de şuna dikkatinizi çekiyorum: Ben toplumda emniyet ve asayişin sağlanması açısından her zaman Jandarmamızın ve Emniyetimizin her yerde inanılmaz fedakârlıkla ve feragatle hizmet yaptığını müşahade edenlerdenim; sınır boylarında, şehirlerde, köylerde, kentlerde ama şu da bir gerçek ki başarılı olmanın sırrı yaya devriyesindedir, yaya devriyesi. Yani buna niye vurgu yapıyorum? Şimdi, Jandarmanın kendi görev talimatnameleri var. Onlar iki türlü devriye hizmeti yaparlar; bir, yaya devriyesi yaparlar, bir de motorize devriye vardır. Motorize devriye faillerin özellikle kaçmalarına da vesile olan bir yöntemdir. Pek de başarılı değildir ama önemli bir olay vukuunda tabi ki motorize devriye çıkarılabilir. Düzenli motorize devriye de çıkarılması faydalıdır toplumun asayiş açısından ama yaya devriyesi inanılmaz faydalıdır, çok faydalı. Hem jandarma hem polis mahallelerde, şehir merkezinde yaya olarak yan yana sokaklarda, caddelerde görüldüğü zaman halkın devlete olan güveninin maksimum düzeyde arttığını bütün vatandaşlarımız bilir ve takdir eder. Onun için burada yardımcı kolluk gücü yani Jandarma ve Emniyete destek olacak olan bekçilerimizin de yüzde 100 bir nevi yaya devriyesi olduğunu dikkate aldığımızda bunun çok faydalı olacağını ifade etmek istiyorum.

Bir de çok isabetli bir şeydir bu bekçilerin sayısının artırılması. Demek ki 90’lı yılların başından itibaren bekçi sayısında tedrici düşüş yaşanmış. Bugünlerde tekrar artırılmasını desteklemek gerekir çünkü bekçiler, görev alanları belirlenmek ve yetkileri de çok isabetli saptanmak şartıyla faydalıdır diye bunu da ifade etmek istiyorum.

Burada özellikle bu yeni belediyeçilik sisteminden dolayı şehirlerin tamamen rant oburlarının eline teslim edilmesi, özellikle İstanbul’umuzun daha yirmi yıl önce sayısı 20’ye ulaşmayan gökdelen binalarının bugün 140’lara ulaşan gökdelenle silüetinin bozulması, keşmekeşe sokulmasıyla, bekçiyle değil, ne yaparsanız yapın orada asayiş sağlamakta oldukça zor duruma itilmiş oluyor. Dolayısıyla, demek ki bekçiliğin yanında Emniyete, Jandarmaya, belediye yönetimine önem verme lüzumunu heyetinize hatırlatmak istiyorum. Ama bunun yanında -bitirmek üzereyim Sayın Başkanım- diğer taraftan, kanunun içeriği açısından Bakan onayının özellikle vurgulanması yerine, bu kişilerin mahallinde seçilecek kişilerden oluşacak olması nedeniyle bunun 772’deki gibi özellikle yeniden mülki makamlara terk edilmesini burada özellikle hatırlatmak istiyorum. Amirlerin kim olduğu konusunda, Emniyette amir belli, Jandarmada da onu ifade etmek en uygun olur. İlişik kesme yönünden İçişleri Bakanının onayına gerek yok ama bunun yanında, özellikle önleyici kolluk yetkisini konuşmacılar da özellikle vurguladı. Ben burada “Halka yardım görevi” “Önleyici ve koruyucu görev ve yetkiler” ve “Durdurma ve kimlik sorma” başlıklı 3 bölümün aslında hepsini önleyici kolluk yetkileri kapsamında mütalaa ediyorum. Onun için burayı 2 başlık altında değerlendirmek daha uygun. İkinci başlık olarak da “Adli” bölüm olabilir.

Başka görevlerde çalıştırma yasağı; mevcut kanunda çok zorunluluk hasıl olursa bekçilerin gündüz de istisnai olarak çalıştırılabileceğine ilişkin hüküm var, bunun korunmasında yarar var çünkü olağanüstü koşullar oluşabiliyor. Örneğin, deprem gibi, sel gibi, büyük yangınlar gibi, hatta seferberlik gibi durumlar olabilir. O durumlarda bu kapıyı açık bırakmak lazım ama sert bir şekilde de sınırlandırmakta yarar var.

Yönetmelik konusu; çok fazla yönetmeliğe atıf var kanunda. Bunları en aza indirmenin uygun olacağını düşünüyorum.

Aslında diğ er bir konu da -son olarak bunu ifade edeyim- bugüne kadar alınan bekçilerle ilgili birçok duyumlarımız oldu, sizler de biliyorsunuz. Şimdi, listeler hazırlanıyor, listeler veriliyor, usulen bir sınav yapılmış gibi oluyor ve o liste dıőındaki bekçilik sınavına girenler kazandırılmıyor. Böyle bir yöntem yarın partizanlı a yol açar. Bir taraftan mahallenin huzurunu, emniyet ve asayiőini düőünürken oraya partizan bekçi koydu unuz zaman bekçi baba yerine partizan bekçi orada kendi borusunu   t r r.

AL  ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ak bekçi!

BEH    EL K (Mersin) – Ve o zaman da daha büyük sıkıntılara yol açar diye düşünüyorum. Bunlara silah da tevdi ediliyor. Onun için, silahlı, genel kollu a yardımcı bir kolluk gücü olarak düzenlenirken bunların herhangi bir siyasi partinin bir silahlı gücü olmasının önüne geçilmesini de burada hatırlatıyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CELALET  N GÜVENÇ –  ok teşekkür ediyoruz, sizi dinledik.

Ümit Bey, hoő r n ze sığınarak ara verelim, ilk konuşmacı sen ol dönüőte.

Efendim, kifayetim zakere diyorum.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Uygun görülürse 20.15'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.01

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 20.35****BAŞKAN: Celalettin GÜVENÇ (Kahramanmaraş)****BAŞKAN VEKİLİ: Sermet ATAY (Gaziantep)****SÖZCÜ: Alev DEDEGİL (İstanbul)****KÂTİP: Müslüm YÜKSEL (Gaziantep)**

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Değerli arkadaşlar, Üçüncü Oturumu açıyorum.

Önceki oturumlarda Kanun Teklifi'nin geneli üzerindeki görüşmeleri tamamlamıştık.

Şimdi 1'inci maddeye geçiyorum, 1'inci maddeyi okutuyorum:

ÇARŞI VE MAHALLE BEKÇİLERİ KANUNU TEKLİFİ**BİRİNCİ BÖLÜM****Amaç, Kapsam ve İstihdam**

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, çarşı ve mahalle bekçisi olarak istihdam edileceklerde aranan şartlara, çarşı ve mahalle bekçilerinin atama ve adaylık süreçlerine, görev ve yetkileri ile çalışma şekillerine ilişkin esasları düzenlemektir.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Maddeyle ilgili söz isteyen?

Ümit Bey, buyurun.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Önce geneli üzerinde kısa bir değerlendirme yapayım Başkanım.

Şimdi, 1966'da çıkmış bir yasa var elimizde bekçilerle alakalı, aradan elli dört sene geçmiş. Bu elli dört senelik zaman zarfında şehirlerimizin emvali çok fazla şekilde değişmiş ve buna uygun yasa hazırlanması şart. Yani bu elli dört sene önceki yasanın revize edilmesi de çok uygun değil. Doğru bir işlem yapılmış bana sorarsanız. Bu elli dört sene önceki kanunla yeni şehirlerin statülerini aynı görüp aynı şekilde geçirmek doğru değil. Ha, bizim de kafamızın takıldığı bazı maddeler var, bunları maddelere geldiği zaman özellikle dile getireceğiz. İşte, Ali Bey'in üst aramasındaki çekinceleri özellikle bizim gibi muhafazakâr illerde gerçekten sıkıntı doğurabilir. Yani Cumhuriyet Halk Partisinin çok değerli milletvekilleri de değerlendirirken, ben bakıyorum, herkes kendi şehri ölçeğinde yasayı veya yaşadığı şehrin sosyokültürel yapısına göre değerlendiriyor. İşte, Maraş Milletvekili olduğu için Ali Bey üst aramasından yana şikâyet ediyor, diğer kısmında başka maddelerden şikâyet ediyorlar. Bunları maddelerde görüşürüz ama bu yasanın değişmesi gerektiği çok tabii. Ha, 1966'da çıkan yasa çok daha teferruatlı. Elimizde 1966'daki yasa, 50'ye yakın maddesi var geçici maddelerle beraber, hatta 50'den fazla maddesi var. Yani bu şu anda bizim görüştüğümüz yasa ise 16 maddelik bir yasa, yani yürütmeyi saymazsak 16 maddede şey yapmış. Tabii, şimdi, Bakanlık yetkilileri, bürokrat arkadaşlar veya diğer teklif eden arkadaşlarla görüştüğümüz zaman bunların yönetmeliklerle beraber revize edileceğini, yönetmeliklerle beraber her şeyin kanuna yazılmayacağını ifade ediyorlar ama 1966'daki kanunda çok şey yazılmış. Burada açık, net, belli. Yani o kadar ki, ben size şöyle söyleyeyim: Mesela kaçınıcı maddesi? 3'üncü maddenin (c) bendi sekizinci fıkrası: "Sokaklara süprüntü atanları, pis su dökenleri, inşaat ve tamirat yapanları en yakın kolluk kuruluşuna bildirmek." demiş 1966'daki kanunda. Bu bekçinin görevi mi? Bana sorarsanız görevi, bugün de görevi çünkü yerel yönetimler zaten akşam

saat 5'ten sonra zabıta çıkartamıyor ki dışarıya. Bu mahalle bekçileri de o mahallerde dolaştığı için... Mesela bu kanunda bu yok. Yönetmelikle düzenlenebilir mi? Düzenlenebilir belki. Ama kanunda verilmeyen yetkiyi yönetmelikte nasıl verirsiniz, bilmiyorum.

İşte, bakıyorum ben, mesela burada yine 1966'da "fasılasız surette dolaşmak" demiş. Bunun pek olabilirliği de yok, sekiz saat, on saat bir insanın dolaşabilmesi iklim şartlarına göre mümkün değil ama bu maddeden dolayı bekçilikten atılan insanlar var. Yani oturduğu görüldüğü için şikâyet edilmiş, kanunda "Fasılasız dolaşacaksınız." denmiş, mesela burada tanımlanmamış. Bunu mülki amirlerin yetkisine bıraktığınız zaman bence sıkıntı olabilir. Bu bekçiler hangi iklim şartlarında nasıl dolaşacak? Kars'taki bekçi ile Antalya'daki bekçiye de aynı tutamazsınız. Niye? Orada, Kars'ta iklim koşulları eksi 20 dereceyi buluyor gece saatlerinde. Bu yönetmelikle mi düzenlenecek?

Yine, benim kafama takılan eski şeylerden biri... Mesela geçmiş dönemlerde -bizim yaşımız müsait tabii- bu eski dönem bekçilerin özellikle esnaflarla ahabap-çavuş ilişkileri, ticari ilişkileri vardı. Şimdi, bunlar, zannediyorum 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre düzenlendiği için ticari faaliyet yapamayacak olarak değerlendiriliyor, ona göre değerlendirileceği için yapacaktır. Yani bana sorarsanız 1966'daki kanun... Tabii, o zaman maaşlarını özel idare veriyormuş bunların. Yani şimdi, bu değişik bir statüde 657'ye tabi olduğu için, 1966'daki kanun daha teferruatlıymış, çok daha teferruatlıymış.

Maddeler konusunda -dediğim gibi- gelince söyleyeceğiz ama işte, bu 7'nci maddedeki "makul bir sebep"ın bence "makul bir şüphe"ye dönmesi lazım. Yine, üst aramasındaki bu sıkıntı, Bakın madde gerekçesindeki bu "sıvazlama" falan... Vallaha, bu millet bizi topa tutar ha.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Bir de elini kaldırmadan yapacakmış, detaylı okumamıştım, şimdi okudum.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Yani bunlara dikkat etmek gerekiyordu bence ama geneline baktığınız zaman, işte, Kaboğlu Hocam dedi ki: "Bu, Anayasa'ya aykırı." Maddeleri de saydı. Ya "61 Anayasası 82 Anayasası'ndan veya şu anda günümüzdeki Anayasa'dan daha demokrat." diyorsunuz. Bu 1966'daki yasa 61 Anayasası'na göre çıkmış yani daha demokrat olana göre çıkmış, burada yetkileri daha fazla bana sorarsanız. Ben o yüzden Anayasa'ya bir aykırılığı olduğunu düşünmüyorum ama dediğim gibi sadece ufak...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Dediğiniz gibi, yetkileri fazla; yetkileri genişlettiği için aykırı hâle geliyor.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Yok, yetkilerinin de örneğini verdim Hocam, siz yoksunuz galiba. Mesela burada siz dediniz ki "Zabıta kuvvetinin görevini de bekçiye verdiniz, aile hekiminin görevini de verdiniz." Şimdi "Sokaklara süprüntü atanları, pis su tutanları, inşaat ve tamirat yapanları en yakın kolluk kuruluşuna bildirmek." Yani buradaki bekçinin görevi ne? O saatlerde işte, aile hekimi gerçekten görev yapmıyor, sağlığı bozulduğu zaman sağlığı bozulana yardım edecek. Gerçi şimdi, Allah'a şükür, 112'yi arıyorsunuz, belli bir zaman içinde hemen yetişiyor, geliyor, belki bekçiye iş kalmayacak ama işte, pis su dökenleri veya işte, kaçak inşaat yapanları bildirmek. Yerel yönetimlerin imkânları bu kadar geniş değil, gece her mahalleye zabıta çıkartacak veya imar komisyonundan eleman çıkartacak imkânları da yok. Yani bekçi, bir nevi bu geçmişteki görevlerini biraz daha geliştirerek yapacak.

Dediğim gibi, ben de söylüyorum, yine söylüyorum yani bu kimlik sorma... Kimlik sorması lazım bekçinin yani Hocam dedi ki: "Kaçarken silah mı kullanacak?" E, önceki kanunda var, aynısı var; işte, madde 9'u dediniz Hocam, aynısı 1966'dakininde de var.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – O çok tartışmalı olduğu için...

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Yani aynısı var. Yani 61 Anayasası çok...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Yanıt vermek için değil ama hukukta şöyle bir şey var: Suimisal emsal olmaz.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Emsal olmaz, doğru diyorsunuz da yani şimdi “suimisal” dediğiniz zaman da iki Anayasa’yı karşılaştırıyorsunuz ya “61 Anayasası daha demokratı.” vesaire diye... Şimdi, bakın Hocam, şunu söylüyorum: Sizin mahallenizde -Allah göstermesin- birisi kendini canlı bomba yapıp kaçarken eğer bekçi onu vurmazsa, sizin de çocuklarınızın veya yakınlarınızın olduğu bir yerde, bir kafede o bombayı patlatırsa –Allah göstermesin- “Keşke buna karşı durmasaydım.” mı dersiniz? Bu, demek değildir ki bütün bekçiler çıkarsın her seksek oynayana ateş etsin; tabii ki değil. Bunları düzgün tanımlamak lazım, düzgün yapmak lazım ama bana sorarsanız...

İşte, yine örnek verdiniz, 100 bin kişiye düşen güvenlik görevlisi... Burası da İsviçre değil ya veya Finlandiya da değiliz. Buranın terör örgütleriyle mücadelesi... İşte, Sayın Vekilim dedi ki: “Nevşehir’de terör örgütü yok.” Sizin oradan, Nevşehir’den hiç FETÖ’cü çıkmadı mı Sayın Vekilim?

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Vallahi öyle çok militan çıkmadı.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Yani her yerde terör örgütü var.

Bir de şunu söyleyeyim: Eğer bir ilde, bir ilçede, bir köyde bir uyuşturucu satılıyorsa bunun arkasında terör örgütü vardır, muhakkak vardır.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – O konuda, zaten onun için söyledim “Önlem alalım.” diye.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Ben daha fazla şey yapmayacağım, benim söylemek istediklerim bunlar, zannederim maksat hasıl olmuştur.

Hepinize teşekkür ederim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Çok teşekkür ediyorum.

Söz isteyen yok.

1’inci maddeyle ilgili önerge geri çekilmiş, bir sıkıntı varmış, çektiler, o yetişmedi.

1’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2’nci maddeyi okutuyorum:

İstihdam

MADDE 2- (1) Genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere, emniyet ve jandarma teşkilatları bünyesinde silahlı bir kolluk olarak çarşı ve mahalle bekçileri istihdam edilir.

(2) Emniyet ve jandarma teşkilatlarında istihdam edilen çarşı ve mahalle bekçilerinin amirleri meslek hiyerarşileri içinde tespit edilir.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – 2’nci madde üzerinde 2 tane önerge vardır, okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2555) esas numaralı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi’nin 2’nci maddesinin kanun teklifinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Zeynel Özen

İstanbul

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Zeynel Bey, söz istiyor musunuz?

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Evet.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Önerge sahibine söz veriyorum.

Buyurun.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Geçmiş dönemlerde kamuoyuna yansıyan haberlerde bekçilerin yurttaşlara yönelik fütursuzca tutumları ve şiddet uygulamaları göz önünde bulundurulduğunda, bekçilerin Emniyet ve Jandarma teşkilatları bünyesinde yardımcı kuvvet olarak addedilmesi bekçilerin yurttaşlara yönelik keyfi uygulamalarının önünün açılması, cesaretlendirilmesi açısından bir kez daha düşünülmesi gereken bir durumdur. Bilindiği üzere, AKP, Emniyet kuvvetleri ve Ordu kuvvetlerinin işlediği suçlarda cezasızlığı örgütlemektedir. Bekçilerin yardımcı kuvvetler olarak sisteme dâhil edilmesi ve bekçilerin işlediği suçlar yeni cezasızlıklara sebep olacaktır.

Bu anlamda, maddenin geri çekilmesini istiyoruz.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Önerge üzerinde söz isteyen yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

2'nci önergeyi okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2555) esas no.lu Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi'nin 2'nci maddesinin (1)'inci fıkrasında yer alan “silahlı bir kolluk olarak” ibaresinin madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Yaşar Tüzün

Nihat Yeşil

Ali Öztunç

Bilecik

Ankara

Kahramanmaraş

Erkan Aydın

Ensar Aytekin

Bursa

Balıkesir

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun Yaşar Bey.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi'nin geneli üzerinde yapmış olduğumuz konuşmada belirttiğimiz gibi, 2'nci maddedeki bu söz ister istemez kafalarda üçüncü bir kolluk kuvvetinin kurulması anlamına gelecek bir algıyı yaratmaktadır. Dolayısıyla, 1966'da çıkan kanunda... “silahlı bir kuruluştur.” demekle “Silahlı bir kolluk olarak çarşı ve mahalle bekçileri istihdam edilir.” anlamı üçüncü bir kuvvet olarak gündeme geleceğinden en azından bu madde metninden “silahlı bir kolluk olarak” kelimesinin çıkarılmasını talep etmekteyiz. Takdir Komisyon üyelerimizin. Diğer Komisyon üyesi arkadaşlarımız da görüşlerini belirtecekler.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Sayın Öztunç...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Şimdi, burada silahlı kolluk meselesine gerçekten takılma gerekçemiz benim açımdan şöyle: Bir defa, bu kanuna asla karşı değiliz. Yani Bekçilik Kanunu var zaten, güncellenmeli, evet, güncellenmeli ama burada silahlı bir kolluk yaratılması, sanki paralel yeni bir ordu ya da Emniyet teşkilatı yaratılıyor gibi. Zaten Adalet ve Kalkınma Partisi Hükûmeti döneminde paralel çok sık oluyor, kendi itirafıdır AK PARTİ'nin yönetiminin. Paralel devlet, paralel polis, paralel asker vardı; şimdi bir de paralel bekçiler üzerinden paralel bir başka silahlı kolluk birimi daha mı oluşturulacak? Normal bir demokratik yönetim olsa bu şüphe olmaz insanda. Ama toplumdaki, bizlerdeki bu şüphenin sebebi, geçmişte Adalet ve Kalkınma Partisinin Fetullahçılara, cemaate, Fetullah Gülen cemaatine, FETÖ'ye Emniyeti teslim etmiş olmasıdır. Emniyette o kadar çok üst düzey emniyet müdürü, birinci sınıf, ikinci sınıf polis

memuru, o kadar çok insanın daha sonra Fetullahçı olduğu ortaya çıktı ki ve bunlar da ihraç edildi, zaten bunu de hem Cumhurbaşkanı kabul etti hem Plan ve Bütçe Komisyonunda Sayın İçişleri Bakanı da “Evet kardeşim -18.400’ü galiba- 18 bin kişiyi ihraç ettik.” dedi.

Şimdi, zamanında bunları siz getirdiniz. “Ee, yanıldık.” Ee, yine yanılıyor olamaz mısınız yani bu bekçiler üzerinden başka bir tarikata, cemaate fırsat yaratılmaz mı? Çünkü, dediğim gibi, sabıka var. Sayın Bakana ben Komisyonda sormuştum, “Böyle iddialar var. Gönül rahatlığıyla, Sayın Bakan, Sayın Soylu, ‘Evet, İçişleri Bakanlığında, Emniyet Genel Müdürlüğünde hiçbir cemaate, tarikata yer yoktur, bunlara biz gönül rahatlığıyla cevap verebiliriz.’ der misiniz?” demiştim. “Evet, bir tane gösterin, istifa ederim.” demişti. Sonra bir sürü videolar çıktı. Bir cemaatin mensupları, polisler, ohoo, neler yapıyorlar Emniyet Genel Müdürlüğünde. Örneği var, örneği olduğu için de kaygımız var. Bu kaygıyı bir kez daha dile getirmek boynumuzun borcudur.

Silahlı bir kolluk olarak görülmesi yeni bir paralel gücün oluşmasına katkı sağlar diyorum, teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Hocam, buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Bilemiyorum, birkaç dakika gecikmeyle gelebildim, acaba genel bölümde sorduğumuz soruları teklifi hazırlayanlara ve Bakanlık temsilcilerine yanıtlama olanağı verdiniz mi? Çünkü bundan böyle konuşmalarımız, müdahalelerimiz o yanıtlara göre olacak.

Mesela benim kafamda, hâlen, acaba bu kırsal alanda geçerli mi, değil mi, çıkmadı ortaya. Dolayısıyla “mahalle” dediğimiz zaman mahallede olacak da, örneğin İstanbul’un Cumhuriyet köyü mahalle oldu, Reşadiye köyü mahalle oldu bütüncü kanununa göre ama buna karşılık Kırklareli büyükşehir olmadığı için orada olmayacak mı? Jandarma kırsal alanda görev yaptığına göre kırsal alanda olmayacak mı? Dolayısıyla bu açıdan Behiç Bey’in değindiği, derinleştirmeye çalıştığı konu açısından iki Türkiye’yi derinleştiriyoruz yani bekçilerde bile iki Türkiye ayrımı doğuyor çünkü şu anda iki Türkiye var bütüncü yasasına göre. Acaba bekçilik sistemi de böyle mi olacak?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Söz verelim mi Hocam?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Buna söz verelim, ondan sonra devam edelim derim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Eğer arzu ediyorsanız tekrar soruları yenilesin mi?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Tabii, tekrar edebilirim.

Şimdi, burada 1’inci maddeden, madde tanımlarından anlaşıldığına göre Jandarma ve polis bütün Türkiye’de geçerli yani kırsal ve kentsel alanda geçerli bir kolluk gücü teşkilatı kurulmuş olacak bekçilik sistemiyle fakat ilerleyen maddelerde şöyle bir ayrım var: “Mahalle bekçiliği.” O zaman köy bekçiliği olacak mı, olmayacak mı? Çünkü bütüncü kanununa göre yani 6360 sayılı Kanun’a göre Türkiye iki ayrı yerel yönetimler sistemi altında. Bir; büyükşehirlerde köy kalmadı, mahalle oldu, oysa diğerlerinde köy statüsü devam ediyor. O zaman çok farklı bekçilik veya kolluk rejimine tabi olacak Türkiye, birden çok kolluk rejimine tabi olacak. Buna açıklık getirmek gerekiyor. Ona göre ben devam edeceğim 2’nci maddeye.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Hilmi Bey, buyurun.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Sayın Başkan, değerli üyeler; öncelikli olarak, kanunun geneli üzerinde yapılan görüşmeler esnasında kafalardaki müphem, muğlak veya anlaşılamayan bazı şeylere değinmek isterim.

Bir: “Bekçilik” diye yeni bir müessese oluşturulmamaktadır. 14/7/1966 tarih ve 772 sayılı Kanun’un 1’inci maddesinde, öncelikle okuduklarımızdan, yazdıklarımızdan bir şey çıkaramamanın acaba eksikliği mi taşıyoruz diye defalarca baktık. 1966 tarihinden bugüne elli dört sene geçmiş. Elli dört yıldan bu yana yürürlükte olan kanunu bizim... Sina Akşin Hoca’nın Sened-i İttifak üzerine yapmış olduğu bir çalışmada, herkes yazılmış, onlarca cilt kitaba atıfta bulunarak ama yanlış temel üzerine kurdukları binayı yıktığını hatırlıyorum Mülkiye yıllarından. Şimdi ben de buradan hareketle diyorum ki: Elli dört yıldan beri yürürlükte olan kanunun 2’nci maddesinde aynen şöyle diyor: “Çarşı ve mahalle bekçi teşkilatı, en büyük mülkiye amirinin emrinde, genel zabıtaya yardımcı, silahlı bir kuruluştur.” Çok merak ediyorum, bu kanunda ilk kez mi silahlı bir yardımcı kuruluş tabiri geliyor? Bu bir.

Yine, ayrı bir teşkilattan bahsediliyor. Ayrı bir teşkilat değil. Hiyerarşik yapılanma içerisinde zikredilen bir yapı, o zaman ayrı bir yapı değildir. Eski kanunda da aynısı var; mevcut kanunda, getirmeye çalıştığımız kanunda da aynısı var. “Görevli bulunduğu amirin hiyerarşik denetimi altındadır.” diyor ve bu konuyla ilgili olarak da çıkarılacak yönetmeliğe de atıfta bulunuyor. Şimdi bütün bunlardan sonra nasıl bir ayrı teşkilattan bahsedilebiliyor, bir.

İkincisi, eğer ayrı bir kolluk gücünden bahsedilecek olsaydı 81 il, 926 ilçede mülki amirlere bağlı ayrı bir kolluk gücü tehdidini bugüne kadar görmemiz gerekirdi.

Hocam daha iyi bilir, kendisinin elbette ki görüşlerine, bilgisine saygımız sonsuzdur ancak herkes görev alanının dışına çıkabilir ama buna karşılık da getirilen birtakım cezai tedbirler tıpkı poliste olduğu gibi bekçide de vardır. Polis de üst arama yaparken, genel görevlerini yerine getirirken görevi dışına çıkabilir. O zaman gerekli soruşturmanın ve hem adli hem idari soruşturmaların nasıl yapıldığını hepimiz yıllardan beri biliyoruz, söylemeye de gerek duymuyoruz.

Yine, eski kanunun -çünkü genelden çok söylendi- bekçinin, 3’üncü maddesinin (A) fıkrasının (1)’inci bendinde “yakalama”, (2)’nci bendinde “yakalama”, (3)’üncü bendinde “önleyici tedbir”, (4)’üncü bendindeki “önleyici tedbirleri” aynen olduğu gibi, sadece metnin düzenlenmesi sırasında yer değiştirmiştir. Yani elli dört yıldan beri var olan bir kanundan günün değişen şartlarına ve asayişe müessir olayların değişen konseptine uygun olarak kanunu güncellemek, yeni tanımlar yapmak ihtiyacı doğmuştur yoksa yeni bir kuruluş, asla, hepimizin bildiği gibi, doğmamıştır. Eğer öyle olsaydı benim de kaymakamlık yıllarımda maiyetimizde bekçiler vardı, silahlıydı ama hiçbir zaman onlar da ayrı bir silahlı güvenlik kuruluşu olarak değerlendirilmedi. Eğer öyle olsaydı, bugüne kadar geçen elli dört yıllık süre zarfında kelimelere farklı anlamlar yükleme zorluğu yaşanmazdı, böyle bir kavram da ortaya çıkmazdı diye düşünüyorum. Farklı bir silahlı güvenlik gücü olmadığını düşünüyoruz, kanunu yazarken de böyle bir mantık hiçbir zaman gütmemiştik.

Yine, kanunun geneli üzerinde yapılan görüşmeler esnasında genel söylenen şuydu: Polisin görev tanımlarının belirlendiği gibi bekçilerin de görev tanımlarının detaylı, ayrıntılı olarak söylenmesi istendi. Oysa bize okullarda hep şu öğretildi: Hocam çok daha iyi bilir, yasaların, yazılı metinlerin, hukuk metinlerinin hiyerarşik sıralamasını Anayasa, yasa, tüzük, yönetmelik, yönerge ve aşağıya doğru giden bir sıralamayı hukuk eğitiminin daha başlangıcında, hukukun temel kavramları dersinde hepimiz almışızdır. Dolayısıyla her şeyi yasa metnine sokmanın imkânsızlığını da bu Komisyonun takdir edeceğini sanıyorum. Dolayısıyla kanuna her şeyi sokarsanız bu sefer idarenin takdir yetkisi nerede kalacak? Ve yasayı, 18-19 maddeyi nasıl bir güçlkle ince eleyip sık dokuyarak yaptığımızı biliyoruz. Peki, polisin, bekçinin attığı her adımı bir kanuna yazabilmenin hani o olabilirliği -hani

hocam daha iyi bilir- ecnebilerin “capability” dedikleri şeyi bir kanun yapıcının yapabilme imkânı var mıdır, Komisyonumuza bunu sormak istiyorum. Dolayısıyla yeni bir şey yok, sadece günün değişen şartlarına uyarlama var diye düşünüyorum.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyorum Sayın Dülger.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, bir husus, tamamen teknik bir konu...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bir saniye Hocam, açalım.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler açıklamalarınız için.

Tabii, diğer bütün konular tartışabilir, tartışılacaktır da çok sağ olun fakat şu soru çok önemli. Siz tabii “Zamana uydurmak gerekir, 1966’da yoktu da neden şimdi sorun oluyor.” dediniz haklı olarak fakat şöyle bir durum var: Bu, hepimizi ilgilendiren mahalle kavramı 66’daki ile 2020’deki malumunuz farklı. Çünkü 6300 sayılı Yasa’ya göre Türkiye’de şimdi, şu anda, Anıttepe Mahallesi, işte Aşağı Ayrancı Mahallesi mahalle, büyükşehir statüsünde olduğu gibi, Haymana’nın bir köyü de mahalle. Ama örneğin öbür taraftan Çankırı -büyükşehir statüsünde değil bildiğim kadarıyla- orada köy. Şimdi, buradaki mahalle kavramına açıklık getirmek lazım. Yani mahalle hangisindeki mahalle; eski anlamdaki mahalle mi, o zaman tabii şehir, çarşı ve kent merkezi mi yoksa Anıttepe Mahallesi’nde olduğu gibi Haymana’nın köyü de artık mahalle statüsünde olduğu için oradakini de mi kapsamına alıyor? Eğer oradakini kapsamına alıyorsa o zaman büyükşehirin bütün mahalleleri yüzlerce, binlerce mahallelerinde gece bekçisi olacak ama büyükşehir statüsünde olmayan bir ildeki köylerde, hiçbirinde bekçi olmayacak yani iki ayrı sistem, bunu açıklığa kavuşturmanızı istirham etmişim.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Düzce’de mesela olmayacak, mahalle yok çünkü köy var.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Mahalle de var canım.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) - Sayın Başkan, eski kanunun 2’nci maddesinde aynen şöyle diyor, kanundan okuyorum: “Çarşı ve mahalle bekçi teşkilatı en büyük mülkiye amirinin emrinde genel zabıtaya yardımcı silahlı bir kuruluştur. Emniyet teşkilatı bulunan yerlerdeki bekçi kuruluşlarının mesleki amiri polisin ilçedeki en büyük amiridir. Jandarmanın görev alanında bulunan belediye sınırları içindeki bekçi kuruluşlarının mesleki amiri ise ilçe Jandarma birlik komutanıdır.” Bu eski kanunumuzda, yeni kanunumuzda aynen şöyle: “(1) Genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere, Emniyet ve Jandarma teşkilatları bünyesinde silahlı bir kolluk olarak çarşı ve mahalle bekçileri istihdam edilir. Emniyet ve Jandarma teşkilatlarında istihdam edilen çarşı ve mahalle bekçilerinin amirleri meslek hiyerarşileri içerisinde tespit edilir.” Eğer bir mülki sınır Jandarma sorumluluk alanındaysa doğaldır ki oradaki bekçiler Jandarmanın hiyerarşik denetimi ve gözetimi altında görevlerini ifa edeceklerdir. Yok, belediye sınırları içerisindeyse -buradan kastım Emniyet görev, yetki, sorumluluk alanları içerisinde, mülki sınırlar içerisindeyse- o zaman da polisin hiyerarşik denetimi altındadır. Bilmiyorum Hocam...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Köylerde bekçi olacak mı, olmayacak mı?

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Jandarmanın gözetim ve denetimi altında olan her yerde ihtiyaca binaen bulundurulur Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ama o zaman niçin “köy”ü koymuyoruz? “Mahalle” diyoruz ama “köy”ü koymuyoruz değil mi? Şimdi, burada ciddi bir...

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Köylerde bekçi olmaz.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Hayır ama o zaman şöyle: Ben, olsun demiyorum ama biz bir biçimde üniter devletiz ve Anayasa’nın 1, 2, 3’üncü maddeleri belli. Şimdi, Çankırı’nın köyünde olmayacak bekçi, Ankara’nın köyünde bekçi olacak. Şimdi, burada iki ayrı sistem doğuyor.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – O zaman Hocam, kır bekçileriyle ilgili bir düzenlememizin olduğunu biliyoruz. Eğer köylerdeyse kır bekçileri vardır ve orada o vardır ama bu kanunla bizim getirmeye çalıştığımız düzenleme çarşı, mahalle bekçileri...

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Bekçi değil de köy korucusu var.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Köy korucusu, kır bekçisi diye geçiyor ya.

SERMET ATAY (Gaziantep) – İkisi ayrı, ikisi de var, bence...

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Yani aynı manada kullanıyoruz onu.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Hocam şöyle: Kanun koyucunun öngördüğü neyse odur, yetki aşımını yaparsa Bakanlık hukuk devletinde gereği yapılır, kaygılanmaya gerek yok.

Evet, Ali Bey...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Tek bir soru soracağım ben.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ama Erkan Bey, daha önce söz istedi.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – İhtiyaca binaen yani buradaki tek kıtas ihtiyaca binaendir. Jandarmanın görev alanında bekçiye ihtiyaç varsa o zaman bekçi de görevlendirilir.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Evet, Erkan Bey.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, Sayın Dülger 1966'daki Kanun'un değişmeden sadece yeni bir ihtiyaca binaen düzenlendiğini söyledi. Ben geneli hakkında konuşurken de Sayın Cumhurbaşkanının 2 Ocaktaki Şehir Güvenliği Sempozyumu'nda belirttiği, aslında tam da bu 2'nci maddeyle alakalıydı ancak ne sizden ne de kanun teklifinin sahibinden bir cevap alamadım. Şimdi, hiçbir şey değişmiyorsa sadece koca kanunda bir kelime "kuruluş" yerine "kolluk" neden geliyor? Her şey aynıysa o zaman kalsın aynı şekilde.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – "Kuruluş" değil "kuvvet" "kolluk" oluyor.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Yok, "silahlı bir kuruluş" yazıyor eski kanunda, şimdi "silahlı bir kolluk" olarak değişiyor, tek bir kelime değişiyor. Şimdi, geneli hakkında konuşurken bunu sordum. Baktığınız zaman şöyle bir ifade var: "Şehirlerimizin dış güvenliğini sur ve hendeklerle sağlamak mümkün değil; bu yeni duruma yeni yaklaşımlar, yeni fikirler, yeni yöntemler geliştirmemiz gerekiyor. Bu tür çalışmaların şehirlerimizin geleceğinde ihtiyacı olan güvenlik düzeyinin oluşturulmasına katkı sağlayacağına inanıyorum." diyor ve ardından, siz yirmi altı gün sonra, bir kelimeyi değiştirerek bir şey getiriyorsunuz. Şimdi, neden bu kadar şüpheli yaklaşıyoruz? Çünkü "Aldatıldık, kandırıldık." olaylarını yaşadık, on sekiz yıllık iktidarınızda, sonradan, Karaman'ın koyunu misali bir şeyler çıkabiliyor. Şimdiden önlem almak açısından bu soruyu bir kez daha soruyorum. Madem hiçbir şey fark etmiyor, bizim önerimizde de eski hâline getirin, "silahlı bir kuruluş" olarak devam etsin, bizim de kafamızdaki Sayın Cumhurbaşkanının o gün ifade ettiği yeni bir yaklaşım, yeni bir üçüncü kolluk kuvveti, Emniyete, işte Jandarmaya bir paralel yapılanma olup olmadığı konusunda şüphemiz kalmasın, bu konu kapansın.

Evet, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun Hilmi Bey.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – 2008 yılında 5757 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde zaten bekçiler kolluk gücü olmuşlardır. Dolayısıyla onunla bir bütünlük arz etmesi açısından bu şekilde kanuna dercedilmiştir. Dolayısıyla orada bir beis yok.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Yani 2008’de yapılmış bu.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – 2008’de 5757 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinde zaten bu oldu. Kanunun sunuş konuşmasında da bundan bahsetmiştim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Behiç Bey bir katkı sağlamak istiyor, söz istedi.

Buyurun.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Evet, son iki konuşmayla ilgili toparlama yaparsak, Sayın Dülger’in bahsetmiş olduğu 5757 sayılı Kanun 2008 yılında yayımlandı. Orada önemli iki madde var. Bir tanesi, çarşı ve mahalle bekçilerinin yardımcı hizmetler sınıfından emniyet hizmetleri sınıfına geçirilmesiyle ilgili bir madde. Diğeri de bomba imha uzmanlarıyla ilgili bir düzenleme, konunun dışında olduğu için ona değinmiyorum. Böylece zaten yardımcı kolluk gücü olarak bu yasada dercetmiştir. Ancak Sayın Bursa Milletvekilimizin değinmiş olduğu konu farklı bir siyasal pencere açıyor orada. Benim de anladığım kadarıyla, bu kuşku, Sayın Vekilimin kuşkusunu gidermek noktasında, niçin böyle bir yasaya ihtiyaç duyulmuş? Mevcut yasada bir noksanlık var ise onu düzeltecek bir torba kanunun -nasıl olsa çıkartıyorsunuz- içine birkaç madde koyun, bekçi yasası da böylece yenilenmiş olsun. Niçin böyle yeni bir yasaya ihtiyaç duyuldu? Sayın Cumhurbaşkanının İstanbul’la ilgili bahse konu konuşmasına atıfta bulunarak bahsetmiş olduğu konu, acaba bu yasa çıktıktan sonra bekçilik müessesesi başka bir anlam taşıyacak başka bir noktaya mı götürülmek isteniyor, bunun vuzuha kavuşturulması konusunda ben de bunu talep ediyorum.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Efendim, bir kere, şimdi, güzel görüşler ortaya çıkıyor da Sayın Cumhurbaşkanının konuşması yirmi altı gün önce ve “Şehirlerimizi gelişen şartlar altında hendekle vesaireyle koruyamayız, yeni bir dinamik, yeni bir yaklaşım, yeni bir tarz geliştirmemiz lazım...” Şimdi, Erkan Bey ısrarla soruyor, ben bundan şunu anlıyorum: Suç şekli değişiyor, suçlunun kimliği değişiyor, çeşitleniyor. Günümüzde internet, iletişim, bilişim... Eskisi gibi klasik, konvansiyonel yöntemlerle güvenlik tedbirlerini almak yeterli olmayabilir. Bu gayet, zaten yapıldığı bağlamı düşünürseniz güvenli şehirler, gelişen şehirler bağlamında yapılan bir konuşma yani bunun arkasında çok niyet okumanın, burayla bağlantı kurmanın anlamı yok yeri itibarıyla.

İkincisi, bu konu, şimdi, 95’e kadar sizin de içinde bulunduğunuz yönetim çarşı ve mahalle bekçilerinden çok ciddi istifade etmiş, 95’e kadar. Daha sonraki yıllarda yönetimlerin yaklaşımıyla “Bu ocak misyonunu doldurdu.” diye düşünülmüş, bunları hepimiz yaşadık. Ancak 2008 ve daha sonraki yıllarda acaba, şehirlerimiz göç aldı, yoğunlaştı, mahalle ve çarşıda yani bu mahalle tanımına da çok takılmıyorum ben yani sonuçta burada yapılmak istenen şey şu: Mülki amirin kontrolünde, güneş batımından güneş doğumuna kadar, alanda birebir çalışan, bölgeyi tanıyan, tayinle başka yerlere gitmeyen, dolayısıyla bölgesini bilen yetkili insanlarla suç ve suçluyu daha yakın takip edelim gibi, geçmiş tecrübelerden de istifade edilerek bu düşünülmüş. Yani konuşma yeni, bekçilik uygulamasının geliştirilmesinin geçmişi var üç beş yıl. Yani şu ana kadar, bakın, 21 bin insan alınmış, 8 bini imtihandan geçmiş, siz hâlâ bunu birçok kanunumuzda ve birçok kuruluştaki olduğu gibi bölük pörçük, parçalı yerlerden idare edeceğinize adı konulmuş bir yasayla bunu yapalım. Biraz önce, çok eleştirdiğiniz “Torba kanuna gidelim.” dediniz. Niye gidelim ki, zaten eleştiriliyor torba kanun, bir işi de adını koyarak yapalım o zaman yani tanımlı yapılan, çerçevesi çizilen bir kanun çıkaralım.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Ben “Torba kanuna gidelim.” demedim, “Hep torba kanun getiriyorsunuz ya, içine koyun, bir kere de doğrusunu yapın.” dedim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ama işte o eleştiriliyor zaten. Eleştirileceğine değişik kanunlarda olan...

Şimdi, bekçilerin sertüvenine bakıyorsunuz; özel idareden başlamış, doğru mu?

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Evet.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Özel idareler maaş ödemiş bunlara, jandarma bakmış, nahiyelede çalışmışlar, işte sonra bir ara denilmiş ki “Yahu ihtiyaç kalmadı.” İşte bunlar, devlet hayatında da arkadaşlar, çok doğal şeyler. Yani bir dönem diyor ki Emniyet “Her yere karakol yapalım.” Doğru mu? Karakol yapıyorlar. Sonra “Yahu niye bu kadar çok karakol yapıyoruz, birleştirelim, mobilize olalım.” diyorlar. Yeni bir gelişim yani şehirlerin büyümesiyle ilgili, sosyolojinin gelişimiyle ilgili, bunlar çok doğal şeyler. Şimdi bunu çıkarttınız, bir müddet sonra belki diyecekler ki “Yahu şu şu sorunlar var, gelin gözden geçirelim.” Hayat devam ediyor, hayat dinamik bir şey.

Bir de yani hep niyet okuyarak, hep şüpheyile kanun da çıkaramazsınız, adım da atamazsınız. Yani bu iş, güvenlik, özgürlük vesaire hepsi, iki yönlü olan, orta yolu bulmak zorunda olduğunuz, el birliğiyle ortak aklı üretmek zorunda olduğunuz konular. Eğer idare yandaş vesaireyi alsa bunu hiç getirmezdi, zaten alıyordu, biliyor muydunuz 20 bin kişi alındığını? Yok yani böyle bir yumuşak karnı olduğunu bilse getirmez bunu gündeme, getirmez. Yani birçok şeyi...

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Başkanım, sicil bozuk ya, orada bir...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Yahu “sicil bozuk” kavramına gerginleşmesin diye cevap vermiyorum da bakın, kayda girsin diye söylüyorum, Bakana dediler ki: “Ya polis kötü muamele yaparsa, bilmem ne olursa, şu olursa bu olursa.” “Bir dakika durun.” dedi Bakan, “Ben Çalışma Bakanlığı da yaptım, bir tane adam hakkında ihraç, meslekten, memurluktan atma kararı getirmediler Çalışma Bakanlığında.” dedi. Şimdi istedim arkadaştan, Emniyette –FETÖ’yü saymayın- normal disiplin işlemiyle her yıl kaç tane polis ceza alıyor? Okuyayım: 2018’de 369 polis memuru disipline aykırı hareketten ihraç edilmiş arkadaşlar, 2019’da 491 kişi yani işin içinde olan arkadaşlarımız bunların dosyalarını bilirler, neler olduğunu, neler çıktığını. Yani eğer siz 500 bin kişilik, 300 bin kişilik silahlı kuvveti ciddi bir disiplinle yönetmezseniz başa çıkamazsınız.

Bakın, terörle mücadele ayrı bir dert, hepimizin başında bir sıkıntı; doğru mu; zaman zaman zorlanıyoruz, zaman zaman eleştiriliyor ayrı bir şey ama bugün güvenlik güçlerinin emniyete müessir suçlara müdahalede, adi suçlularla mücadelede ben inanıyorum ki dünyada, Avrupa’da hiçbir ülkeden geri değiliz. Asla öyle kötü muamele, sıkıntı yapamaz, yapamaz. Bakın, ülkemize haksızlık yapmayalım. Bunun Hükümetle de ilgisi yok, bu bir gelişimle ilgili. Bilesiniz ki, arkadaşlarımız bilir, müfettişlik yaptılar, ben de yaptım, 95’te bir toplantıda gene söyledim bunu, 95’te benim elime verdikleri teftiş rehberinde, taşraya gittiğinizde birinci şubelerin altına inin, Filistin askısı var mı, nezarethaneler 7 metrekairelik midir, havalandırması var mıdır, biz bunları denetleyerek başladık, oradan buraya geldik. Bugün bunların tamamı hamdolsun gündemden çıkmıştır. Yani bu ülkede, açık söylüyorum, bakın -terörle mücadelede sıkıntı- normal, adi suçlarda polisin vatandaşa tavrı kesinlikle Batılı polislerden daha yumuşaktır, daha insanidir, bunun altını çizerek belirtmek istiyorum. Görüyoruz, ekranlarda yaptıklarını görüyoruz adamların ya, nasıl muamele ettiklerini. Ama niyet okursan, bir şey diyemiyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ben, bir söz alabilir miyim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Vereceğim size, bekliyorum.

Buyurun Faruk Bey.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Siz bir anınızı anlattınız, ben de bir anımı anlatayım.

90’lı yıllardı galiba, o zaman biliyorsunuz, barodan isteniyor, bir avukat gidiyor.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Şimdi de öyle değil mi? CMUK’a göre şimdi de öyle herhâlde.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Anlatacağım, başka bir şey anlatacağım.

Şimdi, o gün ben avukat olarak gittim, kapıda bir tane polis duruyor “Hayırdır.” dedi, dedim ki “İşte, bir hırsızlık yapmış, onun avukatı olarak geldim.” “Vekâletiniz var mı?” “Yok.” “Nasıl oluyor?” “Yasa değişti.” Aynen yaptığı şu: “Allah, Allah, böyle bir şey mi olur?” dedi.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Demiştir.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Şimdi, tabii ki, biz o aşamaları geçtik ama geçemediğimiz bir aşama var, bizim korkumuz, endişemiz şu: Türkiye’nin görmeyerek, bilmeyerek ya da görmezlikten gelerek terör örgütü denilen FETÖ -ben ona CIA’nin Türkiye temsilcisi diyorum- başına bela oldu; bunu temizleyemiyoruz. Şimdi, bu örgütün değişik tarikatlar adı altında yeniden örgütlenmesinden korkuyorum; biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak korkuyoruz, endişelerimiz var, “Acaba bu vesileyle yeniden bu tarikatların örgütlenmesinin önü mü açılır?” Biz bu endişeleri dile getiriyoruz, getirirken de haklıyız. Geçmişte bunu dile getiren Meclisteki arkadaşımızı dövmeye kalktınız yani bunları unutmamak, unutmamamız lazım, hepimizin unutmaması lazım. Yani bu ülke hepimizin, “A” partinin, “B” partinin, “C” partinin değil, hepimizin.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ortak amaç, daha yaşanabilir bir ülke ya, hukuka bağlı bir ülke.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Tabii ki.

Onun için de bizim bu yasalar çıkarken çok dikkatli olmamız lazım.

Bir de milletvekili arkadaşına yanıt olarak değil de bir tespit olarak söyleyeyim. Ben bu Meclise geldikten sonra -yeni milletvekiliyim- 2 şeyi anlamakta zorlanıyorum. “Bir tanesi geçmişte de böyle olmamış mıydı?” Kötü emsal olur mu arkadaşlar? Milletvekillerinin görevi, geçmişteki hataları düzelterek yeni şeyler yapmak.

İki: “Biz İsviçre miyiz, biz Finlandiya mıyız?” Niye onlar gibi olmayalım, onların bizden üstünlüğü ne? Hani övünüyoruz “Biz Türk’üz, büyüğüz, güzel şeyler yaptık.” Ki yaptık.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Hepimiz olalım istiyoruz.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Anladım, anladım da, bir yerden başlamamız lazım, Finlandiya olmak için başlamamız lazım, eğitimi düzeltmemiz lazım. Anlatabildim mi?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ben teşekkür ediyorum.

Filiz Hanım, buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Şimdi, ben de aslında... 1966’da yani o dönemde, özellikle belli siyasal iç karışıklıklar nedeniyle çıkarılan ve sokaktaki kontrolü sağlamak amacıyla çıkarılan bir kanun ve ondan sonrasında neredeyse uykuya yatmış bir kanun, aslında işlevi yok doğru düdürüst.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – 90’lı yıllara kadar var.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ben hiç şununla açıklamıyorum bugünkü durumu: “Yani günümüzde güncellenmesi gerekiyordu, birden bunun yapılması gerekti.” gibi bir şey değil bu açıklaması. Yani güncellenmesi gereken ne? Neden şimdi bekçilerin birdenbire sokağa çıkmasına ihtiyaç hissediliyor. 2017 yılında...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bir şey...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Lütfen, ben devam etmek istiyorum.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bir şey söyleyeyim devam edin isterseniz veya bitirin, ben öyle söyleyeyim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yok, siz söyleyin o zaman, tamam.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Başkanım, geneli üzerinde konuştu aslında.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Konuşalım ya, bir şey olmaz, önü açık, herkes yorulana kadar konuşsun bence.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Hayır, uzun uzun konuşuldu da yani ben bazen ayrı dünyalarda yaşıyoruz gibi hissediyorum.

SERMET ATAY (Gaziantep) – Maddeler üzerinden nereye geldik?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Neye itiraz ediyorsunuz beyefendi? Ben Ankara Milletvekili olarak bu şehrin içerisinde, Ankara’da bir yıl içerisinde 3 kez saldırıya uğradım.

SERMET ATAY (Gaziantep) – Bu saldırılar olmasın diye gece bekçileri...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Öyle mi? Kim tarafından uğradım beyefendi, Sayın Vekil?

SERMET ATAY (Gaziantep) – Kim tarafından uğradınız?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Polis tarafından.

SERMET ATAY (Gaziantep) – Polis yani...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Evet, basın açıklaması yapıyorum diye.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Suimisal misal değildir efendim. Hukukun temel kavramlarından birisi.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Öyle mi? O zaman 66’daki kanun da aynı şekilde misal değildir.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – O kötü emsaldir.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Hayır, şöyle olursa suimisal emsal olmaz: Eğer benim o insanlarla ilgili yaptığım suç duyuruları ciddiye alınır, ben bu Meclisin içerisinde gelip konuşma yaptığım hâlde “Bakın, gözlerime gaz sıkıldı ve ben gözlerimi zor açarak buraya geldim.” dediğim hâlde, Meclis Başkan Vekilleri, bütün milletvekilleri duyup da bununla ilgili Bakanlıkça hiçbir soruşturma açılmamışsa, hiçbir emniyet mensubu ile ilgili, bize yönelik olan saldırılarla ilgili hiçbir şey yapılmamışsa, bütün milletvekilleri de bunu gayet, dünyanın en doğal şeyi gibi yaşamaktaysalar o zaman kusura bakmayın biz ayrı ülkelerde yaşıyoruz. Benim yaptığım şey, partimizin konferansına çağrı yapmaktır, bunu dağıtmak mesela ya da il binamızın önünde açıklama yapmaktır. Parti başkanıyla birlikte biz saldırıya uğradık ya.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bakın, ben “Terörle mücadele konsepti ayrı bir şey.” dedim yani o konuya girmeyelim isterseniz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Efendim, anlayamadım “terörle mücadele” derken hangi terörden bahsediyorsunuz? Halkların Demokratik Partisinden mi bahsediyorsunuz?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Efendim, Halkların Demokratik Partisini illa konuşalım dersiniz...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Hayır, ben Halkların Demokratik Partisini konuşmaktan bahsetmiyorum. 59 yaşında bir kadın milletvekili olarak ve otuz iki yıl avukatlık yapmış birisi olarak bu ülkede bana polisin... “Efendim, biz Avrupa’ya da çok benziyoruz, gerçekten uygulamalarımız böyle.” laflarına kusura bakmayın inanmamı beklemeyin.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Evet, öyleyiz. Öyleyiz Hanımefendi, öyleyiz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sizin için böyle olabilir siz çünkü buradan arabalarınıza biniyorsunuz, korumalarınızla gidiyorsunuz, ben öyle gezmiyorum, ben halkın içerisinde geziyorum, hiç öyle etrafımda koruma falan yok ve bu muameleye muhatap oluyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Bakın, bu konulara, şu muhabbeti bozmayalım diye...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Kusura bakmayın, sizin burada yapmanız gereken aslında şudur: “Ya, böyle mi oldu gerçekten, lütfen bize bunun numarasını verir misiniz? Nerede oldu bu? Nasıl bir olay oldu? Geçmiş olsun.” falan demektir. Ama siz kalkıp karşıma şöyle geliyorsunuz: “Terörü konuşmayalım.” Oldu, konuşmayalım Sayın Başkan. Benim de zaten bu Komisyonunda bundan öte söyleyecek bir sözüm yok.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Hayır, konuşun, konuşun efendim, konuşun, konuşun. Ama bu ülkenin...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bekçilere niye ihtiyaç duyuldu?

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Bakın, sizden beklediğimiz, bir milletvekili olarak...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Çünkü 2017’de 4.653 bekçi görevdeyken niye bir yıl içerisinde çok ciddi bir rakamla katlandı üstüne? Bunun bize açıklamasını getirin.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Bunun açıklaması şu, onu söyleyecektim size...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bunun dışında, ayrıca, birçok soru sormuştum ben konuşmam sırasında. Makul şüpheyi nasıl... Şüpheler bile değil, neydi o, işte, kaygı mı, neyse... Bunları nasıl açıklayacaksınız? Bunları hakikaten nasıl gerekçelendiriyorsunuz? 66’nın kanunuyla gerçekten hareket edeceksek o zaman demokrasimize geçmiş olsun. Zaten bizim için böyle de daha ötesi de bunun gelecektir diye düşünüyorum.

Evet, makul sebep ne anlama geliyor? Eğitimleri nasıl olacak? Yani bütün bunların hepsi... Neden bu kanun ayaklandırıldı şimdi, getirildi? Hakikaten biz bunu Cumhurbaşkanının konuşmasından başka bir şeye bağlayamıyoruz. Otoriter rejimlerin özelliği de budur.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Peki, teşekkür ediyorum.

Şimdi, bakın, katılırsınız veya katılmazsınız, her türlü eleştiriye saygımız sonsuzdur bizim. Milletvekillerinden de bu ülkede temelde beklenen bu ülkenin varlığını tehdit eden -ki öyle bir gerçekliğimiz var- her türlü terör örgütüne karşı “ama”sız, “ancak”sız, “lakin”siz bir tavır geliştirmesi.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Basın açıklamasından bahsettim Sayın Başkan.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ben, sadece genel politikadan bahsediyorum, o genel politikanın ne olduğu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bu konuşmanın yaptığım konuşmayla hiçbir alakası yok.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ben, bakın, sizi dinledim. Bekçilerle ilgili de gene kabul edilir, kabul edilmez. İdarenin önümüze sunduğu, teklif sahibi arkadaşların sunduğu, son bir yıldaki uygulamada elde ettiğimiz sonuçlar var. Nedir? 127. 911 kişi hakkında adli işlem yapılmış gece

yarıları sokaklarda. Hepimizin kızı var, çocuğu var, genci var sokakta. Bir yılda 3.643 hırsızlık olayına müdahale etmişler. 1.032 kayıp çocuk bulunarak ailelerine teslim edilmiş. 18 yaş üstü 3.154 kayıp şahıs bulunmuş. 237.050 gram kokain, eroin, esrar ve bonzai bu alanda görev yapan insanlar tarafından yakalanmış, bir başarı hikâyesi görülmüş.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Polis mi, bekçi mi?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bekçi yapıyor bunları, Emniyetin kayıtları bu.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Polisler niye yapmıyor peki?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Çünkü bunlar gece... Bakın, şimdi bunun mantığı şu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – 276 bin mi ne Emniyetin şeyi var.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bakın, bekçiler geceleri kendilerinin görevlendirildiği bölgelerde sürekli olacakları için bölgeyi tanıma, suçluyu tanıma, suçluyu takip etme imkânına daha çok kavuşuyorlar. Uygulayıcılar bunun çok iyi farkında aslında.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Başkanım, polis diye devam eder misiniz?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ya, meramım anlaşıldı.

Evet, 20 adet uzun namlulu silah, 1.999 tabanca, 761 av tüfeği, 5 bin adet el yapımı patlayıcı, 6 el bombası, 21 bin av tüfeği vesaire devam ediyor.

Teşekkür ediyorum.

Erkan Bey, siz konuştunuz.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Son bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Evet, biraz önce uyarılarımı yaparken Sayın Başkan “Niyet okumayın.” dedi ama keşke öyle bir yeteneğim olsaydı niyet okumak gibi, önceden bu niyetleri okur, sizin de on sekiz yıldır düştüğünüz hataları en azından ifşa eder ve bunları yaşamamış olurduk. Ama biz de muhalefet olarak on sekiz yıldır yaşanan birçok örneğe bakarak ve arkasından da genelde haklı çıktığımız, sizin kandırılmaktan ve aldatılmaktan yorulmadığımız ama bizim haklı çıkmaktan yorulduğumuz bir süreci yaşadığımız için bunları ben uyarma görevi gerçekleştirdim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Tamam, teşekkür ediyoruz.

Ali Bey...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Şimdi, öncelikle, Sayın Başkan, siz dediniz ki: “Torba yasa eleştirildiği için böyle kanun geldi.”

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ya, bir de doğru olsun dedim.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ama doğru olduğunu kabul ediyorsanız, bundan sonra, anladığım kadarıyla torba yasa getirmeyeceksiniz. Komisyon Başkanı olarak böyle bir söz veriyorsunuz bildiğim kadarıyla.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Öyle bir söz vermiyorum çünkü ben...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ama doğru olduğunu söylüyorsunuz yani.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Demokraside kararları komisyon başkanları vermez.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Kim verir?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bir yönetim var, katılımcı yönetim anlayışı, ileri demokrasi...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Cumhurbaşkanlığı sarayında galiba değil mi bu?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Yok, bütün demokratik unsurlar katılıyor, öyle oluyor bu zeminler yoksa zemin oluşmuyor.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Peki, ikincisi: Niyet okumak meselesine gelecek olursak... Yani niyet okumak değil bu; bu doğruyu görmek, doğruyu söylemek. Kamer Genç -rahmetli- niyet okumuyordu ki, doğruyu söylüyordu, işte, söyledikleri çıktı ortaya. Kamer Genç niyet okuma yeteneğine mi sahipti? Değildi. Fetullah Gülen, FETÖ konusunda, Kamer Genç olsun İlhan Cihaner olsun doğruları söylüyordu bu adamlar ama o zaman ne oluyordu? AK PARTİ’li milletvekilleri rahmetli Kamer Genç’i dövmeye kalkıyorlardı. Hiç unutmuyorum, ben gazeteciydim, Kamer Genç’i muhalefet kulisinde yakaladı 8-10 AK PARTİ milletvekili, o yaştaki adamı dövmeye kalktılar, bayağı da vurdular. Niye? “Bu Fetullah Gülen var ya, bu Fetullah Gülen...” diye başladığı içindi. Bunu görmek gerekiyor.

Şimdi, burada hepimizin bir derdi var. Biz, bir yasa çıkacak, bu yasa doğru düzgün çıksın istiyoruz. Kimse “Muhalefet yapayım. AK PARTİ getirdi, ben CHP’li olarak karşı çıkayım.” derdinde değil Sayın Bakan Yardımcım, sayın vekillerim.

Şimdi, az önce Kaboğlu Hocam bir detayı anlattı, bu atlandı arkadaşlar. Maraş’ın Andırın ilçesinin Tokmaklı köyü büyükşehir yasası nedeniyle mahalle olarak görülüyor çünkü Maraş büyükşehir. Mahalle olduğu için buraya bekeçi gönderilebilir, bekeçi verilebilir -Jandarma bölgesi de- ama hemen 5 kilometre, 6 kilometre ilerisindeki Osmaniye’nin sınırdaki Çardak köyü, Osmaniye büyükşehir olmadığı için ve orası köy tüzel kişiliğini hâlâ koruduğu için köy görünüyor. Bu yasa mahalle ve çarşı bekeçileri için. Ha, “Jandarma bölgesi kriteri var.” derseniz, Jandarma bölgesi kriteri olmaz. Büyükşehir yasası olmasına rağmen normalde Andırın’ın Tokmaklı Mahallesi’nin, Yeşilova’nın Jandarma bölgesi değil polis bölgesi olması lazım ama Jandarma bölgesi gözüküyor, orada geçerli olabilir ama Osmaniye’nin o köyüne, köy olduğu için oraya bekeçi gidemez, gönderilemez, 2 bin nüfus var orada da. Burada bir eksiklik var; bu, iyi niyetli bir girişim, iyi niyetli bir uyarıdır, bu eksikliği gidermek lazım. Burada bu böyle “çarşı ve mahalle bekeçisi” olarak geçerse büyükşehir olmayan illerde köylere -büyük köyler arkadaşlar- 2 bin nüfuslu, 3 bin nüfuslu köylere bekeçi gönderilemez, bekeçi tayin edilemez. Ha, köy korucusu olabilir, o ayrı. “Biz oraya köy korucusu verimiz.” derseniz, ona bir şey diyemem ama bu metinden dolayı Sevgili Başkanım, gitmez.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyorum.

Yaşar Bey...

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, öncelikle, verdiğimiz önerge üzerinde görüşmeler devam ediyor, önergede Nevşehir Milletvekilimiz Sayın Faruk Sariaslan’ın ismi okunmadı, onu da ilave ettirin de kayıtlara geçmiş olsun, imzası da mevcuttur.

Şimdi, Sayın Bakanlık Temsilcimize ve kanun teklifi sahibi arkadaşlarımıza soruyorum; mantık olarak hâlâ anlamadığım bir konu var: Silahlı bir kolluk olarak kurulmuyor ise “silahlı bir kuruluş” yazmasında ne sakınca var? Eğer bu madde metniyle “silahlı bir kolluk kuvveti” olarak kayıtlara geçerse, bu kanun böyle kabul edilirse ileride doğabilecek sakıncalar da söz konusu olacak çünkü bu bekeçi arkadaşlarımız “Biz, polis ve Jandarmalarla eşit görevler yapıyoruz. Dolayısıyla bu eşit görevlerimizden dolayı bizim özlük haklarımız da aynı olacaktır, olmalıdır.” diyeceklerdir. Yani ayrı bir birim oluşturuyoruz arkadaşlar, bu cümleyle, bu sözle, bu kelimeyle -nasıl anlatayım artık- ayrı bir

birim oluşturuyoruz. Dolayısıyla silahlı bir kolluk kuvveti olarak metnin çıkarılmasında bir sakınca yok, “bir kuruluş” denilebilir, bunu niye bu kadar uzattık, onu da anlamadım. Kaldı ki kanun metni yani 66’daki kanun “Silahlı bir kuruluştur.” diyor.

Takdiri yine tabii ki, üyelerimize bırakıyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Zeynel Bey, buyurun.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Vekilimizin bu torba yasayla ilgili eleştirisine verdiğiniz cevabı ben bir teminat olarak kabul etmek isterim. Öbür taraftan, siz, şu anda Başkan olarak, özellikle “Adli suçlara Batı’dan daha iyi davranıyoruz...”

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ben, ona inanıyorum.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – İnanıyorsanız... Ne demek yani? Şimdi, terör suçu ayrı ama her muhalif olan siyasi rakiplerinize siz farklı mı davranacaksınız?

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Siyasi rakiplere “terörist” denmez zaten, denmez, ben onu kabul etmem.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Denmiyorsa niye o zaman adli suçlara iyi davranılıyor da siyasilere niye iyi davranılmayacak?

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ben siyasetçi demiyorum, terörle mücadelede...

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Terör ayrı bir şey, terörü karıştırmayın, her şeyi oraya götürüp bağlamayın. Yani bu, ya bir dil sürçmesidir ya da bu konuda...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ne dediğimin farkındayım.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Dil sürçmesi değilse...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Yok, yok, ben ne dediğimin çok iyi farkındayım.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Ama çok farklı şeyler; siyasi...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Diyorum ki terörle mücadelede bu ülke, dünyanın üzerinde en ağır terör saldırılarına uğrayan bir ülkedir.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Tamam, ben de katılıyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Dolayısıyla bu mücadelede zaman zaman tartışılacak şeyler olabilir diyorum.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Olabilir, ayrı ama her muhalif olanı siyasi-adli diye ayırdığınız zaman hukuk devleti olmaktan çıkarız.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Hayır, siyasi-adli ayırmıyorum Hocam. Tekrar ediyorum, bakın: Hocam, hukukta suçlar -cezacıyız- tasnif edilmiş; kabahat ayrıdır, cürüm ayrıdır, adi suç ayrıdır -hâkim de orada- asayişe müessir suçlar ayrıdır.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Evet, siyasi suç da ayrıdır.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Siyasi suç kalmadı Türkiye’de.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Niye kalmadı?

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Bana göre kalmadı.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Niye kalmadı? Sosyal medyadan dolayı, bugün Cumhurbaşkanına hakareten dolayı yüzlerce, binlerce insanı alıyorsunuz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Size göre öyle.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Terör suçu var, terör. Bakın, ben şunu söylüyorum: Bu ülkede komünist partisi kurulmuştur, komünist partisi seçime girmiştir, komünist partisi belediye kazanmıştır, komünist partisinin temsili vardır. Her türlü fikir özgürlüğü vardır bu ülkede.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Vay be! Allah Allah!

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Evet, Sayın Öztunç vardır. Buradaki problem, yorumların farklılığı.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Sayın Başkan, Berna Laçın bu toplanan deprem vergilerinin nereye gittiğini sorduğu için soruşturma açıldı. Bu siyasi değil de neyin nesi?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Peki, Hocam, toparlayın lütfen.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Yani onun için, böyle bir suç ayrımı kabul etmiyorum.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Peki, teşekkür ediyorum. Kayıtlara girdi benimki de sizinki de.

Muhterem Bey, buyurun.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Sayın Başkanım, şimdi, burada dile getirilen eski düzenlemedeki... “Çarşı ve mahalle bekçi teşkilatı, en büyük mülki amirinin emrinde, genel zabıtaya yardımcı, silahlı bir kuruluştur.” diyor eski düzenlemede, yeni düzenlemede ise “Emniyet ve Jandarmaya bağlı bir kolluk birimidir.” diyor.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bünyeye alınıyor.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Dolayısıyla “kuruluştur” dersek ayrı bir teşkilatı savunmuş oluruz ama burada “Kolluğun altında, ona yardımcı olan bir birimdir.” dersek; Emniyet teşkilatı, Jandarma teşkilatı var, ona yardımcı olmak üzere oluşturulmuş bir bekçiler sınıfı olacaktır. Olay bundan ibarettir.

ERKAN AYDIN (Bursa) – O zaman birim diye düzeltin.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – O zaman 2008’in ruhuna ters olur.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Yani kuvvet dediği şu: Valilik personeli gibi gözüktüyor eski kanunda, maaşı özel idareden ödeniyor.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Ve amiri mülki amir orada direkt.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Dolayısıyla ayrı bir kuvvet hakikaten. Şimdi ise Emniyet ve Jandarmanın bünyesinde, çok açık diyor ki: “Genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere...”

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Ve “Emniyet hizmetleri sınıfında, Jandarma hizmetleri sınıfında” diyor. Amiri de birisinin Emniyet -hiyerarşik açıdan- diğerinin Jandarma olacak.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yetkisi niye artırılıyor?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Farklılık bu.

Teşekkür ediyorum.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Müsaadeniz olursa bir iki soruyu daha yanıtlamak isterim Başkanım.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Peki, buyurun.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Sayın Ali Öztunç’un dile getirdiği, bu sorumluluk alanlarıyla ilgili bir düzenleme, bizim buradaki; diğer köylerle, belediyelerle, büyükşehirlerle ilgili bir idari ayrım söz konusu değil bu kanunda. Türkiye’de Emniyetin sorumlu olduğu bir alan var, Jandarmanın sorumlu olduğu bir alan var. İkisinin de uhdesinde ihtiyaç olduğunda çalıştırılmak üzere bekçiler tayin ediliyor, bekçiler ihdas ediliyor; olay bundan ibaret. İhtiyaç olan yerde bunlara sokakları, caddeleri tahsis edilmek üzere, görev alanları belli, bir görev anlayışı içerisinde çalışacaklar. Yani burada da hiçbir sorun görünmüyor bizim açımızdan.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Peki, teşekkür ediyorum.

Başka bir şey var mı?

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Bir hususu daha dile getirmek istiyorum: Kaboğlu Hocamızın sorduğu bekçilerin sayısı. 30 bin kadro var, hepsi bu kadar. Şu anda 21.300 civarında doldurulmuş kadro var; 8 bin civarında da sınava girmiş, atanmamış var. Hepsinin sayısı bu kadar.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – “Yeni bir adam almayacağız, alacak kadro yok.” diyorsunuz.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Kadro yok, hepsi bu zaten yani.

“Bekçilerin temsilcisi burada niye yok?” dendi. Bekçilerin temsilcisi Emniyet ve Jandarma; zaten onların sınıflındalar, ayrı bir birim değil.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Peki, teşekkür ediyorum.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Özur dileyerek, müsaadeniz olursa bir şeyi daha cevaplamak isterim ama...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Rica ederim.

Buyurun.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Sayın Ali Öztunç çıktı ama bizim için önemli olan bir hususu dile getirmişti. Plan ve Bütçe Komisyonunda Sayın Bakanımızla ilgili bir soru sorduğunu ve Bakanımızın buna bir yanıt verdiğini belirtti. Ben de o toplantıdaydım, o görüşmedeydim; tutanakları da elimizde. Sayın Ali Öztunç aynen şunu soruyor, diyor ki: “Bugün için bir İçişleri Bakanı olarak gönül rahatlığıyla ‘Bizim Bakanlığımızda herhangi bir tarikat yoktur, herhangi bir cemaat yoktur.’ diyebilir misiniz? Dedikodular, Menzildarların İçişleri Bakanlığında çok ciddi kadrolaştığı, tayin-atama yaptırdığı...” diye devam ediyor. Bakanımız da buna cevaben diyor ki: “Bir tane gösterson, Bakanlığı bırakacağım. Bakın, kurumlarımızı yıpratmayalım; beni yıpratın.” Şimdi, Bakanımız burada diyor ki: “Bu konuda bir atama, bir tayin, bir kadrolaşma gösterin, ben görevi bırakacağım.” Ben de Bakanımıza bağlı olarak diyorum ki: Eğer bir tane bu şekilde bir tespit gösterin, ben de istifa edeceğim.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyorum.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Çünkü yok böyle bir şey, hakikaten yok yani.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyorum.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – İşin içinde biri olarak söylüyorum ben bunu.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Önergeyle ilgili kifayetimizakere diyorum arkadaşlar.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

2’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

İKİNCİ BÖLÜM

Adaylarda Aranacak Şartlar, Sınav, Atama ve Adaylık Süreci

Adaylarda aranacak şartlar ve sınav

MADDE 3- (1) Çarşı ve mahalle bekçisi olarak istihdam edileceklerde; 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan genel şartlar ile İçişleri Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenen eğitim, yaş, sağlık ve fiziki yeterlilik gibi özel şartlar aranır.

(2) Çarşı ve mahalle bekçisi olarak istihdam edilmek için İçişleri Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara göre yapılacak giriş sınavında başarılı olmak şarttır.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – 2 tane önergemiz var, 1'inci'yi okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2555) esas numaralı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesinin kanun teklifinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Zeynel Özen

İstanbul

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Söz istiyor musunuz Zeynel Bey?

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Evet.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Bekçilerin İçişleri Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara göre istihdam edilmesi, Cumhurbaşkanı tarafından kamu görevlisi olarak belirlenen bakanın imzasıyla bekçilerin atanması bekçilerin uygulamalarının hukuki normlardan uzak, iktidar partisinin politik yaklaşımına göre şekillenmesi açısından kabul edilemez. Bu, ayrıca “parti kuvveti” tartışmalarını da beraberinde getirecektir. Onun için, maddenin kabul edilmemesini istiyoruz.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Önergeyle ilgili söz isteyen var mı?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun Sayın Öztunç.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, 3'üncü maddeyle ilgili birkaç şey söyleyeceğim ama önce, bu nikotin ihtiyacı kötü bir şey, ben de nikotin ihtiyacı için dışarı çıkmıştım, Sayın Bakan Yardımcımız da benim Komisyondaki sözlerimi hatırlatmış galiba.

Herhangi bir cemaat ya da tarikat istedi diye atama olmuyor, değil mi Sayın Bakan, onu demek istiyorsunuz?

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Öyle bir şey olur mu Sayın Vekilim?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Onu demek istiyorsunuz değil mi, “Öyle bir şey olmuyor.” diyorsunuz?

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUHTEREM İNCE – Kesinlikle.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – “Eğer ispatlarsa istifa edeceğim.” dedi.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Evet.

Hatırlarsanız, Kamer Genç söylüyordu, söylüyordu; o zaman AK PARTİ’li yöneticiler diyordu ki: “Fetullahçıların atama yaptığını gösterirseniz istifa edeceğiz.” Beşir Atalay söylüyordu, Bekir Bozdağ söylüyordu; sonra kendileri dedi ki: “Ya, Fetullahçılar her yere atama yapmış.” Hatırlarsınız, değil mi arkadaşlar? Bunlar yaşandı Türkiye’de.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Suimisal emsal olmaz.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Evet, doğru.

Bunlar bir daha yaşanmasın diye söylüyoruz ya. Yani, burada sizleri, yönetiminizi suçlamak için söylemiyoruz. Tamamen, bir daha bu olaylar yaşanmasın; Türkiye 15 Temmuzda yaşadığı o sıkıntıyı bir daha hiçbir tarikattan, hiçbir cemaatten yaşamamasın diye söylüyoruz. Mustafa Kemal de yıllar önce bunu söylemiş zaten ama dinlemediniz, başımıza 15 Temmuzda Fetullahçıları bela ettiniz.

Ayrıca “FETÖ hariç” dediniz, siz dediniz Sayın Komisyon Başkanımız. Normal disiplin işlemi, “2018’de 369 kişi” dediniz galiba... “2019’da 491 polis ihraç olmuş.” dediniz değil mi, yanlış...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Disiplinden...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Disiplinden dolayı, disiplin işleminden dolayı.

Sayın Bakanın Çalışma Bakanlığında sıfır ama; demek ki Çalışma Bakanlığında başarılıymış, oraya gitsin ya. İçişleri Bakanlığında 400-500 ihraç var, disiplin sağlanamıyor demek ki İçişleri Bakanlığında.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Olur mu?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ben İçişleri Bakanı olsam öyle bir disiplin sağlarım ki bu kadar insan ihraç olmaz. Yani, o mantığa böyle mantık gelir demek istiyorum ben de. Siz eğer çıkar, o mantığı öne sürerseniz ben de sizin o mantığınızda böyle bir cevap veririm.

Velhasılkelam, 3’üncü madde...

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) - Diğer bakanlıklarda disiplinden dolayı görevlerine son verilen var mıdır Sayın Öztunç?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Biz onları soruyoruz işte, soruyoruz.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Neyse... Evet, Sayın Öztunç, toplayalım.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ayrıca, hani dediniz ya Sayın Başkanım: “Ya, bu bekçilik kanunu teklifi geldi. 21 bin kişi alınmış. Daha önce biliyor muydunuz kaç kişi olduğunu?” diye sordunuz ya; inanın, belki 21 bin olarak bilmiyorduk ama AK PARTİ’nin ilçe ve il başkanlıklarında listelerin hazırlandığını biliyorduk. Vatandaş bize geliyor...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Peki, teşekkür ediyorum.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Bitirmedim Sayın Başkan.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Vatandaş bize gelip diyordu ki: “Ya Vekilim, bekçiliğe başvurdum, bekçilik sınavına gireceğim, mülakatı var ama liste AK PARTİ ilçede hazırlanıyor, ilde hazırlanıyor.”

CEMİL YAMAN (Kocaeli) - Öyle bir şey yok, öyle bir şey yok.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – “Maraş Milletvekilisin. Komisyon Başkanı Celalettin Bey de Maraş Milletvekili, ona bir rica etsene...” falan diyorlardı bana da, oradan biliyoruz.

Maddeye gelecek olursak, şimdi...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) - Size niye geliyorlardı peki, ben onu anlamadım?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Efendim?

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Size niye geliyorlardı vatandaşlar?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – E, milletin temsilcisiyim ben, milletvekiliyim.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Ha, tamam, teşekkür ederim.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Evet. Siz nesiniz? Milletvekilisiniz. Aynı sebepten dolayı, farkımız yok yani, farkımız yok.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Sürekli geliyor vatandaşımız.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Vatandaş geliyor tabii.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) - AK PARTİ'ye de gelebiliyor, CHP'ye de gelebiliyor.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Bize de geliyor ama bize gelen diyor ki: “AK PARTİ'nin ilçe binasında hazırlanıyor.”

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Efendim, karşılıklı konuşmayalım.

Buyurun efendim.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Bize gelenden işe giren yok, size gelenden var.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Velhasılıkelam, 3'üncü maddeye ilişkin olarak da, bakın, demin de söyledik: Ortaokul şartının liseye çevrilmesi gerekir, bu önemli bir kıstas. Bir ortaokul mezunu ile bir lise mezunu arasında, inanın, dağlar kadar fark vardır. Bu noktada, gelin, bu maddeye lise şartını koyalım diyoruz.

Ayrıca, sınav... Nasıl bir sınav bu ya? Yazılı sınav mı, sözlü sınav mı? Açıklandı gerçi, “3 çeşit sınav yapılacak.” dendi ama asıl sınavlar mülakatta oluyor. Yani, adam yazılı sınavı geçiyor... Çok örneği var bizde, çok. Daha bugün gelmiş bana, WhatsApp'tan bir vatandaş atmış örnekleriyle birlikte. İlk 50'ye girmişler, ilk 50'den 2 kişi sözlüden geçmiş, atanmış, onun dışında herkes aşağıdan... Mülakatta verilen, işte, yüzde 70'lik dilimden aldıkları puanlarla tak tak tak atanmış. Niye? İşte, o liste ilçe başkanlıklarından geliyor ya, o listeye gelen isimler. Birbirimizi kandırmanın bir anlamı yok; hepimiz bunun ne olduğunu biliyoruz, hepimiz siyaset yapıyoruz. “Biz 40 kişiyiz, 40'ımız birbirimizi biliriz.” derler ya; hepimiz de bu listelerin nerede hazırlandığını, o mülakatın sebebinin ne olduğunu, yazılı sınavın aslında bir anlamının olmadığını, yazılı sınavdan sonra işin mülakatta çözüldüğünü, birilerinin mülakatlar aracılığıyla devlete girdiğini hepimiz biliyoruz. Bu nedenle, bu maddedeki bu değişikliklerin yapılmasını talep ediyoruz. Önergemize destek olmanızı talep ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyorum.

HDP önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum, önerge sahiplerine söz vereceğim.

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2555) esas no.lu Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Adaylarda aranacak şartlar ve sınav

MADDE 3- (1) Çarşı ve mahalle bekçisi olarak istihdam edileceklerde; en az lise mezunu olmak koşuluyla 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan genel şartlar ile İçişleri Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenen eğitim, yaş, sağlık ve fiziki yeterlilik gibi özel şartlar aranır.

(2) Çarşı ve mahalle bekçisi olarak istihdam edilmek için İçişleri Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara göre yazılı olarak yapılacak giriş sınavında başarılı olmak şarttır.”

Yaşar Tüzün	Nihat Yeşil	Ali Öztunç
Bilecik	Ankara	Kahramanmaraş
Faruk Sarıaslan	Ensar Aytekin	Erkan Aydın
Nevşehir	Balıkesir	Bursa

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Erkan Bey, buyurun.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Önergemizde de okunduğu üzere, Devlet Memurları Kanunu’nun 48’inci maddesinde en az ortaokul mezunu olmak şartı var. Biraz önce rakamları da açıkladılar, bekçilerin 20 bininin yaklaşık 1.200 tanesi sanırım -ortaokul mezunu olarak- işe başlamış, yüzde 5 gibi bir rakam.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Eski o.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Ha, yeni dönemde yok?

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Yeni dönemde yok, 1995’ten önce.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Tamam, o zaman zaten bir düzenleme yapmak çok kolay, zaten almadığınız, almıyorsunuz. O zaman burada bizim önergeyi kabul ederek bunu yasayla güncellemiş olalım. Zaten almamışsınız, öyle bir tavır sergilemişsiniz, bunu da daha sonra da böyle bir şey oluşmaması açısından düzenlersek -biz de siz de- vatandaşların daha sonra buradan yaşanacak sıkıntıları yaşamaması açısından yerinde olur.

Son olarak da bu yazılı sınav meselesi... Biliyoruz, yazılı sınavdan 95 alıp ama mülakatta elendiğini birçok gencin; sadece burada değil, başka birçok sınavda, KPSS’de olduğunu biliyoruz, yüzlerce, binlerce örneği var. Burada da sözlüyü kaldırıp fizikî ve yazılı sınav gibi –çünkü bunlar neticede güvenlik görevi de yapacağı için- iki koşul olursa sizin de bizim de hepimizin kaygısı giderilmiş olur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Pardon, ben anlamıyorum, “Siz önerge sahibi olmayanlara söz vermeyeceğim.” mi dediniz?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Evet, Tüzük’ün 88’inci maddesi diyor ki...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Şimdi yani bunu mu uygulayacaksınız?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Evet.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ona göre çıkacağım da o yüzden.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Siz bilirsiniz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Hocam da alamayacak o zaman söz, değil mi?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Şöyle: Önergeyle ilgili imza sahipleri konuşacak ama maddeyle ilgili, maddeyi okuttuğumda isterseniz söz verebilirim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Tamam, onu bileyim de.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun Hilmi Bey.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Kilis Milletvekili Mustafa Hilmi Dülger'in, İstanbul Milletvekili Zeynel Özen'in (2/2555) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Sayın Başkan, tutanakları getirttim de bir konu hakkında açıklamaya ihtiyaç olduğunu belirtmekte yarar görüyorum. Kanunun sunuş konuşmasında bekçilik müessesesinin Osmanlı'ya kadar dayandığından bahsetmiştim. Sayın Zeynel Özen, Osmanlı'ya dönüştten bahsetti. O zaman Tapu Kadastroyu, mülkiyeyi, Danıştay, emniyeti, İtfaiye teşkilatını, Devlet Demiryollarını, Jandarmayı, Ziraat Bankasını ve devam eden, listenin uzayan giden kısımlarının aynı şekilde görülüp görülmediğini sormak istiyorum. Ama daha vahim bir şey, yine, Sayın Zeynel Özen Bey konuşmasında şöyle bir cümle sarf etti; bunun tutanaklardan çıkarılmasını, toplumun büyük bir kesimine hakaretamiz bir sözün sarf edildiğini belirtmekte yarar görüyorum: “Biz yeni bir paramiliter güç, o da cahil sürüsünden... Kusura bakmayın, ortaokuldan başlayacak, liseye kadar. Üniversite mezunlarımız ne oldu arkadaşlar?” Şimdi, toplumun ortaokul ve lise eğitiminden başka eğitim almamış bütün kesimini bir eğitimcinin cahil bir kesim olarak nitelemesini bir sürçülisan olarak kabul ediyorum ve bunun tutanaklardan çıkarılmasını istiyorum.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Söz alabilir miyim?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun.

2.- İstanbul Milletvekili Zeynel Özen'in, kendisinin (2/2555) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen ifadelerine ilişkin açıklaması (x)

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Değerli Komisyon üyeleri, “ortaokul” derken ben o eğitimle ilgili o insanları aşağılamak açısından söylemedim, onu, maksadını aşan bir söz olarak kabul ederim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Tamam, teşekkür ediyoruz.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Ama o Osmanlı'dan beri dediğiniz o tapu kadastroyu, şunu bunu... Gerekli olan diyorum, modern cumhuriyette gerekli olan kurumlar kalır, öbürleri kaldırılır. Yani Osmanlı'da olan kurumların bugüne taşınması diye bir şey kabul edilemez. Elbette, gerekli olanları...

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Gerekli olanları aldık.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Devlette devamlılık esassa devletin devamlılığına esas olan kurumlar da devam eder gider.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Peki, teşekkür ediyorum.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi (2/2555) (Devam)

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun Sayın Aytekin.

ENSAR AYTEKİN (Balıkesir) – Sayın Başkan, şimdi 3'üncü maddede bekçi adaylarıyla ilgili özel ve genel şartlar var, hangi özel şartlar, hangi genel şartlar... Şimdi, genel şartlarda eğitimle ilgili –önergemizde de belirttiğimiz- en az lise mezunu olmasını öneriyoruz. Neden? Çünkü, geniş yetkiler verdiğimiz bir polis, jandarma kadar yetkilendirmeye kalktığınız ya da düşündüğünüz bir bekçinin en azından aramasının, kimlik sormasının suistimale açık bir konu olduğunu düşünüyoruz. ***

(***) Bu açıklamaya ilişkin ifadeler bu toplantı Tutanak Dergisi'nin 21'nci sayfasındadır.

Özel şartlarla ilgili, Bakanlığa geniş yetkiler verilmiş. Bakın, sözlü sınavların, halk arasında “mülakat” olarak bilinen sınavların sonuçlarını Türkiye’de hepimiz yaşıyoruz. Eş, dost, yakın, arkadaş, yandaş kayırmalarının ayyuka çıktığı, toplum vicdanını ciddi anlamda rahatsız eden bir olaydır bu sözlü sınavlar, mülakatlar. Bundan vazgeçilmesini, mutlaka yazılı sınava dönülmesini istiyoruz.

Ayrıca, nasıl bir sınav yapılacağı belirtilmiyor, hangi koşullarda yapılacak bu sınavlar bilmiyoruz. Ne tür aşamalardan geçilecek, bu konuda da sayın yetkililerden bilgi istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ben teşekkür ediyorum.

Faruk Bey, buyurun.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Başkanım, şimdi, bu sınavla ilgili ikinci konuşmam, geçen komisyon toplantısında da konuşmuştum. Biz neden İsviçre olamıyoruz, biz neden İngiltere olamıyoruz, değil mi? Yani biz Osmanlı’nın sizlerin çok özlediği o geçmiş, parlak dönemini neden yaşayamıyoruz? Şimdi, bunların aslında tek bir cevabı var: Liyakat sisteminden vazgeçtik. Şimdi, “Senin adamın, benim adamım...” Ne oluyor? Türkiye bu hâle geliyor. Sen, senin adamın diye o işte yeteneği, becerisi, bilgisi olmayanı alıyorsun; öbürü geliyor kendi, yeteneği, becerisi, bilgisi olmayanı alıyor. Sonuç itibarıyla ülke bu hâle geliyor. Gelin bunu hep beraber önleyelim, buradan başlayalım bir defa. Şu Komisyonunda bir karar alalım, diyelim ki: “Sınav yapalım, bu sınavda da 100’den başlayalım, 99, 98, 95...” Bir sınır getirelim. Diyelim ki: “Bekçilik sınavında 85 ve üstü alanları...” Mülakata değil, dikkatinizi çekiyorum, mülakat dediğiniz zaman hemen “Benim, senin adamın.” başlar. Burada önemli olan, bu aldığımız insanların psikolojik yapısı -onu da doktor raporuyla, 3-5 kişinin kendi duygularıyla, düşüncesiyle değil- gerçekten bu işi yapmaya uygunsa, bu şahsın a partiden, b partiden, c partiden olmasına bakmayalım; a’nın yakını, b’nin yakını olduğuna bakmayalım... Ancak böyle olursa biz ülkemizi gelişmiş ülkeler seviyesine getirebiliriz. Siz eğer konusuna hâkim olmayan, konusunu bilmeyen, bilmediği konuda ahkâm kesen ya da bilmediği konuda iş yapmaya kalkan insanları bir yerlere getirirseniz ülkeyi geliştiremeyiz. Gelin, eteğimizdeki taşı dökelim –Anadolu tabiriyle- bugün burada öyle bir karar alalım, örnek olsun, diğer komisyonlara da örnek olsun, bundan sonraki yapılacak sınavlara da örnek olsun; liyakate dayanan, bilgiye dayanan, beceriye dayanan... Bunu da yazılı yapalım.

Diyelim ki ısrar ediyorsanız mülakat konusunda, kamerayı koyalım, kameranın karşısında 5 kişilik heyet sorsun, o sorulara vereceği cevapları da kamuoyuyla paylaşalım. İnsanlar “Oh be!” desin. Demin örnek verdiniz ya, eskiden işkence odalarına girdik, ben o oralarda da avukatlık yaptığım dönemi biliyorum. Nasıl ki şimdi biz “O dönemden kurtulduk.” diye övünüyorsak artık şöyle bir şeyden övünelim: “Ya, filan, a, b, c’nin adamı diye değil, a partinin, b partinin adamı diye değil, bu işi bilen insanlara biz emanet ediyoruz.” diyecek seviyeye getirelim. Bu sınav sistemini gelin bu şekilde karara bağlayalım Komisyonunda, Meclise indirelim, Mecliste de bunu kabul ettirelim diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ben teşekkür ediyorum.

Nihat Bey...

NİHAT YEŞİL (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, Sayın Bakanım biraz önce Ali arkadaşşıma yanıt verirken dedi ki, Sayın Bakanımızın, doğru, böyle bir talebi olmuştur, o zaman da arkadaşımız konuyu gündeme getirirken “Bana gösterin tek bir adam...” Şimdi, Sayın İçişleri Bakanı -ondan önce devlet süreklilik istiyor- Efkân Ala “81 vilayetin emniyet müdürünün 76’sı FETÖ’cü.” dedi. Bunu Sayın Bakan söylemişti. Yani biz o

anlamda, ona benzeterek bunu söyledik ama biz tabii ki bu şüpheleri söylerken uyarı noktasında dile getiriyoruz. İşte Jandarmamızla, Genelkurmayımızla ilgili “Tanrıverdi” diye bir zat çıktı, dedi ki: “Biz askeriye dizayn ettik. Tüm ordunun ne hâle getirildiğini, işte, her türlü dizaynı yaptıktan sonra, o dizayn olaylarını tamamladık, şimdi sıra geldi diğer yönelimlere.” Bunları söylerken toplumda belirli bir şeyler yaratıyor, bunu söyleyen sıradan bir insan değil. Ordu mensubu olmuş, görev almış, emekli olmuş, sonra da şu anda çok aktif görevde olan bir arkadaşın söylemi üzerine bunlar söyleniyor. Bunlar toplumda yaratılan...

Şimdi sınavla ilgili, biz diyoruz ki “Liyakate dayalı olsun.” Mademki bekçilik alıyorsunuz, nasıl Jandarmamıza, Emniyetimize KPSS sınavıyla elaman alıyorsanız, burada da aynı şekilde KPSS sınavını koyalım, belli bir puan olsun, nitelikleri yerinde olan insanlarımız olsun. Yani ortaokul mezunu, ilkokul mezunu çocuklarımıza, bunlara sahip çıkmak... Tabii ki onlar bizim evladımız ama onları da başka alanlarda çalıştıralım. Toplumun en hassas olduğu noktada kolluk kuvvetlerinde görev alan, tıpkı Jandarmamızda, polisimizde nitelik olarak akademiden mezun olanları alıyorsak burada da buna riayet edelim. “En az lise mezunu” derken bu anlamda bunu söylüyoruz. Yoksa ortaokul mezunu, ilkokul mezunu çocuklarımıza sahip çıkmayalım değil, onların görevi de başka noktada olsun, onlara başka bir alanda bulunsun. Bu nitelikli insan gücünü mutlaka topluma sunmamız lazım, bunu mutlaka bir şey bağlamamız lazım. KPSS sınavını esas almamız lazım. Orada sınav açılıyor, sınavda kendisine ait soru soruyor, o soruların ne malum ki başka noktada... 657 devlet memurları, biz bunları gördük, geçmişte bu tür hatalar yapıldı. Ondan sonra ne yaptılar? Tuttular, hepsini KPSS’ye bağladılar, dediler ki: “O zaman bu ayrımcılık olmasın, kişiye göre soru yaratılmasın, orada sınavlar böyle yapılmasın.” KPSS’yi esas aldılar ve belki de çoğu insandaki şüphe kalktı ama ne garip gene “FETÖ” denilen illet orayı da şüphe hâline soktu, o ayrı bir olay, çocuklarımızın bu durumu. Ama herkes rahatlıkla şunu diyordu: “Ben sınava girsem eğer puan alırsam sınavı kazanmış olurum, eğer alamazsam kazanmadım.” diye razı oluyordu ama şimdi herkesin o şüpheleri makul duruma düştü. Bu anlamda -bu önergeyi verirken arkadaşlarımız zaten belirtti, gerekçesine koyduk- biz diyoruz ki: Bu durumda nitelikli, kaliteli, bu toplumsal olaylarımızı yatıştırarak bireylerin alınmasını istiyorsak bunlara riayet etmemiz lazım, bunu da esas olarak koymamız lazım. Bu anlamda da Sayın Bakanımın belirttiği gibi, işte “Bunlar yoktur.” derken ve “Varsa da istifa ederim.” dediği lafı üzerine değil, gerçekten bunu o günün... Şimdiki Sayın Bakanımız değil, ondan önceki Bakan aynen o ifadeyi kullandığı için o cümleleri arkadaşımız kullanmış ve bu anlamda o soruyu sormuştu. Bundan dolayı inşallah bunlar olmaz. Hep bunu diyoruz ama uyarı dediği zaman da arkadaşlarımız farklı noktaya...

Teşekkür ederim değerli arkadaşlar.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ben çok teşekkür ediyorum.

Hocam size birazdan söz vereceğim.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4’üncü maddeyi okutuyorum:

Atama ve adaylık süreci

MADDE 4- (1) Sınavlarda başarılı olan, görevini yapmaya engel olabilecek bir hastalık veya engeli bulunmadığı sağlık kurulu raporu ile tespit edilmiş bulunanlar emniyet veya jandarma teşkilatlarına İçişleri Bakanının onayı ile aday memur olarak atanırlar.

(2) Çarşı ve mahalle bekçilerinin adaylık süresi bir yıldan az iki yıldan fazla olamaz. Adaylık süresi içerisinde verilen temel ve hazırlayıcı eğitimlerde başarılı olanların asaleten atamaları yapılır.

(3) Adaylık süresi içinde temel ve hazırlayıcı eğitim devrelerinin her birinde başarısız olanlarla adaylık süresi içinde hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumları, göreve devamsızlıkları tespit edilenlerin, aylıktan kesme veya kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almış olanların memuriyetle ilişkileri İçişleri Bakanının onayı ile kesilir.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Madde üzerinde söz isteyen Kaboğlu Hocam, buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Tabii, önceki maddede olsaydı iyi olurdu ama hemen belirtiyim kısaca, Bakan Yardımcısı konuşmuşken, Sayın Bakan Yardımcısı. Nasıl ki Türkiye’de 2 ayrı yerel yönetim Anayasa madde 127’ye aykırı ise bu şekilde bekliliği mahalleye özgülemekle yani 127’nin aykırılığını sürdürme iradesini bu şekilde buraya yansıtmış esasen bu açıdan, beklilik açısından Anayasa madde 126’ya da bir aykırı durum ortaya çıkmış oluyor. Bunu belirtmek istiyorum. Sonradan -gerçi kabul görmedi ama- Anayasa Mahkemesine götürürken bunları zikretmek gerekiyor.

İkinci konu, yazım tekniği açısından “genel kolluk” diyoruz “silahlı” demiyoruz ama “yardımcı silahlı” diyoruz. Yazım tekniği açısından da madde 2’de bir sorun var. Yani “genel kolluk” olunca zaten silahlı, ayrıca “silahlı” demek arkadaşların, sayın vekillerin dile getirdiği kaygıyı daha bir somutlaştırıyor maalesef.

Üçüncü şey de, Sayın Dülger dedi ki: “Bizim yapacağımız yasa ayrıntılı olmamalı.” dedi. Hayır, ayrıntı değil, sınavın bizim önergemizde belirttiğimiz gibi yazılı olması... “Giriş sınavı yazılı olur, giriş sınavı sözlü olursa kamera kaydı altında olur.” biçimindeki bir ifade ayrıntıya götürmüyor, tam tersine yasal niteliğe bunu çıkartıyor. Bu bakımdan objektif kılıyor. Bu nedenle ayrıntılı olmakla objektif olmak birbirinden farklı.

Sayın Başkanın, dile getirdiği husus... Sayın Başkan, haklısınız niyet okuma olmaz, olmamalı ama objektif kavramlar koymamız ölçüsünde niyet okuma olmaz. Ancak sayın vekillerin dile getirdikleri gibi bu şekilde kaygan kavramlarla “Öyle de olur, böyle de olur.” olunca, haklı olarak “Geçen yıllarda böyle olmuştu, işte devletin yapısı buna dönüştü.” kaygısı doğuyor. O nedenle, evet, beklilere takdir yetkisi –makul şüphe- onlara o kadar yetki veriyoruz ama muhalefetin makul ve haklı önerilerine de biraz lütfen kulak kabartalım.

Burada da 4’üncü maddeye gelecek olursak bu kadar geniş takdir yetkisi vermeyelim idareye. Buradan adaylık süresini belirtelim. Bir yıl diyelim, iki yıl diyelim. Neden “O da olabilir, bu da olabilir...” Neye göre belirleyeceksiniz?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Hocam, sizin hoşgörünüze sığınarak bir şey söyleyeyim, 657’nin 54’üncü maddesi...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Tamam, düzeltelim onu.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – 657’yi de mi düzeltelim?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Efendim?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Onu da mı düzeltelim?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Hayır, burada en azından doğrusunu koyalım.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – 657’nin 54’üncü maddesi diyor ki: “Aday olarak atanmış Devlet memurunun adaylık süresi bir yıldan az iki yıldan çok olamaz.” Çok açık bir madde, uygulanıyor Türkiye’de.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – O kanun elli yıl önce, altmış yıl önce.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ - Bu kanun 1965 tarihli.

Teşekkür ederim.

Buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Tabii, tabii, Sayın Başkan, altmış yıl önce yazılmış olan bir yasayı... Şimdi, mademki biz kod yasa yazıyoruz yani torba yasa değil, o zaman neden yazmayalım? Bundan sonra böyle bir yasa daha çıkacağı zaman bizi izlerler daha düzgün, daha objektif olur. Yoksa bizimki burada laf salatası değil, hani söylediklerimiz teknik hususlar, savunulabilir hususlardır. Başımıza iş açacak olan hususlardır yoksa hani burada, bu saatte konuşma zevkimiz olduğu için konuşuyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Çok teşekkür ediyorum.

Maddeyle ilgili 2 önerge var.

1'inciyi okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2555) esas numaralı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesinin kanun teklifinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Zeynel Özen

İstanbul

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Zeynel Bey, teklif sahibi olarak buyurun, söz sizin.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) - Bir önceki maddede olduğu gibi bekçilerin İçişleri Bakanlığınca onaylanarak atanması, liyakat usullerinden uzak, kadrolaşmaya giden bir tutum olması açısından değerlendirilmelidir.

Bekçilik sisteminin kurumsallaşması ve yoğunlaşmasıyla birlikte toplum üzerindeki baskı artırılmakta, iktidarın bekasının korunmasının araçları oluşturulmaktadır. Türkiye'de hukuk devleti daha fazla aşındırılmakta, toplumsal taleplerin şiddetle bastırılması için zemin yaratılmak istenmektedir. Dolayısıyla her bir maddesi bu çerçeveye hizmet eden kanun teklifinden ivedilikle vazgeçilmesi ve baskı yerine özgürlük, otoriterliğe karşı demokrasi, haksızlığa karşı adalet, ayrılmaya karşı birlikte yaşam, ayrımcılığa karşı eşitlik şiarı edinilmelidir. Bu anlamda, madde geri çekilmelidir, kabul edilmemelidir.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

İkinci önergeyi okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“(4) Göreve devam eden yahut ilk defa atanacak mahalle bekçilerinin atamaları, 657 sayılı kanunun 72 inci maddesi uyarınca, hizmetlerin gereklerine, özelliklerine, Türkiye'nin ekonomik, sosyal, kültürel ve ulaşım şartları yönünden benzerlik ve yakınlık gösteren iller gruplandırılarak tespit edilen bölgeler arasında adil ve dengeli bir sistem içinde yapılır.”

Mehmet Metanet Çulhaoğlu

Adana

Ahmet Çelik

İstanbul

BAŞKAN CELATTİN GÜVENÇ – Metanet Bey, buyurun.

MEHMET METANET ÇULHAOĞLU (Adana) – Sayın Başkan, teklif edilen kanunla mahalle beğçilerinin görev ve yetkilerinin yanı sıra, göreve başlama ve atama usulleri de düzenlenmiştir. Ancak bahse konu hüküm uhdesinde mahalle beğçilerinin görevlerini zorunlu yer değıştirme suretiyle ifa etmesini düzenleyen bir husus yer almamaktadır. Ne var ki kamu görevi ifa edeceğı belirtilen mahalle beğçilerinin kendi memleketlerinde ya da ikamet ettikleri bölgede görev yapmaya başlamaları yahut görev yaptıkları bölgede çok uzun süre çalışmaları idare hukukunun temel prensiplerinden olan idarenin tarafsızlığı ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Zira bu hâliyle yasalaşacak bir düzenleme, ilgili mahalle beğçilerinin görev yaptıkları bölgede hâlihazırda bulunan şahsi ilişkileri yahut uzun süre görev yapmaları sayesinde edinecekleri şahsi ilişkileri hukuka aykırı olarak kullanmalarına sebebiyet verebilecektir. Ek olarak bu durum, mahalle beğçilerinin siyasilerle hukuka aykırı bir iletişim kanalı oluşturmalarına ve tarafsız duruşlarını kaybetmelerine vesile olacaktır. Bu kapsamda, mahalle beğçilerinin zorunlu yer değıştirme usulüyle görev yapmalarını gerekli görüyoruz ve bir eksikliğin giderilmesi için önergemize desteklerinizi bekliyoruz.

Teşekkür ederiz.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5'inci maddeyi okutuyorum...

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Başkanım, 5'inci maddeden sonra yarına bırakma şansınız var mı? Bunun tartışılabilir önemli maddeleri var.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bir görüşelim istiyorum.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – 5'inci maddeden sonra bölüm bitmiş oluyor.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Şu 7'yi oturup bir konuşalım. 7'de bu “sıvazlama”yı çıkaralım diyoruz, ortak önerge verelim hep beraber, işimizi görelim.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Maddeyi mi komple çıkaralım?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Maddeyi çıkaralım, yeni yazımıyla sunalım “sıvazlama” falan çıkmış olsun, onu konuşalım istiyorum yani.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Burada çıkaralım, Genel Kurulda eklersiniz gerekirse.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Yok öyle bir şey Ali Bey.

Konuyu dağıtmıyorum ama arkadaşların önüme getirdiğı belgeyi de bu samimi ortamda okuyayım size. Buna rağmen çıkaralım ama mademki rahatsızlık verdi.

Bakın, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun genel gerekçesinde –hocam, hep önceden aldıklarını buraya kes, yapıştır, kopyala yapıyor arkadaşlar- çok açık bir şekilde –yoklamanın tanımı yapılmış- diyor ki: “Sıvazlama ise yoklama işleminin elin kişinin üstünden kaldırılmaksızın...” Yani Meclisten geçmiş, on yıldan fazladır yürürlükte olan bir gerekçe. Buna rağmen, ben maddeyi çekelim, hep beraber bir önergeyle çekelim; “sıvazlama” buradan çıksın gerekçe olarak; maddeyi tekrar koyalım diyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ama sadece o yetmez ki. Hiç olmayan yetki veriliyor burada.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Tartıştık bunları, bunları çok tartıştık.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, bir de yeni bölüme geçeceğiz, acaba yarın daha sakin bir biçimde, daha dinlenmiş bir biçimde... Çok önemli konular çünkü herkes yoruldu, Genel Kurulda yorulduk, sabah yorulduk. Daha böyle bir nitelikli yasa yapmak bakımından...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Hocam, 7’ye bir gelelim, on beş dakika ara verelim, görüşelim, bir karar verip ayrılalım, olur mu? 7’ye bir gelelim bence, 18 madde var.

5’inci maddeyi okutuyorum:

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Görev ve Yetkiler

Halka yardım görevi

MADDE 5- (1) Çarşı ve mahalle bekçileri, görevli oldukları mülki sınırlar içerisinde halkın istirahat, sağlık ve selametini sağlamak bakımından;

a) Yolda hastalanan, kazaya uğrayan, düşüp kalan ve genel durumu itibarıyla yardıma muhtaç olanlara yardım etmek,

b) Yardıma ihtiyaç duyduğu değerlendirilen, şiddet mağduru veya şiddete ya da istismara uğrama riski taşıyan kadın ve çocukları, kimsesizleri, engellileri ve acizleri en yakın genel kolluk birimlerine teslim etmek,

c) Bir semt, yer, yol veya sokak sormak için başvuranlara gerekli bilgiyi vermek,

ç) Doğum, ölüm, hastalık, kaza, yangın veya afet gibi önemli ve acele haller sebebiyle, yapılacak yardım isteklerinden gücü dahilinde olanları öncelikle yerine getirmek,

d) Büyük tehlike arz eden yangın ve su baskını gibi afetlerde mahalle sakinlerini derhal uyarmak,

e) Toplum sağlığını ve güvenliğini tehdit eden bir hayvana rastlanıldığında verebileceği zararları engellemek için kişileri alandan uzaklaştırmak, ilgili genel kolluk ve belediyeyi durumdan haberdar etmek, ile görevli ve yetkilidir.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Madde üzerindeki önergeyi okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2555) esas no.lu Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi’nin 5’inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin madde metninden çıkarılmasını, (ç) bendindeki “acele” ibaresinin “acil” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Nihat Yeşil	Erkan Aydın	Ensar Aytekin
Ankara	Bursa	Balıkesir
Faruk Sariaslan	Yaşar Tüzün	Ali Öztunç
Nevşehir	Bilecik	Kahramanmaraş

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Faruk Bey, buyurun.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Başkanım, “Yardıma ihtiyaç duyduğu değerlendirilen, şiddet mağduru veya şiddete ya da istismara uğrama riski taşıyan kadın ve çocukları, kimsesizleri, engellileri ve acizleri en yakın genel kolluk birimlerine teslim etmek...” Şimdi, buradaki ayrımı neye göre yapacağız? Yani bekçi gelecek, ben yolda gidiyorum, diyecek ki: “Beyefendi, sizi âciz gördüm, zor durumda gördüm.” Ben pek içki alışkanlığı olan bir arkadaşınız değilim ama birisi içki içmiş, sallanarak gidiyor, geldi, onu kolundan kaptı “Sen âciz durumdasın kardeşim, karakola götürüyorum.” dedi ya da konuşma üslubu bozuk bir insanı geldi, yakaladı...

Şimdi, bakın, bu yasalarda -genellikle hep böyle yapıyoruz zaten-objektif kıstaslar yerine, kendimize özgü birtakım değerlendirmeleri getiriyoruz. Oysaki birilerinin net olması lazım hukukta değil mi? Yani bir madde yazılırken net olması lazım. “Kime göre, neye göre?” sorusu varsa o şahsa, uygulayan şahsa geniş yetkiler veriyoruz demektir, o şahsın da iyi niyetine bırakıyoruz demektir. Şimdi, o nedenden dolayı bu yasanın metninden çıkarılması gerekir diye düşünüyoruz.

Şimdi, burada “Yardıma ihtiyaç duyduğu değerlendirilen şiddet mağduru veya şiddet, istismar riski taşıyan...” Neye göre risk taşıdığını ölçeceğiz? Bakanlık temsilcilerine soruyorum burada. Mesela, yolda giden birisi var, risk ihtimali olan birisini... Bakın, gelişmiş devletlerde nasıl oluyor bu işler, benden daha iyi bilirsiniz, uzmanlık alanınız sizin. Gelişmiş devletlerde eğer bir şüpheliyi görüyorsa –zaten polis pek ortada dolaşmıyor- izliyor, gözlüyor, takip ediyor, karşı tarafın bir şey yapacağını gördüğü an polis veya görevli kimse pat diye ortaya çıkıyor.

Mesela, hepimiz, büyük bir çoğunluğumuz yurt dışına gidiyor geliyor, her 5 kilometrede, 10 kilometrede bir polis görmüyor ama ne oluyor? Suç işlendiği anda anında yakalıyor; örneğin, trafik cezalarında da aynı oluyor. Çünkü dünyada teknoloji gelişti. Teknoloji geliştiğine göre, bizim de dünyada gelişen teknolojiye ayak uydurmamız lazım, suçluyu yakalamak anlamında da ayak uydurmamız lazım. Ben kimseyi küçümsemek için söylemiyorum, siz bir bekçiye bu kadar geniş yetki vererseniz, o geniş yetkisini çok kötüye kullanır, ülkede yeniden kaoslar olabilecek, tartışılacak yeni şeyler gündeme getirir. Bu nedenden dolayı bu yasanın çekilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Teşekkür ediyorum dinlediğiniz için.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Biz teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

2’nci önergeyi okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2555) esas numaralı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi’nin 5’inci maddesinin kanun teklifinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Zeynel Özen

İstanbul

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Konuşmak istemiyorum bu madde üzerinde.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Gerekçeyi okutuyorum o zaman.

Gerekçe:

Bu maddede, bekçilerin insanlara ve hayvanlara karşı suç işleme potansiyelleri öngörülmemekte ve bu kapsamda bekçilerin suç işlemesini önleyecek tedbirlerin alınmamakta olduğunu görmekteyiz. İlgili maddede insanları ve hayvanları bekçi şiddetinden koruyacak düzenlemelere ihtiyaç vardır.

Bekçilik sisteminin kurumsallaşması ve yoğunlaşmasıyla birlikte toplum üzerindeki baskı arttırılmakta, iktidarın bekasının korunmasının araçları oluşturulmakta, Türkiye’de hukuk devleti daha fazla aşındırılmakta, toplumsal taleplerin şiddetle bastırılması için zemin yaratılmak istenmektedir. Dolayısıyla her bir maddesi bu çerçeveye hizmet eden kanun teklifinden ivedilikle vazgeçilmesi ve baskı yerine özgürlük, otoriterliğe karşı demokrasi, haksızlığa karşı adalet, ayrılmaya karşı birlikte yaşam, ayrımcılığa karşı eşitlik şiar edinilmelidir.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 5'inci madde kabul edilmiştir.

6'ncı maddeyi okutuyorum:

Önleyici ve koruyucu görev ve yetkiler

Madde 6- (1) Çarşı ve mahalle bekçileri;

a) Görev saatleri içinde görevlendirildikleri bölgede devriye hizmeti yürütmek,

b) Görev bölgeleri içinde bulunan konut, işyeri ve araçlar gibi malların korunmasında sahipleri tarafından noksan alman tedbirleri tamamlattırmak,

c) Görev saatleri içerisinde vakıf oldukları şüpheli durum veya kişileri bağlı bulundukları genel kolluk birimlerine bildirmek,

ç) Kamu düzenini bozacak mahiyetteki gösteri, yürüyüş ve karışıklıkların önlenmesi amacıyla genel kolluk kuvvetleri gelinceye kadar önleyici tedbirleri almak,

d) Görev bölgeleri içinde uyuşturucu madde imal edildiği, satıldığı veya kullanıldığından, kumar oynandığından ya da fuhuş yapıldığından şüphe edilen yerleri bağlı bulundukları genel kolluk birimlerine bildirmek,

e) Kişilerin can, mal ve ırzına yönelik saldırı ve tehditleri önlemek ve genel kolluk kuvvetleri gelinceye kadar gerekli tedbirleri almak,

f) Mahalle sakinlerini etkileyen elektrik, su, doğalgaz, kanalizasyon gibi arızaları, bağlı bulunduğu genel kolluk birimleri ile ilgili kurum ve kuruluşlara bildirmek ve görevli ekipler gelinceye kadar gerekli önleyici tedbirleri almak,

g) Halkın sükun ve istirahatini bozanları ve başkalarını rahatsız edenleri engellemek,

ğ) Sokak, geçit ve meydanları tıkayarak trafiğe mani olan taşıtları ve diğer engellerin kaldırılmasını sağlamak ve gerektiğinde bağlı bulunduğu genel kolluk birimlerine bildirmek,

h) Yangın, deprem, su baskını gibi afet ve tehlikelerde genel kolluğu bilgilendirmek ve görevli ekipler gelinceye kadar gerekli önleyici tedbirleri almak,

ile görevli ve yetkilidir.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Maddeyle ilgili söz isteyen?

Buyurun Sayın Kaboğlu.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Tabii, geçtik, oylandı ama doğrusu 5'inci madde çok ciddi sorunlu bir madde ama oylandı. Umarım Genel Kurulda düzelir.

Şimdi, 6'ncı maddede, tabii ki bazılarını dile getirdim ama bizim grubun önergesi var ve burada gerçekten biz mademki konuya güvenlik, özgürlük dengesi açısından bakıyoruz ve gece bekçileri güvenliği sağlayacak, şu hâlde bunu sağlamaya elverişli yetkileri onlara tanımamız gerekiyor. Yoksa (ç) bendinde öngörüldüğü gibi gece düzenlenemeyen bir gösteri yürüyüşünü siz “karışıklıklar” sözcüğünü kullanarak herhangi biçimde hukukumuza yabancı olan bir deyim buraya sokuşturup böyle bir yetki vererseniz o zaman niyet okunur, gerçekten okunur. Niyet okunur, hem personel alımı açısından okunur hem onun istihdamı açısından hem de onun kullandığı yetkilerin sonuçları bakımından niyet okunur. Bu bakımdan, bütün sorun, Sayın Başkanın dile getirdiği üzere, niyet okuyup okumama şeyinden çıkarmak bu metni. Çıkarmak istiyorsak gelin, 6'ncı maddeyi en azından bizim grubun verdiği önerge doğrultusunda yeniden yazalım, düzeltelim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Önerge vardır, okutuyorum.

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2555) esas no.lu Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi'nin 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi,

(ç) bendinin madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ensar Aytekin

Erkan Aydın

Nihat Yeşil

Balıkesir

Bursa

Ankara

Ali Öztunç

Yaşar Tüzün

Faruk Sariaslan

Kahramanmaraş

Bilecik

Nevşehir

“b) Görev bölgeleri içinde bulunan konut, işyeri ve araçlar gibi malların korunmasında noksan alınan tedbirleri sahiplerine hatırlatmak.”

“c) Görev saatleri içerisinde gördükleri şüpheli durum veya kişileri bağlı bulundukları genel kolluk birimlerine bildirmek.”

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Yaşar Bey...

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Başkanım, önergenin imza sahipleri adına Faruk Bey ve Ali Bey konuşacak.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ali Bey, buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Efendim (g) bendine bakıyoruz, diyor ki: “Halkın sükun ve istirahatini bozanları ve başkalarını rahatsız edenleri engellemek,” Halkın sükûnu kime göre halkın sükûnu? Yani bu da ciddi bir muğlak ifadedir. Şimdi çıkacak bir gece bekçimiz yolda yürüyen, hiçbir kabahati olmayan, hiçbir yanlış olmayan, düzgün bir vatandaş, varsayalım başka bir meseleden ya da ifadesinden, bir bakışından rahatsız olup “Sen, gel bakalım.” Deyip, bunu alıp gerekçe olarak da “Halkın sükûnunu bozdun.” diyebilir mi? Diyebilir. Bence bu muğlak bir ifade olmuştur, bu fazla bir yetki olmuştur, aşırı bir yetki olmuştur. Yani, bana göre halkın sükûnunu, istirahatini bozmayan bir şey size göre bozabilir, size göre bozmayan, bana göre bozabilir. Herkes aynı beyinde, aynı durumda olmayacağına göre yani orada görev yapan arkadaşlarımız... Bu muğlaktır, herkes istediği gibi kullanabilir, kendi zihninde, kendi dünyasına göre kullanabilir diye düşünüyorum.

Aynı zamanda da diğer maddelerde de, önerge verilen maddelerde de yanlışlıklar olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle önergemizin kabul edilmesini rica ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Çok teşekkür ediyorum.

Faruk Bey, buyurun.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Şimdi, genel olarak arkadaşım anlattı, aynı şeyi tekrar etmeyeyim ben de.

Bir de burada yine 6'ncı maddenin (e) bendinde de “Kişilerin can, mal ve ırzına yönelik saldırı ve tehditleri önlemek ve genel kolluk kuvvetleri gelinceye kadar gerekli tedbirleri almak,” diyor. Şimdi, gerekli tedbirler ne mesela? Gözaltına mı alacak, kelepçe mi takacak, yere mi oturtacak? Ne yapacak? Şimdi, bunu biliyor muyuz? Bilmiyoruz. İki: Başkanımın söylediği gibi, ne kadar süre tutacak? Şimdi,

hep altını çizerek söyledim, söylemeye de devam edeceğim, bakın bu muğlak laflar... Bugün AK PARTİ gider CHP gelir; CHP gider MHP gelir, İYİ PARTİ gelir, hiç fark etmez. Değerli arkadaşlar, biz yasayı çıkarırken bir yıllık, iki yıllık düşünerek çıkarmamız lazım; biz bir yasayı çıkarırken on yılın, yirmi yılın hesabını çıkararak yapmamız lazım. Şimdi ben gidiyorum -işte CHP'liyim, MHP'liyim, AKP'liyim, önemli değil- bu yetkiyi kullanacak şahıs "Ben senden şüphelendim, mal ve can güvenliğini tehdit edecek..." diyerek yakaladı beni, koluma da kelepçeyi vurdu, bana da gıcık kapıyor, beş saat, on saat de haber vermedi. Ne olacak bu?

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – İhraç olur.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Şimdi, o kadar da basit değil. Şöyle: Siz ihraç ederken de yine yasalara dayanmanız lazım yani ihraç yapacaksanız diyeceksiniz ki "Yasanın şu maddesine göre eylemeniz doğru değil, bu eylemden dolayı seni cezalandırıyorum." Şimdi, öyle bir şey yok burada. Bir daha okuyalım.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Siz bitirin de ben...

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – "...önlemek ve genel kolluk kuvvetleri gelinceye kadar gerekli tedbirleri almak." Şimdi, burada bekçi de o görevi yapan şahıs da diyecek ki: "Ben gerekli tedbirleri aldım. Bana göre bu şahıs beş saat tutulması gerekiyordu." Ya da "O arada telefonum bozuktur, haber veremedim." gibi. Yani bunların önüne geçmemiz lazım. Bizim ısrarla söylediğimiz bu. Yani hukuka uygun olması lazım. Tamam, yasa çıkarırız. Çıkardığımız yasalar hukuka uygun değilse... Bakın, göreceksiniz, artık eskisi gibi değil; Anayasa Mahkemesi var, Anayasa Mahkemesi biraz daha kendini aşmaya başladı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi var. Yani daha sonra hepimiz hep beraber bağırıma başlıyoruz, işte "Dosyalar ne kadar çok geliyor." Şimdi, siz hukuka uygun yasalar çıkarmaz iseniz o yasalara itiraz eden insanlar -artık Türkiye istesek de istemesek de çağımızda bizim irademiz dışında zaten demokratikleşiyor- bunu bir şekilde götürüyor mahkemeye. O zaman mahkemelerin önünde dosya toplanıyor, toplanıyor, hâkim sayınız da yok, ne oluyor? Sonuç ülkeye oluyor diyorum. Bu çıkardığımız yasaların objektif, hukuka uygun olması gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Bir şey ifade edeyim. Hukukçu olduğunuz için ...

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Tabii, buyurun.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Hocam da dinleyecek, hanımefendi de dinliyor.

Şimdi, bakın, yasanın 5'inci ve 6'ncı maddesinde bekçiye tatad edilen yetkiler "suç işlenmeden önce halka yardım etmek veya önleyici kolluk tedbirleri" adı düzenlenen hükümler. Bunu bir yere koyuyorum. "Burada keyfi olabilir." diyorsunuz ya. Olamaz. Neden olamaz? Çünkü yasanın 7'nci maddesinde daha ileri bir konuda bir yetki düzenliyoruz. Nedir o? Durdurma ve kimlik sorma yetkisini düzenliyoruz. Bakın, daha ileri bir yetki. Şimdi bu daha ileri yetki -muğlak diyoruz ya Yaşar Bey, dikkatinize sunuyorum- diyor ki: "(1) Çarşı ve mahalle bekçileri, görev bölgesi ve çalışma saatleri ile sınırlı olmak kaydıyla..." Bir kere gece olacak, o bölgede görevli olacak, o bölgenin hesabı o adamdan sorulmuş olacak. Yeter mi? Yetmez. Gerekli şart.

"a) Bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek." Bekçi dediğin adam... Yarın avukat olacaksınız, adam bana kötü muamele yaptı, ben size geldim, doğru mu?

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Tamam.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Adam dedi ki: “Bir suç ve kabahatin işlenmesini önlemek kastıyla, o amaçla kanundaki yetkiyi kötüye kullanarak bu adam bana şu, şu işleri yaptı.” dedi, avukat olarak. Bekçi; bir, o saatte görevli olacak, yani gece olacak, onun görev yaptığı bölge olacak; iki, çok net bir şekilde bir suç ve kabahatin önlenmesi amaçlı somut bir veri gösterecek bana. Ben vatandaşım.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – İşte onu demiyor ama.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Yapamazsın. Yaparsa avukat Faruk Bey, avukat Celalettin Bey bunu savcıya götürür.

Yetmez. Bakın, sayacağım. Bu çok konuşuldu da işin ruhu da burada diye birazcık da ben işgal edeceğim zamanı.

“b) Suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, -cürmümeşhut- işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit etmek.” Gene durup dururken kimseyi durduramaz, (b) fıkrasında bir suç olacak, cürüm devam edecek, adam kaçmaya çalışacak, ciddi bir sınır; yoksa ortada, ben bunu yaptım diyemez.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – 7/2’ye bakın Sayın Başkan.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Geliyorum. Bakın, Ali Bey...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – 7/2’ye.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Tabii, geleceğim, hepsine geleceğim.

“c) Hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek.” Böyle bir şüphe.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Buralarda itirazımız yok zaten.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ama, bakın, bu hâllerde bile... (2)’nci fıkraya geliyorum; ancak bu hâllerde durdurabilir, 4 fıkra sayılı. Her zaman durduramaz.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – “Makul bir sebep” diyor.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Bu, yukarıda var olan 4 şıkla ilgili, söyledim ya, sabahleyin bana...

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – O zaman değiştirelim burayı, öyle diyelim.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ama yazdı zaten bunu.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Öyle değil.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Bakın, sabahleyin avukat sorduğunda bekçi 7’nci maddenin (1)’inci fıkrasındaki 4 şarttan birinin olduğunu, (2)’nci fıkra “makul bir sebebin” o 4 fıkraya dayandığını ispat etmek zorunda. Yoksa hesabını veremez. Açıkça sınır konulmuş.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Hayır, hayır, sizin kaydettiğinize bir şey söylemiyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Dinleyin, bitireyim bakın.

Makul, yani yukarıdaki sadece 4 fıkra ile ilgili bir sebebin, olgunun makul sebebinin ispat etmek zorunda. Peki, başkası... Diyorsunuz ya “Kelepçe vurdu, sabaha kadar...” “Süreklilik arz edecek, fiilî durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma işlemi yapılamaz.” Yapamaz. Bak, 4 tane ciddi gerekçe olarak ve süreklilik arz edecek şekilde yapamaz. Suç işlendikten sonra bile, bakın suç yokken demiyorum. “Ben halka yardım etmek istedim de millete kelepçe taktım.” Yapma ya! Burası muz cumhuriyeti mi kardeşim?

Bakın, devam ediyorum. (3)‘üncü fıkrada -çok önemli- Kimlik ibraz edilmesini isteyebilir. Kimlikleri ispatlama hususunda gerekli kolaylığı gösterir.” Göstermek zorundadır. Yani internete ismini gir, gör beni diyebilir, ben size söyleyeyim. Tamam mı? Bakın dikkat edin: “Belgesinin bulunmaması, açıklamada bulunmaktan kaçınması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunması dolayısıyla ya da sair surette kimliği belirlenemeyen kişi tutularak durumdan derhâl -suç işlenmiş, bakın öyle yardım falan değil, bir suçun şeyi var, artık emare var, kimlik ibraz edemiyor- kolluk görevlilerini haberdar eder.” Haberdar etme yetkisi var, alıp götürme yetkisi bile yok. Çok açık madde. Arkasından 4 ve 5’inci fıkra.

Son fıkrayı okuyorum: “...yeterli şüphenin varlığı hâlinde, kendisine veya başkalarına zarar verilmesini önlemek amacıyla -Alev Hanım, bakın, yeterli şüphe oluştuğundan sonra bir insanı arayabilmesi için ek bir şart getiriyoruz- yönelik el ile dıştan kontrol dâhil gerekli tedbirleri alır.”

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ek şart değil o Sayın Başkan.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ek şart. Yukarıda saydıklarının hepsi olacak.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Hayır, diyor ki yeterli şüphenin varlığı hâlinde de yapabilirsin.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Değil, yapamazsın.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Kendine yönelik, başkalarına zarar verme durumunda da yapabilirsin.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bakın, madde bir bütün olarak, bir kere bekçi 7’nci maddenin (1)’inci fıkrasındaki 4 şart olacak, bu 4 şartla ilgili makul şüphe olacak, süreklilik arz etmeyecek; bakın, artı, bunlara ilaveten çok açık diyor ki: “...kendisine veya başkalarına zarar verilmesini önlemek amacıyla yönelik el ile dıştan kontrol dâhil tedbirleri alır.” diyor.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Fark etmez Sayın Başkan, sınıratabilirsiniz, önemli değil.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Başkanım, bakın, ben size hukuk tekniği açısından söyleyeceğim. Şöyle...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bakın, ben size bir hukuk devletinde...

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Başkanım, sizin söyledikleriniz... Siz iyi niyetle yorumluyorsunuz, siz öyle yorumladınız. Ben de sizin yorumladığınız gibi yorumlamak isterim ancak benim söylediğim şu: Biz bunu yorumlamak yerine daha açık, net olarak -sizin dediğiniz gibi- mesela “bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek, şu, şu şartlar” diye, “buna uyulduğu takdirde” diye bu ibarenin konulmasında ne mahzur var?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bakın -hocam da burada- 7’nci madde bu yetkilerin zirvesidir.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Evet.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Orada bile, suç hâlinde bile çok ciddi tahditler var. Bunu yapamaz. Eğer bu ülkede savcı varsa, bu ülkede avukat varsa yapamaz.

Peki, önergeyi oylarınıza...

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Başkanım, kanun çıkartıyoruz, kanun metninde “makul süre” diyoruz, yani bunun bir anlamı, izahı var mı başka?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ama hep böyledir kanunlar. Ya “derhâl” dersin -ki derhâl var burada- ya makul süre” denir. Böyle yazılır.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Hâkimin, savcının, emniyet müdürünün bile bir sanığı gözaltında tutma süresi var.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ama bu gece üstü. Ne diyeceksin, Yarım saat mi diyeceksin, bir saat mi diyeceksin? Gece.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Ama “makul süre” diye bir kavram olmaz ki. Makul süre bana göre yirmi dört saat, size göre iki saat.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Tamam Sayın Tüzün.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

2’nci önergeyi okutuyorum...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Sizin önergenizi okutuyorum, okutmak zorundayım çünkü başladık ya.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ben madde üzerinde söz alacaktım Sayın Başkan.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ama geçtik, 7’deyiz. Sordum çünkü.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ama Zeynel Bey gitmek durumundaydı oy yüzden...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Önergeyi okuturuz şimdi, bir sonraki maddede konuşun, hayhay. 7’de konuşun.

Önergenizi okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2/2555 esas numaralı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanun Teklifi’nin 6’ncı maddesinin kanun teklifinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Zeynel Özen

İstanbul

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Önerge sahibi yok. Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

6’ncı maddenin 1’inci fıkrası (b) bendi ile bekçilerin noksanlık durumunda tedbirler almasını öngörülmüştür. Bu noksanlığın tam anlamıyla belirtilmemiş olması bekçilerin yurttaşlara yönelik yapabileceği fişlemeyi de beraberinde getirebilmesi anlamında kabul edilemez.

6’ncı maddenin 1’inci fıkrası (c) bendi ile bekçilerin muhalif yurttaşları açık bir biçimde fişleyebilmesinin önünü açması açısından kabul edilemezdir.

17 Ocak 2020’de İstanbul Bayrampaşa’da elindeki bıçak ile restorana giren ve sarhoş olduğu iddia edilen Bulgaristan uyruklu Milen Bahchevanov polisler tarafından onlarca kez ateş açılması sonucu yaşamını yitirmiştir. 6’ncı maddenin 1’inci fıkrası (e) bendinin “gerekli tedbirler” kısmının muğlaklığından kaynaklı bekçilerin Bayrampaşa’da yaşanan olaya benzer bir biçimde müdahale etmesine ve yurttaşların yaşamına mal olabilecek durumlar yaşanabilmesi açısından kabul edilemez.

İktidarın toplumsal muhalefetin demokratik tepkisini gösterdiği eylemlere yönelik kriminalize eden söylemleri ortadayken, 6’ncı maddenin 1’inci fıkrası (g) bendi ile bekçilerin yurttaşların demokratik protesto haklarının engellemesi ve müdahale etmesinin önünü açmasından kaynaklı kabul edilemezdir.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7'nci maddeyi okutuyorum:

Durdurma ve kimlik sorma

MADDE 7- (1) Çarşı ve mahalle bekçileri, görev bölgesi ve çalışma saatleri ile sınırlı olmak kaydıyla kişileri ve araçları;

a) Bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek,

b) Suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit etmek,

c) Hakkında yakalama emri ya da zorla getirme karan verilmiş olan kişileri tespit etmek,

ç) Kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya malvarlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek, amacıyla durdurabilir.

(2) Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için makul bir sebebin bulunması gerekir. Süreklilik arz edecek, fiili durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma işlemi yapılamaz.

(3) Çarşı ve mahalle bekçisi, görevini yerine getirirken kendisinin çarşı ve mahalle bekçisi olduğunu belirleyen belgeyi gösterdikten sonra, durdurduğu kişiye durdurma sebebini bildirir ve durdurma sebebine ilişkin sorular sorabilir, kimliğini veya bulundurulması gerekli diğer belgelerin ibraz edilmesini isteyebilir. Bu kişilere kimliğini ispatlama hususunda gerekli kolaylık gösterilir. Belgesinin bulunmaması, açıklamada bulunmaktan kaçınması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunması dolayısıyla ya da sair surette kimliği belirlenemeyen kişi tutularak durumdan derhal genel kolluk görevlileri haberdar edilir.

(4) Durdurma süresi, durdurma sebebine esas teşkil eden işlemin gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulan makul süreden fazla olamaz.

(5) Durdurma sebebinin ortadan kalkması halinde kişilerin ve araçların ayrılmasına izin verilir.

(6) Çarşı ve mahalle bekçisi, durdurduğu kişi üzerinde veya aracında silah veya tehlike oluşturan diğer bir eşyanın bulunduğu hususunda yeterli şüphenin varlığı halinde, kendisine veya başkalarına zarar verilmesini önlemek amacıyla yönelik el ile dıştan kontrol dahil gerekli tedbirleri alabilir. Bu amaçla kişinin üzerindeki elbisenin çıkarılması veya aracın, dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin açılması istenemez.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Yaşar Bey, Filiz Hanım; hepinize söylüyorum, maddeyle ilgili düşüncem şu: Bu maddeyi çıkaralım şimdi “sıvazlama”yı çıkarabilmek için, yarın en son, sonunda tekrar gündeme alınız. Dolayısıyla müzakere etmeden önergeyi okutayım veya konuşabiliriz.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Çıkarılmasına dair önerge var mı?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Var, onu okutacağım eğer şeyse.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sadece “sıvazlama”yla ilgili mi?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bizim düşüncemiz o. Arkadaşlar tekrar bir önerge hazırlamışlar, yarın sonunda yeni madde ihdası düşünüyoruz biz. O yüzden istiyorsanız görüşelim, istiyorsanız 10'uncu maddeye kadar yürüyelim, bunu çıkaralım şimdi.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Yarın konuşuruz.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Bence 10'uncu, 11'inci maddeye kadar gidelim, bunu çıkaralım. 10'u bitirelim bugün.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Başkanım, bunu çıkaralım, bırakalım.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ama söz verdiniz biraz önce Sayın Başkanım, 7’yi çıkaracağız...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ben çıkartıyorum, ben dedim “Çıkartalım.” diye yani. Onu yapalım da rahatlayalım yoksa yarın da bitmez, yarın bitirelim şunu.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Yarın biter Başkanım.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Yarın biter.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – 10’u bitirip gidiyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yarın madde ihdas ederek buraya geleceksiniz.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Evet, geleceğiz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – İşte, o zaman onu yapmadan önce en azından çok kısa bir görüş bildirmek istiyorum bununla ilgili.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Yani isterseniz hep görüşelim, ben bir şey demiyorum.

Buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Aslında hakikaten o şekilde bir uzlaşmaya vardık yani 7’yi çıkaralım ve yarına kalsın diye.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – 7’yi çıkaralım, yarına bırakalım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ama yarın bir madde ihdas ederek geleceksiniz ve en azından bununla ilgili –çünkü 2 komisyona katılacağım yarın, bir 3’üncü komisyona katılmam mümkün olmayacak- olarak 66 senesindeki kanunda en azından o dönemde yetkiler geniş ama “acil durumlarda müdahale çerçevesinde” diyor ama şu anda yeni kanunda kimlik sorma ve üst arama yetkisi veriliyor. Yani bu, gerçekten 7’nci maddede de, demin 6 çerçevesinde de konuşulan şeyler hep aslında o genel çerçevede değerlendirdiğimiz cezasızlığa dayanan şeyler. Siz böyle olmadığını savunuyorsunuz ama muhalif olan insanlar böyle olduğunu savunuyorlar.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Doğru, normal.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ve bunun çok fazla örneğiyle karşılaşyoruz. O nedenle, mesela “Bekçi kimlik soramaz.” diyen yargı kararları varken olaylardan bir tanesinde İzmir’de 2 bekçi, çok kısa bir zaman aralığı içerisinde 2 kişiye defalarca kimlik kontrolü yapmak istiyor ve hakikaten bunun üstüne artık tartışma çıkıyor ve bu, yargıya intikal ediyor, mahkeme bekçileri haksız buluyor ve “Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu’nun polislere verdiği kimlik sorma yetkisi bekçilere verilmiyor.” diyor. Bu olayda bekçiler, yeniden kimlik göstermek istemeyen yurttaşları gözaltına almaya da çalışıyorlar aynı zamanda.

Şimdi, siz diyorsunuz ki: Evet, bu kadar, bu kadar bunları yaptıktan sonra ancak durdurabilir, şunu yapabilir, bunu yapabilir. Peki, burada Emniyet Genel Müdürlüğü bu mahkeme kararı sonrasında ne yapıyor? Görevin suistimaline hiç takılmıyor ve Çarşı ve Mahalle Bekçileri Yönetmeliği’nin 16’ncı maddesine atf yapıyor ve “Bekçiler kimlik sorabilir.” diyor. Yani bir bekçinin kalkıp da defalarca kimlik sorması falan hiç umurunda olmuyor Emniyet Genel Müdürlüğü’nün.

Şimdi, aynı şekilde bekçilerin yaptığı çok sayıda ihlal var. Yani bunlarla ilgili mesela bir tane soruşturma olmuş mu? Ben gerçekten bunu da merak ediyorum. Yani onlara kimlik sorma, araç durma ve üst arama yetkisi veriliyor. Bunu yapmaya çalışıyorsunuz ama o kadar fazla suistimal var ki onlarla ilgili. Yani bunları alt alta, dinlemediğiniz için -kusura bakmayın- sıralamayacağım ama bence 7’den sonra da devam etmeyelim çünkü zaten dinlemiyorsunuz. Bu ihlalleri sıralamamın da çok bir anlamı

olduğunu zannetmiyorum. Yani art arda... 14 Temmuz 2019'da 20 yaşında İzmir Karşıyaka'daki genç, 3 bekçi tarafından darbedilip ters kelepçeyle gözaltına alınıyor. Ne yapılmış bu bekçilere biliyor musunuz? Bilmiyoruz.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Soralım öğrenelim, mutlaka bir şey yapılmıştır.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sorun. Evet, size göre yapılmıştır ama muhtemelen yapılmamıştır yani.

11 Eylül 2019 tarihinde Diyarbakır Bağlar ilçesinde 54 yaşındaki bir yurttaşa sokak ortasında silah çekip işkence yapıyor. Ne yapılmış acaba, bilmiyoruz. Yani az önce de gerekçemizde de okunmuştu, daha çok yeni bir olayda da, işte, içkili, sarhoş olan Bulgaristanlı bir kişi öldürüldü.

Yani sonuçta hakikaten bunlar önemsizse o zaman da hiç kızmayın, yeni bir güç oluşturuyorsunuz diye... Evet, yeni bir güç oluşturuyorsunuz, bu iş bu kadar basit aslında. Çoğunluğunuz olduğu için de bunu yapabiliyorsunuz ve kimsenin sözüne de çok da kulak asmıyorsunuz.

Hayırlı olsun, yani ne diyebilirim başka.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyorum.

Madde hakkında başka söz isteyen? Yok anladığım...

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Önergeyi işleme koyacaksınız ya Başkanım.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Yani Hocam, görüşü olan, tartışalım diyorsanız tartışalım yani onu söyleyeyim, sıkıntı yok.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Yeni madde ihdası yoksa yani yeni madde gelmeden neyi tartışacağız?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Biz aynısını getireceğiz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – E işte aynı...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Gerekçeyi çıkartacağız. Bakın açık söylüyorum. Buyurun efendim, konuşun, aynısını diyorum, söylüyorum, bir yanlış anlaşılma olmasın. Gerekçeden “sıvazlama” çıkmış olacak.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun, dinliyorum.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Şöyle Sayın Başkan: Siz bu 5'inci maddeye geçerken “7'ye gelelim, 7'yi çekelim ve bu akşam kapatalım.” dediniz. 6'yı görüşürken, 6'nın görüşmesi bitmeden nedense 7'ye geçtiniz, 7 konusunda uzun uzun açıklamalar yaptınız, ondan sonra 6'ya yeniden döndü, sonra “7'yi çekiyoruz, şimdi devam edelim.” dediniz. Şimdi, burada, evet, hepimizde bir yorgunluk var haliyle.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Hayır, yorgunluk değil hocam, ben bir izah edeyim size.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ama şöyle...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ben dinleyeyim, tamam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ya, buyurun, izah edin.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun, haydi, biz size hürmet edelim.

Buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Şöyle: Şimdi, mesela, tabii bu saatte bunu konuşunca o zaman şöyle oluyor. Demin dediniz ki “Ya, suç işlenmiş, işlenmiş olan suçun üzerinden...”

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Adli görevde bile...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Adli görev ama şu var Sevgili Başkan.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Onda bile getirilen önemli sınırlar var dedik.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Tabii Sevgili Başkanım, tabii, şu anda hepimiz yorgunuz tabii ki, bir an önce bitsin diye bakıyoruz birbirimize.

Şöyle, bakın: 7’nin (ç) bendinde “Kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya malvarlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek, amacıyla durdurabilir.” diyor. Şimdi, burada herhangi bir suç işleme durumu yok ki, “muhtemel bir tehlikeyi önlemek için” diyor. Dolayısıyla biz bunu görmeden sadece sizin zikrettiğiniz (b) bendini alıp “Ya, nasılsa suç işlemiş, dolayısıyla suç işlendikten sonra yapılan bir işleme karşı çıkmayalım.” biçiminde bir açıklama yapınca o zaman ister istemez konuya herhangi bir niyet sorgulaması yapmadan farklı bir mecraya kayıyor. Oysa mesela sizin açıklama yapmaya çalıştığınız husus esasen 8’inci maddeyle ilgiliydi. Şimdi, karıştı bütün bunlar. Tabii, siz Başkan olarak şeyinizi kullandınız, konuştunuz, ben konuşacak değilim ama karıştı Sayın Başkan.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Karışmadı, karışmadı...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Yani burada hepimiz bir yasaya katkıda bulunalım diyorsak o zaman bırakalım şimdi burada, yarın sakın kafayla, daha dingin bir biçimde bunları sağlıklı bir şekilde konuşalım.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Hocam, teşekkür ediyorum. Bir aydınlansın diye tekrar edeyim hoşgörünüze sığınarak. Sizi dinlemeye, istifade etmeye de çalışıyoruz.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sağ olun.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Şimdi, Yaşar Bey dedi ki önergeyle ilgili “Bizim adımıza Ali Bey ile Faruk Bey konuşacak.” dedi, 6’ncı madde, doğru mu? Ali Bey’i dinledik, Faruk Bey’i de dinledikten sonra görüşme tamamlanmıştı maddeyle ilgili, bitmişti, oylamaya geçmem gerekiyordu, tamamlanmıştı çünkü. Ben orada -başından beri, saat üç buçuktan beri çalışıyoruz- özellikle bu kimlik sorma, arama konusu çok tartışıldığı için dedim ki, müsaade ederseniz, burada en önemli madde 7’nci madde. 6’ncı maddeyle ilgili Faruk bey dedi ki “Bu keyfi uygulamaya açık. Kelepçe takar...” Benim kanaatimce... Ben de kendi görüşümü söylüyorum sonuçta yani herkesi saygıyla dinliyoruz, herkesin görüşü kayda giriyor. Doğru, Parlamentoda da çoğunluğun dediği oluyor sonuçta, o ayrı bir şey. Yarın başkası çoğunluk olacak onun dediği olacak, bu böyle, demokrasinin şeyi bu. Dolayısıyla ben sadece Faruk Bey’e kendi zaviyemizden bakış açımızı anlatmak için ekstra söyledim, kesmedim yoksa, o bitmişti, bir.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Ama ona cevap henüz vermedik.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – İsteseydin verirdim yani benimki ekstra bir bilgi oldu.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Yarın vereceğim o cevabı.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – İki: Tekrar 7’nci maddeye gelirsek. Bakın, 7’nci maddedeki düşüncemiz şu: Ben dedim ki, mademki bu “sıvazlama” vesaire rahatsız diyorsunuz, Polis Vazife ve Selahiyette bile var bu ama olmaz diyorsunuz o zaman ortak bir önergeyle bu işi bitirelim, bu konu kapansın, gerekçeden “sıvazlama” -orada belki biz kendimizi tam ifade edemedik- bu konu çıksın dedim ama öyle bir şey yok. Çünkü siz “sıvazlama”nın çıkmasını yeterli görmüyorsunuz, doğru mu?

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Evet.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Dolayısıyla kanunu müzakere etmemiz gerekiyor. Yani orada bir uzlaşma yok. Uzlaşma olsa, dense ki “Tamam, 7’nci maddeyi çıkaralım “sıvazlama” gerekçesi oradan çıksın, ondan sonrakini de çıkaralım, birbirimizi yormayalım.” dense... Ben öyle anlıyorum, onun da tam anlaşılmadığını düşündüğüm için diyorum ki bir ara verelim, konuşuruz, öyle çözeriz diyorum. Maalesef öyle bir vasatı zannediyorum bulamayacağız, doğru mu? Bulamadığımız için ben başkan olarak, yarına da bu işi, yükünüzü hafifletme adına diyorum ki 7’yi önergeyi okuyarak çıkaralım, 10’uncu maddeyi de çıkaralım, yarın iki-iki buçukta da gelip bu işi bitirelim diye planlıyorum kafamda. Arz edebildim mi efendim?

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Biz de diyoruz ki 7’nci maddeyi vereceğiz, önergeleri geri çektikten sonra 10’da bitirmişiz ne fark eder, 7’de bitirmişiz ne fark eder?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ya, çok madde kalıyor Yaşar Bey, 3 madde daha yapalım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Hepsi sorunlu maddeler, hepsi sorunlu maddeler...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Çok var, 8 madde, geriye 5...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – 8, 9, hepsi sorunlu maddeler.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – 11’den sonra...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – 7’yi konuşursunuz, yarın yine konuşuruz. E konuşalım, konuşun istiyorum yani konuşun kayıtlara girsin istiyorum.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Yarına kalmasının ne mahzuru var?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Yarın bitmez. Şunu bitirelim artık. Bu Komisyona yeter yani o anlamda.

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Sekizde biter ya.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, söz alabilir miyim?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, 7’nci madde, evet, önergeyle çekilecek, yarın getireceğiz tekrar diyorsunuz, onun devamını yarın konuşuruz. 10’uncu maddeden sonra zaten problemlili madde yok. Şimdi, yarın, yani 7’den sonra çekilecek 8, 9 konuşulur bir süre, ondan sonra hepsi rahat geçer zaten. Şimdi, bu teklif haftaya görüşülmeyecek mi Meclis Genel Kurulunda Sayın Başkanım?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Evet.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – E biz yarın bunu zaten bitiririz. Ha, şunu da sakın yanlış anlamayın yani sabaha kadar çalışalım dersiniz çalışırız da, sıkıntı yok, çalışmışlığımız da var bizim ama şimdi 7’nci maddeyi yapalım...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Şöyle bir şey yapalım...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – ...çekelim, ondan sonra yarın birde toplanalım mesela, on ikide toplanalım.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Şöyle söyleyeyim: Yarın, benim görüşüm, iki-iki buçuk sanki daha iyi olur gibi.

Şöyle bir öneri var arkadaşlar, tam orta yolu buluyoruz: 7’yi çıkaralım, 8’i görüşelim, 7’yi ekleyelim, gidelim, tamam.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – 7’yi ekleyelim tekrar...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Tabii, tabii... Siz görüşlerinizi söyleyin, sonuna kadar anlatın her şeyi.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Tamam.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Tamam, buyurun efendim o zaman. Yaşar Bey öyle yapalım. 8’den sonra 7’nin ihdasını yapalım, gidelim.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Hani, yarın olacaktı?

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ama kabul etmiyorsunuz. 10’a gitmiyorsunuz ama bari şunu yapıp da gidelim.

Evet, öyle yapıyoruz, ihdas ediyoruz 8’de.

Buyurun, önergeyi okutuyorum.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, söylediğiniz bir söz diğerini tutmuyor ama...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ama uzlaşamıyoruz, ne yapayım Ali Bey ya?

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – 7’yi yarın görüşelim, 10’a kadar görüşelim...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Anlaşırlarsa Genel Kurulda değiştirsinler ya, ne olacak ki?

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Hayır, diyorum ki, diğer konularda da yarın belki gruplar arasında bir konuşma olabilir, onun için...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Engin Bey’le konuştular. “Sıkıntı yok.” diyor Engin Bey.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – 10’uncu maddeden devam edelim, 7’yi çekin geri...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Evet, o da olur, 10’a kadar gidelim. Tamam, peki.

Buyurun.

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2555) esas numaralı Kanun Teklifi’nin 7’nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

Sermet Atay

Mustafa Yel

Ümit Yılmaz

Gaziantep

Tekirdağ

Düzce

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Yaşar Tüzün

Nihat Yeşil

Ali Öztunç

Bilecik

Ankara

Kahramanmaraş

Faruk Sariaslan

Erkan Aydın

Ensar Aytekin

Nevşehir

Bursa

Balıkesir

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Önerge üzerinde söz isteyen? Yok.

Gerekçeleri okutayım mı? Yok.

Önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Önerge doğrultusunda maddenin metninden çıkarılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8’inci maddeyi okutuyorum:

Adli görev ve yetkiler

MADDE 8- (1) Çarşı ve mahalle bekçileri, suç işlenirken veya işlendikten sonra, henüz izleri meydanda iken;

- a) Şüphelileri yakalamak,
 - b) Yakaladıkları şüphelilerin kendilerine veya başkalarına zarar vermelerini engelleyici tedbirleri almak,
 - c) Suç delillerinin kaybolmaması veya bozulmaması için gerekli muhafaza tedbirlerini almak,
 - ç) Varsa olayın tanıklarının kimlik ve adres bilgilerini tespit ederek genel kolluk birimlerine bildirmek,
- ile görevli ve yetkilidir.

(2) Haklarında tutuklama veya yakalama kararı çıkarılmış kimseleri gördükleri takdirde yakalamak ve bağlı bulunduğu genel kolluk kuvvetlerine teslim etmek ile görevli ve yetkilidir.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Madde üzerinde söz isteyen? Yok.

8'inci madde üzerindeki ilk önergeyi okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2/2555 esas numaralı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi'nin 8'inci maddesinin kanun teklifinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Zeynel Özen

İstanbul

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Söz istiyor musunuz Zeynel Bey?

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Bu maddeyle bekçilere şüphelileri yakalama, suç delillerini muhafaza etme, tanıkların kimlik bilgilerini tespit etme, haklarında yakalama ve tutuklama kararı olanları genel kolluk kuvvetlerine teslim etme yetkileri verilmektedir. Kanun teklifinin bariz bir şekilde sorunlu olan bir diğer maddesidir. Bu maddede bekçilere verilen görevler ile bekçilerin aldıkları mesleki eğitim ve siyasi iktidarın yandaşlığında seçilmeleriyle birlikte düşünüldüğünde bekçilerin bu yetkileri haksız ve hukuksuz şekilde kullanma potansiyeli açık bir şekilde görülür.

Söz konusu madde bekçilerin olay yerinde veya sonrasında yetkilerinin artırılması anlamına gelmektedir. Polise olay yerinde ve sonrasında tanınan yetkiler bu maddeyle bekçilere de tanınmak istenmektedir.

Daha önce İzmir'de yaşanan olayda İzmir 35. Asliye Ceza Mahkemesinin verdiği karara göre bekçinin kimlik sorma hakkının olmamasına rağmen söz konusu yeni düzenlemeyle bekçilere verilen yetkiler çerçevesinde bekçilere kimlik sorma hakkı verilmek istenmektedir. Yani bu yönetmelik bekçilerin vatandaşa karşı olan görev ve yetkilerinden ziyade, devletin bekçilerle olan ilişkisini düzenlemektedir.

Bu anlamda, bu maddenin reddedilmesini istiyoruz.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2/2555 esas no.lu Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi'nin 8'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nihat Yeşil

Erkan Aydın

Ensar Aytekin

Ankara

Bursa

Balıkesir

Faruk Sarıaslan

Yaşar Tüzün

Ali Öztunç

Nevşehir

Bilecik

Kahramanmaraş

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Gerekçe Başkanım...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Teklif metninden çıkarılmasını talep ettiğimiz teklifin 8'inci maddesi aslında adli kolluğun sahip olması gereken görev ve yetkileri çarşı ve mahalle bekçilerine tanımaktadır. Bu düzenleme, çarşı ve mahalle bekçilerin öznel değerlendirmelere olanak tanıyacak, vatandaşların hak ve özgürlüklerinin kısıtlanmasına yol açacak bir içerik taşımaktadır.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9'uncu maddeyi okutuyorum:

Zor ve silah kullanma yetkisi

MADDE 9- (1) Çarşı ve mahalle bekçileri 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 16 ncı maddesinde belirtilen zor ve silah kullanma yetkisini haizdir.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Maddeyle ilgili söz isteyen?

Buyurun Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Evet, burada diğer maddelerin yazım tarzının tersine, bu madde PVSK madde 16'ya yollama yapıyor ve bir madde yazımından kaçınıyor. Şimdi, birinci sorun bu. Böyle bir yasa maddesi yazılmaz. O zaman diğerlerinde niye yazmadınız? Biz o kadar ısrar ettik 2'nci maddede, neden o maddeyi aynen almadınız, bunu koydunuz? Bilindiği gibi, 16'ncı madde PVSK'nın en sorunlu maddesidir ve bu maddeden Emniyet güçleri görev ve yetkilileri ile Jandarma görev ve yetkilileri bile yakınıyorlar. Böyle bir yetki tanınamaz. Bu kadar geniş, bu kadar kaygan, bu kadar belirsiz... Meşru savunma ve zorunlu hâl dışında adam öldürme, silah kullanma kesinlikle Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelere aykırıdır. Oysa buradaki silah kullanma yetkisi, bu genişliği esasen, bırakın uluslararası sözleşmeleri, Anayasa'mızın 17'nci maddesi, yaşam hakkı üzerinde sürekli, Demokles'in kılıcı gibi tehdit oluşturan bir maddedir.

Benim, Sayın Başkan, önerim; bakan yardımcılarını yanında lütfen bu, silah kullanma konusunda çok deneyimli olan Emniyet üst düzey yetkililerinden biri ve Jandarma komutanlarından biri bir açıklama yapsın. Yani bu toplumun geleceği ve toplumsal barış açısından son derece önemli bir konudur.

Sayın Başkan, acaba beni dinleme...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Dinliyorum.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Bir önerim oldu, somut önerim oldu. Burada hazır kendileri varken yararlanalım. Tabii ki bakan yardımcısını da dinlemekten her zaman yararlanıyoruz ama Jandarmanın en üst yetkilisi ve Emniyetin en üst yetkilisi bu, silah kullanma konusunda bize lütfen bir açıklama yapsın, ondan sonra ben devam edeyim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Evet, bu konuda söz almak isteyen var mı Emniyet... Hocamızı dinlediniz.

Yok, cevap vermek isteyen yok.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ben o zaman kapatayım, bunu bitireyim.

Yani Sayın Başkan, bu maddede söz almamaları kuşkusuz... Yorum yapmayacağım ama en azından olumlu bir beyanda da bulunmadılar, bulunamazlar zaten. Çok tehlikeli bir maddedir. Şu andaki ana kolluk olan, asıl kolluk olan polis ve jandarma için de çok sorunlu maddedir. Biz yardımcı bir kolluk diyoruz ve onlara aynı maddeyi, en tartışmalı maddeyi aynen, dolaylı yolla veriyoruz. Lütfen bu konuda birlik olalım ve bu nasıl ki madde 7'yi geri çektiniz yeniden yazalım diye, bunu da geri çekelim ve yeniden yazalım.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Madde 7'yi sadece geneli üzerindeki şeyi değiştirmek için çekiyoruz, yanlış anlaşılmasın. Arkadaşlarım da yarın bunun kötüye kullanılacağını ve geçirmemiz gerektiğini söylüyorlar. Onu da takdirlerinize sunuyorum.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, anladım. Ben de bu madde için geri çekelim ve zorunluluk hâli ve meşru müdafaa öğeleriyle sınırlı olarak buna özgü yazalım... Madem ki bekçiliğe özgü bir yasal düzenleme yapıldı, o zaman silah kullanma yetkisinin de...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Doğru anlıyor muyum, siz 16'ncı maddenin kendisine itirazlarınız var?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Tabii ki ciddi itirazlarım var. Buna Emniyetin de itirazları var yani Emniyet ve Jandarma görevlilerinin de yetkililerinin de itirazları var.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ama sonuçta Anayasa Mahkemesinin iptal etmediği, yürürlükte olan bir madde, değil mi?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Anayasa Mahkemesinin verdiği her kararı paylaşacak olsak zaten burada...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Peki, tamam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Yani o bakımdan, bekçiliğe özgü bir yasa yaptığımıza göre silah kullanma yetkisine ilişkin maddeyi de buna özgü yazmak lazım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Tamam Hocam, teşekkür ediyorum.

Buyurun Filiz Hanım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Şimdi, 7'nci madde... O, hakikaten “sıvazlama” denilen şey aslında bence bunların yanında hiçbir sorun değil. Yani bir üst aramak mı yoksa kurşun sıkmak mı? Yani gerçekten zor ve silah kullanma yetkisi veriyorsunuz ve birilerine bunu verirken hangi saiklerle veriyorsunuz, nasıl bir eğitimle veriyorsunuz? Yani polis dahi belirli durumlarda silah kullanma yetkisine sahipken herhangi bir psikolojik, hukuki eğitime doğru dürüst tabi olmayan bekçilere böyle bir yetkinin verilmesi durumu yeni güvenlik krizlerine sebep olacaktır. Ben yedi medi derken aslında 8'in, 9'un buradan geçtiğini düşünüyorum ve hakikaten doğru dürüst bir müzakere de olmadığını düşünüyorum açıkçası.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Lütfen, üç buçuktan beri konuşuyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ama öyle değil, asıl sorunlu maddeler bunlar. O yüzden zaten rica ettik...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ama zaten geneli üzerinde tüm maddeler masaya yatırıldı.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Hayır, o yüzden rica ettik bu saatte, on birde değil de ertesi gün hiç olmazsa daha sağlıklı şekilde... 7, 8, 9; bunlar sorunlu maddeler; ondan sonrasında doğru dürüst bir şey yok ki.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Peki, teşekkür ediyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yani bu, hakikaten o, işte silahlanma ve bir başka paramiliter güç düşüncesinin, hani o dediğiniz niyet okuma mı değil mi artık bilemeyeceğiz ama bireysel silahlanmanın da hakikaten daha fazla artış göstermesini ortaya çıkartıyor. Ben, yine, bunu Cumhurbaşkanının bugün artık sokak güvenliğini sadece kolluk kuvvetleriyle sağlayamadığımız şeklindeki ifadesine bağlıyorum. Bu madde kabul edilemez açıkçası.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Peki, teşekkür ediyorum.

Efendim, 9’uncu maddeyle ilgili bir önerge var, görüşleri aldım, 9’uncu maddeyle ilgili önergeyi okutuyorum.

SERMET ATAY (Gaziantep) – Yeni önergeyi verelim 7’nci maddeyle ilgili, görüşmesini yarın yapalım.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Hayır, yok, görüşmesini yapmayın, madem ısrar ediyorsunuz yapalım arkadaş. Bir şey yok, herkesi dinliyorum ben. Zaten müzakere yapıyoruz arkadaşlar yani siz öyle diyorsanız öyle yaparız. Getirin önergenizi, onu yapalım.

Siz diyorsunuz ya...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Okusun, ben konuşacağım Sayın Başkanım.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Tabii, konuşun. Sen diyorsun ya: “Güven unsuru yok.” Diyor ki: “Yarın manşet atılır, 7’nci maddeyi de çektirdik, o zaman geçirelim.” Okutacağım.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ama Sayın Başkan, inatlaşmayla nasıl yaparsınız bunu?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ben yapmıyorum.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sizden beklemezdim bunu hiç Sayın Başkan.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ama ne yapayım?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Böyle bir şey olabilir mi ya? “Basın ne diyecek?” diye biz bir...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Efendim, hayır, arkadaşların görüşü şu, diyorlar ki...

Şu maddeyi bir halledelim Hocam, konuşalım. Ben istemiyorum, benim tarzım bu değil ama işimi de yapayım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Basın sizin söylediklerinizi söyleyecek şimdi.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Söylesinler yani ama muhalefet...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – İşte, saçma bir şey olacak yani.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – 9’uncu maddeyle ilgili önergeyi okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2555) esas no.lu Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi’nin 9’uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ensar Aytekin

Erkan Aydın

Nihat Yeşil

Balıkesir

Bursa

Ankara

Ali Öztunç
Kahramanmaraş

Yaşar Tüzün
Bilecik

Faruk Sariaslan
Nevşehir

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Önerge sahipleri adına Ali Bey, buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, bakın, bizim İçişleri Komisyonumuz pek çok diğer komisyondan farklı çalışıyor.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Doğru.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ben uzun yıllar, belki de bu salonda bulunan herkesten daha fazla komisyonlara katıldım, uzun yıllar, 1996 yılından bu yana ben bu komisyonlara katılıyorum. Gazeteci olarak katılıyordum, şimdi de milletvekili olarak katılıyorum. 1996 yılında başladım ben bu Parlamentoda arkadaşlar.

Şimdi, Plan ve Bütçe Komisyonunda başka bir tarz vardır, Milli Savunmada başka bir tarz vardır ama İçişleri Komisyonunda şöyle bir şey oluyor: Bir uyum, uyum çerçevesinde “Ya, şu saatte toplanalım, bugün bu kadar çalışalım ya da bitirelim.” Bunlar konuşuluyor. Şimdi siz dediniz ki: “Arkadaşlar, 7’yi çekelim, 10’a kadar devam edelim. Yarın tekrar 7 gelecek, biz oradan devam ederiz. Mehmet Muş ile Engin Altay konuşuyor.” Engin Altay’la biz görüştük, siz Mehmet Muş’la görüştünüz. Nitekim dediniz ki: “Peki, tamam, biz 7’yi çekiyoruz, 10’uncu maddeye kadar devam edeceğiz, ondan sonra da yarın iki, iki buçuk gibi toplanırız.” Şimdi, arkadaşlar ne oluyorsa bir hareketlilik var. “7 çekilecek, hemen tekrar getirelim, hemen tekrar bu işi bitirelim.” Niye? Sizin açıklamanıza göre basından korkuyorlarmış. Basında zaten...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Hayır, basından korkma değil, bakın, düzelterek söyleyeyim...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Öyle söyledi Sayın Başkan.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Bizim arkadaşların söylediği şu, bir saniye, ben tekrar edeyim, kayıtlara girsin. Bizim arkadaşlarımızı -özellikle Alev Hanımdan kaynaklanan- bu “sıvazlama” kelimesi rahatsız ediyor, muhalefeti de rahatsız ediyor, “sıvazlama” kelimesini çıkaralım. “Sıvazlama” kelimesi madde metninde olmadığı için bir sorunla karşı karşıyayız, bunu nasıl çıkaracağız dedik. Bunun üzerine uzmanlarla yaptığımız görüşmede bunun yolu şu dendi: “Bir önergeyle madde çıkarılır, madde çıkarıldığı için gerekçe çıkar. Yerine maddede küçük bir müdahaleyle yeniden önerilir.” Ben bunu istedim ki muhalefetle iş birliğiyle yapalım, ortak karar verelim ama ancak bu konuda bir mutabakat sağlanamadı. Dediniz ki: “Çıkarın, yarına kalsın.”

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Evet, siz de “Evet, tamam, 10’a kadar devam edelim.” dediniz.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Arkadaşlar da diyorlar ki... Evet, ben de 10’uncu maddeye kadar dedim, iki alternatif sundum, ya 10’u ekleyerek gidelim 8’den sonra ya da 10’a kadar gidelim dedim.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Evet.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Siz sonra onu kabul ettiniz, önce ikisini de kabul etmediniz. Şimdi arkadaşlarımız, çoğunluk grubu diyor ki: “Bu, yarına kalırsa gereksiz yere, muhalefet çekildi, polemik olur, gereksiz bir gündem oluşur çünkü biz niyetimizi ihzar etmişiz baştan beri, dolayısıyla biraz daha yorulalım ama işimizi yapıp gidelim.” Ben de saygı duyuyorum.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Şimdi ben devam edeyim o zaman.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – 9’uncu maddenin önergesiyle ilgili konuşuyorsunuz. Buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Evet, konuşmama devam edeyim ben Sayın Başkan.

Şimdi, öyle bir anlaşma yaptık, arkasından “Çoğunluk grubu böyle istiyor.” diye siz Başkan olarak tekrar bizim önümüze başka bir şeyle geliyorsunuz. O zaman biz sizinle şu saatlere kadar çalışalım, şu kadar madde çalışalım anlaşmasını yapmayalım bir daha, güven sorunu yaşarız sizinle.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Bence yapalım ama güven sorunu başka yerden kaynaklanıyor. Arkadaşların güven sorununun kaynaklandığı yer...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, size karşı biz güvenimizi yitiririz, net.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Arkadaşların sana karşı bir güven kaybı var maalesef.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Bana karşı güven kaybı olan kimdir, hangi sebepledir bilemem ama şayet böyle bir kayıp varsa bu arkadaşlarınıza söyleyin...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Olmaz o, olmaz, artık tamamlarsak...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Bir dakika Sayın Başkan...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Tamam, sıkıntı yok.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Bir dakika, şimdi, ben bu Komisyonun üyesiyim, ben bu Komisyonda konuşma hakkına sahibim.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Doğru.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Madem öyle, böyle yapacağız: Her maddede önergemizi de veririz, sürekli de konuşuruz. Ben yapacağım bunu.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Tamam.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Maddeler üzerine bir iki önergeleri var.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Yel, lütfen müdahale etmeyin, Başkan var, eğer Başkanın yapmadığını düşünüyorsanız değiştirin başkanı.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Yok, arkadaşlar danışmanlık yapıyorlar, katılım sağlıyorlar, katkı sağlıyorlar.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – O zaman lütfen Sayın Yel... Bakın, bu benden rahatsız olan arkadaşlarınıza söyleyin, şunu yazmasalardı buraya, okuyorum: “Durdurulan kişi üzerinde giysilerinden herhangi birisi çıkarılmaksızın elle yüzeysel olarak yoklama biçiminde bir kontrol yapılabilir. Yoklama ve sıvazlama durdurma sırasında bekçinin kontrol amaçlı yapabileceği işlemlerdendir. Sıvazlama, yoklama işleminin elin kişinin üstünden kaldırılmaksızın sürekli bir şekilde...”

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Bu, maddede yok.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, müdahale etmeyin, bırakın, istediğimiz gibi konuşalım, rica ediyoruz.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Peki, tamam, buyurun konuşun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Yani hem anlaşmaları bozun hem başka şeyler söyleyin, hakaret edin, ondan sonra da bizim sözümüzü kesmeye çalışın.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Estağfurullah.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Çok net bir daha söylüyorum: Ben her maddede çıkacağım, konuşacağım yarım saatse yarım saat, bir saatse bir saat.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Tüzüğe göre 5 dakika...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Hayır, İç Tüzük’ün imkân verdiği ölçüde...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Yel, Sayın Başkan bilmiyor mu ne olduğunu? Eğer gerçekten Sayın Başkanın burayı yönetemediğini düşünüyorsanız değiştirin, siz oturun oraya Sayın Yel, iki de bir karışmayın ya. Ayıp bir şey ya, gerçekten ayıp bir şey!

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Tüzük öyle.

NİHAT YEŞİL (Ankara) – Niye arkadaşım? Üç dakika, beş dakika falan... O zaman hiç getirmeyin bunu, kendiniz konuşun, imza atın, gitsin bu. Niye getiriyorsunuz ki buraya?

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Nihat Bey, bekliyorum, lütfen. Vakit geçti, yormayalım artık Ali Bey.

NİHAT YEŞİL (Ankara) – Hayır, niye konuşturuyorsunuz ki bizi yani? Yani böyle bir şey olabilir mi arkadaş?

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Tüzüğe göre konuşuyorum ben.

NİHAT YEŞİL (Ankara) – Sen tüzüğe göre konuşmuyorsun, yukarıdan verilen emre göre konuşuyorsun.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Nihat Bey, lütfen...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Kim vermiş emri bana?

NİHAT YEŞİL (Ankara) – Ayıp ya! O zaman hiç getirmeyin, yazsın bürokrat arkadaşlar, biz de altına imza atalım, gitsin o zaman.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Tamam Nihat Bey, tamam.

Ali Bey, tamamlayalım.

Buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – "...sıvazlama ise yoklama işleminin elin kişinin üstünden kaldırılmaksızın sürekli bir şekilde gezdirilmesi suretiyle yerine getirilmesidir." Ya, "Sıvazlayacaksın, elini koyacaksın, hiç kaldırmadan da gezdireceksin." diyor. Bunu yazanlar bundan rahatsız olmuyorlar, bizim bunu eleştirmemizden, buna muhalefet etmemizden rahatsız oluyorlar öyle mi? Bunu yazanların aklı neredeydi?

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Tamamlayın lütfen.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ya, Sayın Başkan, istediğim zaman tamamlarım, sana ne ya!

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Efendim, İç Tüzük "beş dakika" diyor, bana söyletme, İç Tüzük "beş dakika" diyor!

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sana ne! Bir dakika ya, kesme sözümü benim Sayın Başkan!

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Tüzük "en fazla beş dakika" diyor!

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, kesme! Sayın Başkan, kesmeyeceksin sözümü! Bırakacaksın, konuşacağız! Siz bu noktaya getirdiniz, biz getirmedi!

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – İç Tüzük "en fazla beş dakika" diyor Sayın Öztunç!

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Ya, oylamaya geçelim, bu nedir ya?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Bakın, Sayın Yel hâlâ size müdahale ediyor.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Devam et sen.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Ya, sizi dinlerken hiç kimse müdahale etmeyecek, öyle olmuyor.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Mustafa Bey, lütfen...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Biz kimseye müdahale etmiyoruz Sayın Yel.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Yani burası Dingo’nun ahırını değil ki(****) siz sabaha kadar konuşacaksınız, İç Tüzük beş dakikaya kadar müsaade ediyor.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Mustafa Bey, rica ediyorum...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – İşte, sizin üslubunuz bu Sayın Yel! “Dingo’nun ahırını” kelimesini kullanarak üslubunuzu gösteriyorsunuz! Sizin üslubunuz bu işte, sizin üslubunuz bu! Türkiye Büyük Millet Meclisinin İçişleri Komisyonunu Dingo’nun ahırıyla eşleştirmeniz sizin üslubunuzdur!

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – İç Tüzük beş dakikaya kadar konuşma hakkı veriyor, sen neden böyle konuşuyorsun!

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Burası millî iradenin tecelligâhıdır, burası İçişleri Komisyonudur, seçilmiş milletvekilleri var burada!

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Siz bir kelime konuşturamıyorsunuz, İç Tüzük beş dakika konuşma hakkına izin veriyor!

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Burayı Dingo’nun ahırına benzetemezsiniz, haddinizi bilin! Dingo’nun ahırına benzetemezsiniz burayı!

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ali Bey...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Ben benzetmiyorum, siz benzetiyorsunuz! Ne biçim konuşuyorsun!

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Yel, siz burayı Dingo’nun ahırına benzetemezsiniz, haddinizi bileceksiniz!

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Siz konuşurken sorun yok! Sabahtan beri konuşuyorsunuz, bir kelime ettim mi!

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Bu Komisyonun Başkanı vardır, eğer çok meraklıysanız gidersiniz, başkan olursunuz!

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – İç Tüzük beş dakikaya kadar konuşma hakkı veriyor.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Beyefendi, burası Türkiye Büyük Millet Meclisi!

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Arkadaşlar...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Başka bir yer olduğunu söylemiyoruz ki.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Türkiye Büyük Millet Meclisinde İçişleri Komisyonunu Dingo’nun ahırına benzetemezsiniz, haddinizi bileceksiniz!

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Öyle bir şey olamaz ya, lütfen.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Ben benzetmiyorum, siz benzetiyorsunuz! Siz haddinizi bileceksiniz! Ben İç Tüzük’e atıfta bulunuyorum!

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Kes sesini! Ben konuşuyorum burada, sözümü kesme!

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Sen kes!

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sözümü kesme benim!

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Ne biçim konuşuyorsun burada!

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ben burada konuşurken sözümü kesemezsin! Kimsin sen be!

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Ne demek be! 5 dakika konuşabilirsin!

(****) Bu ifadelerle ilişkin açıklama bu toplantı Tutanak Dergisi’nin 98’inci sayfasındadır

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Kimsin sen!

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Sen kimsin!

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sen kimsin, sen! Başkan var burada!

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Efendim, toplantıya beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 23.19

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 23.31****BAŞKAN: Celalettin GÜVENÇ (Kahramanmaraş)****BAŞKAN VEKİLİ: Sermet ATAY (Gaziantep)****SÖZCÜ: Alev DEDEGİL (İstanbul)****KÂTİP: Müslüm YÜKSEL (Gaziantep)**

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Değerli arkadaşlar, Dördüncü Oturumu açıyorum.

9’uncu maddeyle ilgili önerenin görüşmeleri sırasında ara vermiştik.

Şimdi Yaşar Bey...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ben devam ediyordum Sayın Başkanım. Sözüm kesildi, konuşmadım.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Sizden rica ediyorum...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Yo, ben haklarımı kullanarak konuşacağım ne kadar olursa artık.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Ama süren doldu aslında onu söyleyeyim, beş dakika İç Tüzük.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – İzin mi verdiniz? İzin verilmedi ki konuşmama.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Olur mu? Niye konuştum? Ben sana 87’nci maddeye göre önerge üzerinde beş dakikaya kadar diyordum madde...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Tamam, ben önerge üzerinde süremi tamamlayayım.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Şöyle bir dakikada bir toparlayın lütfen.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Diğer önerge sahibi arkadaşlarımız da konuştular, her birinin beşer dakika hakkı var, her maddede önerge verilir, geneli üzerinde de beşer dakika hakkımızı kullanınız. Sıkıntı yok onda Sayın Başkan.

9’uncu madde... Şimdi, bekçi arkadaşlara kırk bir gün eğitim verilecek. Söylenen o. “Temel Hukuk” on sekiz saat galiba. “Demokrasi ve İnsan Hakları” altı saat, “Devletin İdari Yapılanması” altı saat, “Halkla İlişkiler” altı saat. Silah atışı elli dört saat. Yanlış hatırlamıyorum değil mi? Elli dört saat diye bilgi verildi. Öyle değil mi? Silah atışı eğitimi elli dört saat. Toplamda iki yüz on altı saat, kırk bir gün. Şimdi, elli dört saat silah eğitimi, silah eğitimi verilecek, arkasından buna silah kullanma yetkisi verilecek. Gerçekten komedi arkadaşlar ya, yani altı ay... Polis eğitimi galiba ay sürüyor, altı ay mı, bir yıl sürüyor galiba ya da askerlere yıllarca eğitim veriliyor, yıllarca silah eğitimi veriliyor, insan hakları eğitimi veriliyor, hukuk eğitimi veriliyor, pek çok eğitim veriliyor orada bile sorun yaşanıyor. Bekçiye getireceksiniz kırk bir gün, iki yüz on altı saat, elli dört saat de silah eğitimi, al silahı eline haydi buyur sokağa kardeşim, bekçisin sen. Bu bir komedi, bu eksiktir, bu yanlış. Bu kadar az eğitimle bir insanın eline silah verilmez, verilmemelidir. Yarın yaşanacak olumsuzluklarda bekçilerin yapacağı yanlışlarda, kazara adam öldürmedir, silahı çekip “Yanlışlıkla vurdum.” demektir. Bu tip şeylerden sorumlu bu teklifi hazırlayanlardır, buna kabul oyu verenlerdir. Bu hususa dikkat çekmek istedim.

Son olarak şunu söylüyorum: Ben kendi adıma ve arkadaşlarımız her maddede önergemiz üzerinde de konuşacağız, her madde üzerinde ayrı ayrı konuşmalarımızı yapacağız.

Teşekkür ediyorum.

NİHAT YEŞİL (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Önerge hakkında önerge sahipleri adına Ali Bey’e söz verdim arkadaşlar, dolayısıyla önergeyle ilgili görüşmeler tamamlanmıştır.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

NİHAT YEŞİL (Ankara) – Biz de söz istedik Sayın Başkan.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Önerge sahipleri adına bir kişiye veriyorum. İç Tüzük 87’nci madde burada.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Devam edin böyle, siz devam edin.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Yeni bir önerge var, onu okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2/2555 esas sayılı Kanun Teklifi’nin 6’ncı maddesinin yeniden görüşülmesini arz ve teklif ederiz.

Mustafa Hilmi Dülger

Kilis

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Önergeyi anlayamadık Başkanım, ne önergesi?

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Şimdi, 7’nci maddeyi ihdas için İç Tüzük diyor ki: En son kabul edilen 6’ncı maddenin görüşülmesiyle ilgili bir önerge verilir, önerge kabul edilince...

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Yeni madde ihdası için. Ha, tamam. Duyamadık da onun için soruyorum.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Özur eğer anlaşılmadıysa.

Hilmi Dülger Bey’in önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yeni madde ihdasıyla ilgili önergeyi okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2/2555 esas sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi’ne 6’ncı maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

Sermet Atay

Mustafa Yel

Gaziantep

Tekirdağ

“Durdurma ve kimlik sorma

MADDE 7- (1) Çarşı ve mahalle bekçileri, görev bölgesi ve çalışma saatleri ile sınırlı olmak kaydıyla kişileri ve araçları;

a) Bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek,

b) Suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit etmek,

c) Hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek,

ç) Kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya malvarlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek, amacıyla durdurabilir.

(2) Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için makul bir sebebin bulunması gerekir. Süreklilik arz edecek, fiili durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma işlemi yapılamaz.

(3) Çarşı ve mahalle bekçisi, görevini yerine getirirken kendisinin çarşı ve mahalle bekçisi olduğunu belirleyen belgeyi gösterdikten sonra, durdurduğu kişiye durdurma sebebini bildirir ve durdurma sebebine ilişkin sorular sorabilir, kimliğini veya bulundurulması gerekli diğer belgelerin ibraz edilmesini isteyebilir. Bu kişilere kimliğini ispatlama hususunda gerekli kolaylık gösterilir. Belgesinin bulunmaması, açıklamada bulunmaktan kaçınması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunması dolayısıyla ya da sair surette kimliği belirlenemeyen kişi tutularak durumdan derhal genel kolluk görevlileri haberdar edilir.

(4) Durdurma süresi, durdurma sebebine esas teşkil eden işlemin gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulan makul süreden fazla olamaz.

(5) Durdurma sebebinin ortadan kalkması halinde kişilerin ve araçların ayrılmasına izin verilir.

(6) Çarşı ve mahalle bekçisi, durdurduğu kişi üzerinde veya aracında silah ya da tehlike oluşturan diğer bir eşyanın bulunduğu hususunda yeterli şüphenin varlığı halinde, kendisine veya başkalarına zarar verilmesini önlemek amacıyla yönelik el ile dıştan kontrol dahil gerekli tedbirleri alabilir. Bu amaçla kişinin üzerindeki elbisenin çıkarılması veya aracın, dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin açılması istenemez.”

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Önergeyle ilgili söz talep eden var mı arkadaşlar?

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Başkanım, burada ne değişti, tam onu kavrayamadık.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Burada yaptığımız iş arkadaşlar, Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu’nda “sıvazlama”nın tanımı olmasına rağmen on yıldır bütün konuşulanlar buradaki madde gerekçesindeki “sıvazlama”nın rahatsız edici olduğu düşüncesiyle bunun çıkarılmasını sağlamış oluyoruz.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Gerekçede çıkarıldı, madde metninde yoktu.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Zaten maddede yoktu, yani Ali Bey maddede gibi okudu ama maddede yok. Gerekçede vardı. Gerekçedeki “sıvazlama”yı da bu maddeyle çıkarmış oluyoruz.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, ya siz çok yorgunsunuz ya da başka bir art niyetiniz var.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Yok efendim, estağfurullah.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ben maddede gibi okumadım. Ben gerekçede okudum, gerekçe olduğunu belirterek gerekçede okudum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Peki.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Gelen madde gerekçesi hani önümüzde nerede ihdas edilen madde? Göremiyoruz biz.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Dağıttık.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Yok efendim, hani nerede? Göremiyoruz, yani yok. Gelsin bir konuşalım bir bakalım. Yok efendim, gelmedi.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Eski hâli, yeni hâli bir görelim maddeyi.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Önergeyle ilgili söz isteyen Sermet Bey, iki tane imza var.

SERMET ATAY (Gaziantep) – Bir de benim var.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Ve Mustafa Bey.

SERMET ATAY (Gaziantep) – Söz istemiyorum.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Söz istemiyorsunuz, gerekçeyi okutacağım.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Başkanım, bir gerekçeyi görelim ama lütfen.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Okutup dağıtıyorum, yetiştiriyorum onu.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Oylamadan önce bir görelim yani.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Tabii, tabii.

Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek, suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit etmek, hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek, kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya mal varlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek amacıyla çarşı ve mahalle bekçilerinin kişileri ve araçları durdurması bir zorunluluktur.

Maddeyle, çarşı ve mahalle bekçilerinin görev bölgelerinde ve çalışma saatleri içerisinde kişileri ve araçları durdurma ve kimlik sorma yetkileri düzenlenmektedir. Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için, makul bir sebebin bulunmasının gerektiği ve süreklilik arz edecek, fiili durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma işleminin yapılamayacağı hüküm altına alınmaktadır.

Çarşı ve mahalle bekçilerinin görevlerini yerine getirirken kendisinin bekçi olduğunu belirleyen belgeyi gösterdikten sonra, kişilere kimliğine ve durdurma sebebine ilişkin sorular sorabilmesi ve durdurduğu kişiden kimliğini veya bulundurulması gerekli diğer belgelerin ibraz edilmesini isteyebilmesi öngörülmektedir. Çarşı ve mahalle bekçilerinin kişilerin kimliğini görmek istemesi karşısında, herkes nüfus cüzdanı, pasaport veya diğer resmi bir belgeyi göstererek veya başka bir suretle kimliğini ispat etmek zorundadır. Çarşı ve mahalle bekçilerinin, kimliğini geçerli bir belgeyle ispatlayamayanlara bu hususta gerekli kolaylığı göstermesi öngörülmektedir. Kişilerin kimliğini ispat etmesi hâlinde, kişilerde, başka belge göstermesi veya getirmesi istenemeyecektir. Ayrıca kimliği belirlenemeyen kişi tutularak durumdan derhâl genel kolluk görevlilerinin haberdar edilmesi öngörülmektedir.

Makul sebebin varlığı, bu kişiyle kurulacak iletişim süresince kişiyi durdurmayı ve bekletmeyi gerektirir. Durdurma süresinin, durdurmanın sebebine esas teşkil eden işlemin gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulan makul süreden fazla olamayacağı, durdurma sebebinin ortadan kalkması hâlinde kişilerin ve araçların ayrılmasına izin verileceği hüküm altına alınmaktadır.

Çarşı ve mahalle bekçilerinin, durdurduğu kişi üzerinde veya aracında silah veya tehlike oluşturan diğer bir eşyanın bulunduğu hususunda yeterli şüphenin varlığı hâlinde kendisine veya başkalarına zarar verilmesini önlemek amacıyla yönelik elle dıştan kontrol dâhil gerekli tedbirleri alabileceği düzenlenmektedir. Ancak bu amaçla kişinin üzerindeki elbisenin çıkarılması veya aracın dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin açılması istenemeyecektir.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Yeni madde ihdasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İhdas edilen maddeyle ilgili görüş isteyenlere söz vereceğiz.

İlk sözü Ali Bey’e veriyorum.

Buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, bugün saat üç buçukta toplanan Komisyonumuzun ilk anlarında geneli üzerinde yaptığımız konuşmalarda dile getirmiştik bu sıvazlama işini, bunun yanlış bir kelime olduğunu, bunun gerekçede yanlış olarak kullanıldığını söylemiştik. Maddenin tamamının aslında hatalı olduğunu, yanlış olduğunu ama bunun çok dikkat çekici olduğunu dile getirmiştik. Devamında, anlaşılan, bunu yazan arkadaşlarımız da burada bir toplumsal hassasiyet oluşabileceğini, insanların yanlış düşüneceğini değerlendirerek gerekçeden çıkartılmasını uygun görmüşlerdir, bu, doğru olmuştur. Bunun çıkartılıyor olması, işte, “Yarına kalırsa söyle olur, böyle olur.” gibi birtakım niyet okumalar... Hani hep diyorsunuz ya “niyet okuma” “niyet okuma” diye. Bizatihi niyet okumayı bize sunanlar kendileri niyet okumuşlardır. Okudukları niyetle de çıkıp burada başka bir film çevirmek istemişlerdir, anlıyoruz kendilerini, ne yapacaklarını şaşırdılar. Böyle bir şeyi gündeme getirmek pek düşüncemizde yoktu ama yarın bir basın toplantısıyla bu getirdikleri teklifi, gerekçeyi anlatıp, sonra tutanaklardan bizim yaptığımız konuşmaları belirtip bunu topluma duyurmanın faydalı olacağını düşünüyoruz. Çünkü eğer gerçekten iyi niyet olsaydı baştan böyle gelmezdi. Bu noktaya gelmemize sebep olan da sizin ve arkadaşlarınızın tavırları olmuştur. Şunu Cumhuriyet Halk Partisi Grubundaki arkadaşlarımızla yaptığımız temaslar sonucunda açıklıkla söyleyebilirim, yarınki Genel Kurul çalışmalarına da bugünkü bu tartışma yansıyacak, yarınki Genel Kurulun işleyişine yansıyacak. Orada önergelerle, işte, her maddede görüşmelerle yani muhalefet olarak tüm yetki, haklar kullanılacak yarın itibarıyla. Yapılan görüşmenin bize yansımadır bu. Bunun, bu kanun teklifinin Genel Kurulda görüşülmesinde de bu yaşanacak. Meclisteki uyum burada maalesef sizin tavrınız ve birkaç milletvekili arkadaşlarınızın tuhaf tavırları nedeniyle bozulmuştur, bunu bilgilerinize sunuyorum.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ben, sorduğum soruları bir kez daha bu maddeyle ilgili sormak istiyorum: Bu teklif gerçekten yurttaşların güvenliğini sağlamayı gerektiriyorsa durdurma ve kimlik sorma yetkisini kullanmak için aranan makul sebep ne anlama gelmektedir? Makul sebep ayrımcılığın ve kötü muamelelerin nedenlerini oluşturan toplumsal ön yargılardan nasıl ayrıştırılacaktır? İnsan hakları başta olmak üzere pek çok konuda eğitim aldığı söylenen polislerin uygulamaların da bile açıkça kötüye kullanılmaktayken onların aldığı eğitimleri dahi almayan ama geniş yetkilerle donatılmış bekçilerin makul sebebi keyfi ve sınırsız yorumlaması nasıl önlenecektir? Bu soruların cevapları burada yok. Bu maddeyle bekçilere kişileri ve araçları durdurma ve arama yetkisi veriliyor. Kişi ve araç durmadığında bu silahlı güç ne yapacaktır? Bunun cevabını da gerçekten toplum merak edecektir.

Kanun teklifinin en sorunlu maddelerinden biri... Bekçilerin bugüne kadar işledikleri insan hakları ihlallerinin bir kısmını sıralamıştım ve devasa bir emniyet birimi varken “yardımcı kuvvet” adı altında bekçilere bu tür yetkilerin verilmesi kabul edilebilir değildir. Burada muhalefet tabii ki konuşacaktır, iktidarın da konuşması gerekir aslında. Böyle bir yek vücut şeklinde her şeyde davranılamaz ama gördüğüm o ki bir sıvazlamaya kurban gittik. Yani hakikaten bu değildi mesele. Yani zaten bu toplum bu kadar muhafazakârken kalkıp da kimsenin kadınları erkeklere aratması gibi bir şey ne benim gençliğimde ne de bugün söz konusu olmadı. Yani o yüzden bunun değişmesinin sanki bir değişiklik gibi olduğunu ben açıkçası kabul etmiyorum. Bu bir değişiklik filan sayılmaz. Ama sanki bunu yapıyormuşuz gibi, maşallah en sorunlu olan 7, 8, 9’uncu maddeleri geçireceğiz, geçirdik hatta 8’i, 9’u. Ben, 10, 11, 12 diye devam etmenizi tavsiye ederim. Basın da aslında neyi yazacaksa bunu yazsın. Yani

bir kanun nasıl müzakere ediliyor, gerçekten nasıl oluyor o değişiklikler birdenbire? Hani küçük bir lafla alınıp aslında çok çok büyük sorunlar, devasa sorunlar nasıl hukuka aykırı olarak göz ardı ediliyor, benim gördüğüm bu geecedan bu oldu.

Teşekkürler.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Çok teşekkür ediyorum.

Buyurun.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, saat üç buçuktan beri buradayız, gece on iki oldu, herhâlde biraz daha burada olacağız gibi görünüyor ve bu sıvazlamayla başlayan tartışmalar... Siz, bir yeni madde ihdasında gerekçeyi çıkartarak yeni gerekçeyi gönderdiniz. Şimdi, ben sizin çıkarttığınız paragrafı bir okumak istiyorum ve kalanı tekrar okumak istiyorum. Aslında çok da bir şey değişmediğini dikkatli baktığımızda görüyoruz. Şimdi, neyi çıkartmışsınız? Son paragrafın 4'üncü cümlesi sanırım: "Bu kapsamda, durdurulan kişi üzerinde giysilerden herhangi bir çıkarılmaksızın, elle, yüzeysel olarak yoklama biçiminde bir kontrol yapılabilir. Yoklama ve sıvazlama, durdurma sırasında bekçinin kontrol amaçlı yapacağı işlemlerdendir. Bu işlem şüphenin kuvvetlendiği durumlarda yerine getirilecek bir tedbirdir. Yoklama, görevli bekçi tarafından, elle, şüphelenilen kişinin üstünü, mahremiyetini ve elbisesinin detaylarına vâkıf olmayacak ve elbisesi çıkartılmayacak şekilde farklı noktalara dokunmak suretiyle kontrol edilmesini ve suç unsuru eşyaların bulunup bulunmadığının belirlenmesini ifade etmektedir. Sıvazlama ise yoklama işleminin, elin kişinin üstünden kaldırılmaksızın sürekli bir şekilde gezdirilmesi suretiyle yerine getirilmesidir." Bu, çıkartılan kısım. Kalan kısım: "Çarşı ve mahalle bekçilerinin, durdurduğu kişi üzerinde veya aracında silah veya tehlike oluşturan diğer bir eşyanın bulunduğu hususunda yeterli şüphenin varlığı halinde, kendisine veya başkalarına zarar verilmesini önlemek amacıyla yönelik el ile dıştan kontrol dahil gerekli tedbirleri alabileceği düzenlenmektedir." Yani siz ellemeyi çıkartmamışsınız, elleme devam ediyor; sadece sıvazlamayı çıkartmışsınız. Yani sıvazlama ya da elleme, fark eden bir şey yok yani ihdas ettiğiniz önergenin gerekçesinde hâlâ... Kendiniz de burada imzalamışsınız, okuyabilirsiniz; herhâlde onu getiren arkadaşlar dikkatli bakmıyor ya da illa bunun kalmasını mı istiyor? Alttaki yoklamanın açılımındaki sıvazlamayı çıkartmışsınız ama elleme devam ediyor. Dolayısıyla aslında burada değişen bir şey yok, hani yeni bir madde ihdas edilmiş gibi göstermek sadece hepimizin kendisini kandırmaktan ibaret. Bir kere, eğer düzeltecekseniz tekrar bir önerge verin, tam olarak düzeltin. Çünkü asıl basına malzeme olacak konu bu "Düzeltiliyoruz." deyip, hiçbir şeyi düzeltmemek yani yıllardır alışmış olduğumuz şeyin tekerrürü. Dolayısıyla burada sizin kadın milletvekillerinin de kendi önerisi olduğunu siz söylediniz. Yani ben "Acaba ne değişti?" diye bakıyorum geldiğinden beri önerge, sadece yoklamanın, ellemenin açılımı çıkartılmış ama kaba tabiriyle elle dıştan kontrol -yok, bir de içten mi yapacaktı yani- tedbirleri alabileceği düzenlemesi devam ediyor. O yüzden, eğer yapacaksanız, gerçekten de samimiyseniz bunu o cümle de dâhil çıkartın ki yarın bekçiler de bunu yanlış anlayıp da evet, dedikleri gibi, belki kadınlara böyle bir yoklama olmaz ama erkeklere de yapabilirler yani burada hep pozitif ayrımcılık yapıyoruz ama bir bekçi mahalleden işte, amiyane tabiriyle sevmediği, gıcık olduğu birine bu elleme işlemini yaparsa ne yapacağız? O yüzden, burada madem bir iş yapacağız, tam yapalım "el ile dıştan kontrol dâhil" ifadesinin de buradan çıkartılması ve yarın kamuoyuna ya da işte, Genel Kurula geldiğinde bu işlemin yarım yamalak, göstermelik olmadığını; tam olarak düzeltildiğini de göstermiş olalım diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyorum.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sıvazlamayacak, elleyecek!

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Buyurun.

ENSAR AYTEKİN (Balıkesir) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; söz konusu maddede yoruma açık bırakılmış hükümler bulunmaktadır ki buna göre bekçilere kimlik sorma yetkisi tanınmaktadır. Burada sayılan “suç ve kabahatin işlenmesini önlemek” ifadesinde takdir yetkisi vardır. Bu suçların ve kabahatlerin ne olduğu belirtilmediği takdirde çok açıktır ki bu yetki keyfi uygulamalara sebebiyet verecektir. Nitekim Kabahatler Kanunu’nun 13’üncü maddesi “Kabahate teşebbüs cezalandırılmaz.” demektedir. Teklifte “kabahatin işlenmesini önlemek” ifadesine yer vermek suretiyle bir yasal çatışma durumu söz konusudur.

Yine, gerekçelerine baktığımızda, biraz önce Erkan Aydın Vekilimizin de bahsettiği gibi, elle yoklama ve üst arama yapmanın yolu açılmaktadır. Bu durum, iki açıdan ele alınmalıdır: Her ne kadar arama yapma şartı, silaha ve tehlike oluşturan bir eşyanın bulunduğu dair şüphe olması varlığına bağlansa da bu, suistimale açık bir düzenlemedir ve bekçi sınıfındaki kadın bekçi sayısının sorgulanmasını gerektirecek bir durumdur. Kadın bekçi sayısı olarak verilen ifade 70’dir sanırım. Kadın şüphelinin erkek bir bekçi tarafından aranması da uygulamada ne yazık ki burada ifade edildiği iyi niyete bağlı kalmaksızın yasadaki bu yorum ve muğlaklıktan faydalanarak ciddi sıkıntılar yaratacak. “Tehlike oluşturan bir eşya” ifadesi muğlak bir ifade olduğu için bekçiye yorum hakkı tanımaktadır ki bu, yasa mantığında kabul edilemez bir durumdur. Zira bekçi, yasa koyucu ve takdir yetkisi taşıyan bir görevli ya da kimse değildir. Aynı şekilde, bu yetki, bir kolluk yetkisi olduğu için bekçinin de can güvenliği riski ortaya çıkmaktadır. Olası suç durumunda şüpheli nezdinde bekçinin hayatı, yasa koyucunun verdiği yetkiyle riske girmektedir.

Son olarak, bu Komisyonun bir üyesinin aslında bu yüce, kutsal çatı altında kullandığı bir cümle var, o es geçildi “Dingo’nun ahırını” ifadesi derhâl geri alınmalıdır ve tutanaktan çıkartılmalıdır, bu huzurda da özür dilenmelidir.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – “Dingo’nun ahırını” demedim.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Dedi.

ENSAR AYTEKİN (Balıkesir) – Duyduk arkadaşlar, hepimiz duyduk; tutanakları açıp okuyalım, hepimiz duyduk o ifadeyi.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – İkiniz de mi kullandınız?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Hayır, ben “Dingo’nun ahırını diyemezsin.” dedim.

ENSAR AYTEKİN (Balıkesir) – Hayır, beyefendi ifade etti önce, Ali Bey karşı çıktı...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Tamam söz vereceğim, düzeltsin.

ENSAR AYTEKİN (Balıkesir) – Onun düzeltilmesini, özür dilenmesini talep ediyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Peki, teşekkür ediyorum.

Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Yel’in, Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç’un (2/2555) esas numaralı Kanun Teklifi’nin tümü üzerindeki konuşması sırasında kendisinin kullanmış olduğu ifadelere ilişkin açıklaması (*****)

(*****) Bu açıklamaya ilişkin ifadeler bu toplantı Tutanak dergisi’nin 90’ıncı sayfasındadır.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; tabii, demin, biraz önce iradelerimiz dışında bir anlık belki birbirimizi kırıcı ifadeler kullanmış olabiliriz ancak yüce Meclisimizin değerini ve ne olduğunu hepimiz çok iyi biliyoruz. Bir Sayın Milletvekilimizin “Ben istediğim kadar konuşurum, gerekirse yarım saat de bir saat de konuşurum.” demesi üzerine ben de sadece “Burası Dingo’nun ahırını değil.” dedim, “Dingo’nun ahırını” demedim. “Burası Dingo’nun ahırını değil.” Bakın, oradaki “değil”in anlamını hepimiz biliyoruz herhâlde. Dolayısıyla “Burada Tüzük var, Tüzük üzerine konuşmamız da beş dakikayla sınırlı.” dedim, bunu hatırlatmak istedim fakat Ali Bey, o andaki sınırlı tavrıyla bunu muhtemelen yanlış anladı ve karşılık verince ben de tabii insan olarak bir karşılık verdim ama birbirimize hakaret de etmedik, sadece biraz sesimizi yükselterek verdiğimiz o andaki tepkiler.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Tamam, o sözü de kayıtlardan çıkaralım.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Yani bu anlamda “Burası Dingo’nun ahırını.” desem anlarım sizin tepkilerinizi ama “Burası Dingo’nun ahırını değil.” diyerek yüce Meclisimizin değerini hatırlatmış oldum sadece.

Teşekkür ederim.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Buyurun.

4.- Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç’un, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Yel’in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, Sayın Yel açıklamasını yaptı; doğru, sinirler geriliyor, çok fazla çalışınca, siz çalıştırınca bu kadar saat insanların sinirleri geriliyor, yoruluyorlar. Orada ben Sayın Vekile herhangi bir hakaret yapmadım, ağzımdan bir şey çıktıysa, zannetmiyorum, kayıtlarda, tutanaklarda vardır ama herhangi bir hakaretim olmadı. Sayın Vekil “Burası Dingo’nun ahırını değil.” dedi, ben de dedim ki: “‘Dingo’nun ahırını değil.’ demek bile yanlış.” Dingo’nun ahırını ile Meclisi mukayese etmek gerçekten büyük bir hatadır, böyle bir cümleyi kullanmak yanlıştır. Bundan dolayı da kendisi kayıtlardan çıkartılmasını talep ederek doğru yapmıştır.

Teşekkür ediyorum kendisine.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Çok teşekkür ediyorum.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi (2/2555) (Devam)

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ - Nihat Bey, buyurun.

NİHAT YEŞİL (Ankara) – Sayın Başkanım, şimdi, bir yasa çıkarıyoruz, bu yasayı sadece beş dakikalık bir konuşmayla eğer kamuoyuna açıklamak istiyorsak bu doğru değil yani arkadaşlarımızın tartışması bundan başlıyor, çok makul konularda uzlaşarak herkes düşüncesini ifade etmeye çalışıyor. Şimdi, yarın basına başlık olduğu zaman... Mesela işte, arkadaşlarımız belirtti, burada dediler ki: “Bekçiye sıvazlama yasak ama ellemek serbest.” Şimdi, basına at başlık işte. Madem öyleyse bu anlayış, doğru anlayış değil.

Değerli Başkan, 7’nci maddenin birinci bölümünde “durdurma ve kimlik sorma” olarak kanun teklifine koyduğunuz düzenleme 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu’nun 4’üncü maddesiyle bire bir aynı yani (a), (b), (c) ve (ç) fıkralarındaki durdurma, kimlik sorma hükümleri bire bir aynı ancak

şöyle bir fark var: 2559 sayılı Kanun'da “Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için polisin tecrübesine ve içinde bulunulan durumdan edindiği izlenime...” diye bir atıfta bulunuyor. Biz ne yapıyoruz? 7'nci maddenin (2)'nci bendinde tutup “Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için makul bir sebebin bulunması gerekir.” diyoruz. Arkadaşlar, “makul sebep” nedir? Hukukta “makul sebep”in ne anlama geldiğini açıklayan bir akademisyen, bir Yargıtay içtihadı var mıdır? Kaldı ki siz Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yaptığınız değişiklikle “kuvvetli suç şüphesi”ni “makul şüphe”ye çevirdiniz. “Makul” tanımının içini doldurmadan kalkıyoruz, bu tanımın üzerine bekçilerimize durdurma, kimlik sorma yetkisi veriyoruz. Sayın Bakan belirtti, bu çocuklara iki yüz on altı saat eğitim veriyoruz. Değerli arkadaşlar, sanki halk eğitimde temel bilgisayar kursu veriyormuş gibi açmışsınız, kırk günde ortaokul, lise mezunu gençlere bu kadar ciddi bir işin yükünü sırtlarına veriyorsunuz. Bakın, bugün kayıtlara girsın diye açıkça belirtiyorum, bu konuda çok sayıda olumsuz vakayla karşılaşacağız. Elbette şüpheli bir durum varsa, sorulsun, gereği yapılsın, suçüstü hâli varsa keza bekçi müdahale etsin ama “makul sebep” tanımı şu demektir: Bekçi önüne geleni çevirecek, önüne gelene kimlik soracak, belki Ayaş'ta, Kızılcahamam'da, Sincan'da bu sorun olmayacak. Neticede her bölgenin sosyokültürel yapısı da birbirinden farklı ama aynı yetkiyi metropol kentlerin merkez bölgelerinde kullanmaya kalktığımızda sorunlar çıkacak. Kaldı ki bu sorun Anayasa'mızda koruma altına alınan kişisel özgürlüklerin kısıtlanması sorununu da doğuracaktır. Kendi hâlinde yolunda yürüyen genç bir kızımız ne çevrilecek ne de kimlik kontrolü yapılacaktır.

Sayın Bakan Yardımcımız bekçilerin çalıştığı süre içerisinde yakalanan kişilere dâhil istatistiklerden bahsetti. Değerli arkadaşlar, bu görev kolluğun görevidir. Adı üstünde mahalle bekçilerine yüklediğiniz görevin tanımlanan bu durumla bir alakası yok ki. Bekçi köşe başında bekleyip önüne gelene kimlik sorarsa elbette ki GBT sorgusunda yakalanması bulunan kişileri yakalar ama bu muğlak makul tanımın çerçevesini çizmemiz gerekiyor. Bakın, uyarıyorum, yarın vatandaşlar bekçilerin adli vaka hâline geldiği, biriminden şikâyetçi oldukları örnekleri çok daha sık duymaya başlayacağız. Kaldı ki kamuoyuna yansıyan olaylar oldu. İzmir'de, Batman'da, Mardin'de bunun örneklerini gördük. Biz bu çekincelerimizi dile getirelim. Yarın “kandırıldık” mı dersiniz, “yanıldık” mı dersiniz, hep beraber tecrübe edeceğiz. Önergemizi sayın Komisyon üyelerimizin takdirine sunuyoruz. Tabii, takdir Komisyonunda. Zaten reddetti önergemizi. O önergeyi de... Zaten sadece bir makul şüphenin ötesinde o sıvazlama lafını çıkardınız, maddeler aynı geçti.

Başarılar diliyorum, inşallah iyi olur.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyorum.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, önce bir düzeltme yapmam gerekir. Biraz önce “Demokrasi budur, çoğunluk kimdeyse onun oyu belirleyici olur.” diye... Üzgünüm ama demokrasi müzakeredir, müzakereci demokrasi. Dolayısıyla “Kim çoğunlukta ise onun iradesi kabul edilir.” demek demokrasi değildir.

Şimdi, tabii, ben Anayasa'dan bakacağım ama kısmen Anayasa'dan baktığımı... Filiz Hanım dedi ki: “Bu bir kişi isteği üzerine yapılan bir yasadır.” Anayasa tapınması değil benimki, fetişizmi değil ama bir kişi fetişizmi ve Anayasa fetişizmi arasında bir tercih yapmak gerekirse madde 81 gereği Anayasa'nın üstünlüğüne yollama yapmamız gerekir diye düşünüyorum. Bir yasa nasıl yapılmaz anayasa açısından? İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muameleye kimse tabi tutulamaz.

Şimdi, buradaki haysiyet tabii ki bizim haysiyetimiz değil. Sayın Vekilin biraz önce yaptığı konuşma, diğer konuşmalar birbirimizi hâliyle kırmak durumunda, haysiyeti rencide ediyoruz ama beni esasen üzen biz kendi haysiyetimizi düşünmediğimiz için, aslında yaptığımız yasa nitelikli olmayacağı için Türkiye toplumunun, yurttaşlarımızın haysiyetini de düşünmüyoruz çünkü bu tür mekânlarda yapılan bu kargaşa ortamında anayasal kavramları yerli yerine oturtmakta zorluk çekiyoruz, oturtamıyoruz.

Şimdi ben size bu madde çerçevesinde sadece iki madde örneğini vermekle yetineceğim. Biri 19'uncu madde, öbürü de 20'nci madde. Her ikisi buna giriyor. Buradaki ayrıntılara ben girmeyeceğim tabii ki, yeniden bu maddenin okunmasına girmeyeceğim ama bu maddede dört ayrı eylemin olduğunu görüyoruz. Durdurma, kimlik sorma, arama, alıkoyma...

Şimdi, bekçiye tanınan bu dört eylem özellikle Anayasa'nın 19'uncu ve 20'nci maddelerine aykırılık oluşturmaktadır yoksa Sayın Başkan sizin bir önceki konuşmanızda 7'nci maddeyi açıklama tarzınıza, o kısma girmeyeceğim şimdi. Hani 6'dan 7'ye atladınız, açıkladınız çünkü madde biraz karışık yazılmış olmakla birlikte aşamalı yazılmıştır ancak hani “durdurma ve kimlik sorma” deniyor fakat niçin başlığına “arama ve alıkoyma” sözcükleri yazılmadı, doğrusu onu anlayabilmiş değilim ama bir de sizin, özellikle hani çoğunluğun oyları fazla olan sizin kendinize Cumhuriyet dediğiniz, ama bu şekilde biz çoğunluğunuz, oylatırız dediğiniz, benim de o nedenle “monokratik ittifak” dediğim şeyin yaklaşımı şu: Sıvazlama çıktı. Peki, iyi de dilediği gibi dışarıdan arayabilir, mahrem yerlerini aramasını önleyen, elini sürmesini engelleyen bir durum yok ki. Pekâlâ elini mahrem yerine de sürebilir, “Burada da bir şey var.” diyebilir. Şimdi bu açıdan bakıldığı zaman hani biz sıvazlamayı çıkardık, ne iyi, bakın, ileri bir adım attık ama esasen el sürme, dilediği yere elini koyma serbestliği ortadan kaldırılmış değil. O bakımdan bunu bütün olarak okuduğum zaman bir madde 19, kişi hürriyeti ve güvenliği suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hâllerde hâkim kararıyla tutuklanabilir, hâkim kararı olmadan yakalama ancak suçüstü hâlinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde yapılabilir. Bunun şartları kanunda gösterilir.

Şimdi, burada suçüstü hâli, gecikmesinde sakıncası bulunan durumlar burada gösterilmemiştir. Gösterilmediği sürece Anayasa madde 19 fıkra üçe aykırılık oluşturmaktadır, oluşturmaktadır şu andaki yazım tarzıyla.

Şimdi ikinci bir konu arama konusu. Arama konusu da madde 20 fıkra ikiye girmektedir. Özel hayatın gizliliği, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olmak olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde de kanunla yetkili kılınmış mercinin yazılı emri bulunmadıkça... O nedenle biz 2'nci maddede ısrarla durduk “Hiyerarşik amir kimdir, bunu niçin yazmaktan kaçınıyorsunuz?” dedik. Önceki yasaya sıkça yollama yaptığınız hâlde önceki yasada yazılı olan hiyerarşik amiriyeti buraya taşımamakta ısrar ettiniz.

Şimdi, burada olmadıkça, kanunda yetkili kılınmış mercinin yazılı emri bulunmadıkça, kimsenin üstü özel kâğıtları ve eşyası aranamaz, bunlara el konulamaz, yetkili mercinin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim kararını el koymadan itibaren kırk saat içinde açıklar, aksi hâlde el koyma kendiliğinden kalkar.

Şimdi, bu maddeleri okuduğumuz zaman Anayasa bile görüldüğü üzere oldukça açık, ayrıntılı bir biçimde aramanın, tutmanın, yakalamanın koşullarını koymuş bulunuyor. Kaldı ki ilk konuşmamda belirttiğim gibi, burada tekrara düşmemek adına yine girmiyorum, 19'uncu maddenin beşinci fıkrasında ve üstelik 2017 değişikliği, bakın, yani bizim sonuna kadar karşı olduğumuz değişiklikte aldığı biçim,

“Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırk- sekiz saat” şeklinde bir kayıtlı başlıyor. Peki “hâkim önüne çıkarılır.” Bu kırk sekiz saati hesaplarken, bekçinin tuttuğu, kaç saat olduğu belirsiz olan süre... Hani dedik ya, koyun süreyi, Anayasa bile süreyi koymuş, kaç saat tutabilir? Üç mü altı mı? O süre buna dâhil olacak mı olmayacak mı? Bunlar çok teknik konular. Yoksa söz kalabalığı değil. Anayasa’nın açık hükmü.

Şimdi, bu açıdan bakıldığı zaman hiçbir biçimde beni “sıvazlama” deyiminin çıkartılmış olması teselli etmiyor. Zaten bu bir teselli konusu değil, bu teknik bir konudur ve sadece arama, mahrem yerlerini bile acaba silahı mı var, burada bir bıçak mı var, bilmem ne... Pekâlâ, bunu engelleyecek bir durum yok. Anayasa dışı bir şekilde... Bu konuda tabii ki uyarma görevimizi yapacağız, Anayasa Mahkemesine taşıma konusunda emek harcayacağız ama ben bizim emeğimize yazık olacak demiyorum. Anayasa Mahkemesinin çok daha önemli davalara harcayacağı zamandan, emekten Anayasa Mahkemesini aslında bu tür... Burada biz Anayasa bekçisi olduğumuz hâlde, Anayasa’ya sadakat yemini ettiğimiz hâlde, “Anayasa’ya aykırı değildir.” diyemeden buna “evet” oyu kaldırmak beni esasen bir vekil olarak, bir yurttaş olarak son derece üzmettedir. Bunu sizinle paylaşmış oluyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CELALETİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyoruz.

Söz isteyen?

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi dört başlık söylemek istiyorum, dikkatimizi çeken, tekrara da kaçmadan. Birincisi: Ülkemizde en seçkin yerlere sızan cemaatlerin bekçilik müessesesine de sızmayacağının bir garantisi var mı?

Diğer bir konu, bu teklifteki kaygılardan birisi de: Abdülhamit’in jurnalcileri vardı geçmişte, iktidara da -bekçilik yapan emekçi kardeşlerimin tabii niyeti bu olmasa da- maalesef Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi de bekçileri de kendi jurnalcileri olarak kullanmayacağının bir garantisi var mı?

Bir diğer olay: Polis güçleri dışında yeni bir kolluk gücü yaratılıyor, toplumdaki kaygı bu.

Bir de kişilerin özel hayatına müdahale hakkı getiriliyor bu yasayla fakat ben başka bir örnek de vermek istiyorum. Tabii düğünlerde, maçlarda ve birçok olaylarda kontrolsüz bir güç sağlanacak, oralara da müdahale edilecek. Ben başka bir örnek vermek istiyorum. Ben işçi kökenli bir milletvekiliyim, kendim maden işçisiyim, yıllarca da sendika başkanlığı yapmış birisiyim. Bunu niye söylüyorum? Örneğin Muğla’da ve başka iş yerlerinde, bölgemizdeki örgütlenme çalışmaları sırasında bazı madenlerimiz köylerde, bazı madenler hem polisin, Emniyet güçlerinin olduğu yerlerde, bazıları da Jandarmanın sorumluluk alanının olduğu yerlerde. Şimdi, bir kaygı da şu: Soma’da hak arayan işçilerin en masum talebi olan Ankara’ya yürüyüşleri bile kolluk kuvvetlerince engellenebiliyorsa, demokratik hak ve özgürlüklerini kullanan, anayasal haklarını kullanan işçilerin örgütlenmesi noktasında -oraya giden örgütlenme uzmanları, oraya giden işçiler, oraya giden sendikacılar- meskûn mahalde hak arama ve özgürlüklerde acaba bu Emniyet güçleri, bu bekçiler hangi talimatları alacaklar ve nasıl bir faaliyet içerisinde bulunacaklar? Bu konuda kaygılarımızı ayrıca özellikle dikkatinize sunmak istiyorum. Çünkü talimat alınan yerden bizler her zaman şunu gördük: Baba bir işçi, oğlu polis, baba ile oğlunun karşı karşıya gelebildiği durumlara biz tanık olduk. Polis diyor ki “Ben görevimi yapıyorum.” öbürü “Ben, hak peşinde gidiyorum.” Ama özellikle meskûn mahallelerde, bu bekçilerin aldıkları talimat doğrultusunda örgütlenme faaliyeti gösteren bütün sendikal çalışmalara karşı da bir engel oluşturabileceği noktasında kaygılarımızı da sizlerle paylaşmak istiyorum.

Bu maddenin tamamen geri çekilmesini talep ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Teşekkür ediyorum.

Maddeyle ilgili 1 önerge var, okutuyorum:

İçişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2555) esas numaralı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi'nin 7'nci maddesinin kanun teklifinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Zeynel Özen

İstanbul

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Söz istiyor musunuz Zeynel Bey?

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Evet.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Buyurun.

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Bu maddeyle bekçilere kişileri ve araçları durdurma ve arama yetkisi verilmektedir, kanun teklifinin en sorunlu maddelerinden birisidir bu. Bekçilerin bugüne kadar işledikleri insan hakları ihlalleri ve devasa bir Emniyet birimi varken yardımcı kuvvet adı altında bekçilere bu tür yetkilerin verilmesi söz konusudur. Söz konusu maddenin (2)'nci ve (6)'ncı fıkrasında belirtilen “makul” ve “yeterli şüphe” ifadelerinin çerçevesinde muğlak olması, bekçilerin keyfi bir uygulama içerisine girebileceklerinin önü açılmaktadır burada. Yani daha önce de örnekler verdik, özellikle İstanbul'da işte Bulgar vatandaşı 10 ele yakın kurşunla öldürülmesi bunun en bariz örneğidir. Onun için bu “makul şüphe”, “makul gerekçe” böyle bir şey muğlak, hukukta da yeri olmayan bir tanımlamayla bu yetkilerin verilmesi aslında bu kanunun tümünün özetini veriyor burada.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CELALETTİN GÜVENÇ – Evet, teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

7'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9'uncu maddeyi kabul ettik, 7'nci madde olarak teselsül edilecek, Komisyonun bilgilerine sunuyorum.

Gösterdiğiniz katkıya çok teşekkür ediyorum.

Yarın 14.30'da Komisyonu toplamak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati:00.16

